

వి వేక సూ ర్వో ద య ము

వి వే కా నంద సామి

అనువాదక ర్తయు గ్రథనకర్తయు

చిరంతనానందసామి

శ్రీ రామ కృష్ణ మఠ ము

మైలాపూరు, చెన్నపురి

చెన్నపురి శ్రీరామకృష్ణమఠాధ్యక్షునిచే బ్రకటింపబడినది.

తొలికూర్పు

1946

(సర్వస్వామ్య సంకలితము)

వెల. 8 అణాలు

విజ్ఞప్తి

“ముప్పదియేండ్లక్రితమే గ్రంథరూపమున వెదచల్లఁబడిన యీ (వివేకానందస్వామి) వాక్కులను జదివినంతనే విద్యుత్ప్రకంపనమువలె నాశరీరమున గగుర్పాటు గలుగుచున్నది ; ఇంక నా వీరుని వదనమునుండి యీ వాక్కు లుజ్జ్వలమై వెలువడినప్పు డెట్టి పులకలు, ఎట్టి మైనుఱపులు, జనులకుఁ గలిగియుండవలయునో కదా !” యని రోమే రోలా (Romain Rolland) నుడివియున్నాఁడు. స్వామి చాటిన జగత్ప్రసిద్ధమగు మతవేదాంతవిషయముల నటుంచి, యాత్మవికాసమునకై, దేశోద్ధరణమునకై, లోకకల్యాణమునకై యాతఁ డొనరించిన వైజ్ఞానిక బోధలను ప్రతివ్యక్తికిని అందుబాటులో నుండునట్టిపాత్రమున వెలువరించి యున్నాము.

మాచేఁ బ్రకటింపఁబడిన Thus Spake Vivekananda (వివేకానందుఁ డిట్లు నుడివెను) అను చిన్నపుస్తకమును, కారవసీయులగు విద్యాశాఖామంత్రి టి. యస్. అవినాశి లింగముగారిచేఁ గూర్పఁబడి మాచేఁ బ్రకటింపఁబడిన Education (విద్య) యను గ్రంథమును మా కిందు విశేషముగాఁ దోడ్పడియున్నవి.

సుప్రసిద్ధ భాషాపోషకులు, మునగాల రాజాగారును నగు శ్రీ నాయుని రంగారావుగారి గ్రంథ ప్రకటనార్థము ఈ కఱపుకాలమునఁ బూర్తిగా ధనసాహాయ్య మొనర్చి

యుండుటచే దీనిని సర్వాంగ సుందరముగా వెలువరింపఁ గలుగుటయేగాక, వెల నామకార్థముగా నుంచఁ గలిగి యున్నాము. శ్రీవారికిని, ఈ పొత్తమునకుఁ దొలిపలుకు వ్రాసియుచ్చిన మద్రాసు విశ్వవిద్యాల యాంధ్రశాఖా ప్రధానాచార్యులు (Head of the Telugu Department, Madras University) లగు శ్రీ కోరాడ రామకృష్ణయ్య, ఎం. ఏ., గారికిని శ్రీ రామకృష్ణభగవానుఁడు చిరాయు రారోగ్యములను, సకల సంపదలను, పరిపూర్ణ జ్ఞానభక్తు లను ప్రసాదించుఁగాక !

శ్రీరామకృష్ణమఠము
మైలాపూరు, చెన్నపురి
16-7-1946

}

చిరంతనానందస్వామి

తొలి పలుకు

క్రీ. శ. 19-వ శతాబ్ది భారతీయచరిత్రలో నొక చిత్రమైన కాలము. ఒక యుగసంధి. దేశములో పాశ్చాత్యసంస్కారమువలనఁ గలిగిన యాఘాతముచేత రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక, మత, వైజ్ఞానికవిషయము లన్నిటిలోను, ఒకవిధమగు కలవర మేర్పడినది. అప్పుడే దేశాంతరములలో మాక్సుముల్కర్, డోయిసన్ మున్నగు మనీషులవలన భారతీయ భాషాసాహిత్యమతవిజ్ఞానములను గూర్చిన గొప్ప పరిశోధనలు, విశేషప్రచారముకూడ జరుగుట తటస్థించినది. స్వధర్మవిజ్ఞానములను విస్మరించి, పరానుకరణరూపదాస్యమునకు ప్రవణమగుచున్న భారత జాతీయ జీవితమున ధర్మగ్లాని, అధర్మవ్యాప్తి ప్రబలమగుచున్న సమయమున ప్రాచీన భారతీయవిజ్ఞానమును నవీనయుగపరిస్థితుల కనుగుణముగ తనజీవితముననే సమన్వయించి చూప యుగపురుషుఁడగు శ్రీరామకృష్ణపరమహంస ప్రాదుర్భవించెను. కాలగతి మారకుండునా? జాతుల స్థితిగతులు తిరుగఁబడకుండునా? తాత్కాలికముగ నిద్రాణమైయున్న భారతజాతిని మేల్కొల్పుటకు వివేకసూర్యోదయమైనది. వివేకానందవాణి వెలువడినది. భారతీయులు పాశ్చాత్యరాజకీయార్థికతంత్రములకు ముగ్ధులై బానిసలగుచుండ, పరమహంసప్రియశిష్యుఁడగు వివేకానందుఁడు గురుదేవునిసం దేశముచే, సనాతనధర్మ

ప్రబోధోద్ఘోషణములచే, పాశ్చాత్య దేశీయులను, అందు నవనాగరికులని ప్రసిద్ధిగాంచిన అమెరికాజనులను ముగ్ధులను గావించెను.

వివేకానందవాఙ్మయము దేశదేశాంతరములలో, నానాభాషలలో వెల్లొందసాగెను. ప్రభాతప్రబోధగీతికలను బోలు వివేకానంద ధర్మోపన్యాసముల ననువదించి నేడు ఆంధ్రజాతిని స్వధర్మవిజ్ఞానలబ్ధికై మేల్కొల్పు ప్రారంభించిన వారు మద్రాసు శ్రీ రామకృష్ణమఠస్వాములగు శ్రీ చిరంతనానందస్వాములవారు. వీరు తలపెట్టిన యీ మహోద్యమమునకై యాంధ్రులెల్లరు కృతజ్ఞులగుదు రనుటకు సందియము లేదు.

వీరిదివరలో రచించి ప్రకటించిన వివేకానంద జీవితము, లేఖావళి మొదలగు గ్రంథము లాంధ్రులకు సుపరిచితములే. అందలి విషయగౌరవముచేతనేగాక, అత్యంతహృదయావర్జకము, సహజరమ్యము, సరళగంభీరమునైన సూటికై లిలో రచింపఁబడుటచే వీరిగ్రంథము లచిరకాలముననే తెనుఁగునాఁట పండితపామరజనాకర్షకములైనవి.

వివేకానందగ్రంథావళిలో వికీర్ణమైయున్న ప్రబోధసారాంశమును ఆంధ్రజనుల కందుబాటులో నుంచి వారిలో విజ్ఞానవికాసమును గలిగించుటకే శ్రీ స్వాములవా రీచిన్ని గ్రంథము నిపుడు రచియించియున్నారు. ఈ యుద్దేశము నిది చక్కగ సాధింపఁగలుగుననుటకు సందేహములేదు. భావ

ములా, ఆత్మసాక్షాత్కారము గలిగిన గురుదేవుని పరిపూర్ణానుగ్రహముచే పొంగిపొరలి వచ్చిన వివేకానంద సాగరతరంగములు. రచనయా, వివేకమహితుఁడు, ఉత్సాహపూరితుఁడు, కార్యశూరుఁడు నగు వివేకానందుని గంభీరోపన్యాసవాగ్ధ్యుని పుడికి పుచ్చుకొనినది. భాషయా, నుడికారంపుసాంపు నింపుకొని, మనమున సూటిగ నాటుకొనుచు చదువదల ననవరతము నుత్సాహపూరితులఁ జేయఁగలిగిన తేటతెనుఁగు. దీనికిదోడు వీరిందు చేసిన విషయవిభాగము భావావబోధనకు విశేషముగాఁ దోడ్పడఁగలదై యున్నది. శ్రద్ధ, సేవ, ప్రేమ, విద్య, త్యాగము మొదలగు విషయములనుగూర్చి వివేకానందుని భావముల నొక్కచోఁ జేర్చి ప్రత్యేకశీర్షికలక్రింద రచన సాగించుటచే, భావావబోధనకు చక్కనియను వేర్పడినది. దేశాభ్యుదయమునకు, భారతీయవిజ్ఞానపునరుద్ధరణమునకు ననవరతోద్యోగము సలుపుచున్న భారతీయ యువజనసమితి నీనాఁ డెదుర్కొనుచున్న యనేకసమస్యలకు ఆనాఁడు వివేకానందుఁడు చేసిన హితోపదేశము పరిష్కారమార్గమును సూచింపఁగలుగుచున్నది. శారీరకమానసికబలసంపాదనము, ఆత్మవిశ్వాసము, దేశదారిద్ర్యాజ్ఞతానివారణము, సేవాసక్తి, విద్యావిధానము, అస్పృశ్యత మొదలగువిషయములనుగూర్చి యానాటి వివేకానందుని దివ్యోత్సాహజనకభావముల నిందు చదివిన యువకు లీనాఁడు కార్యశూరులు కాకమానరు.

గ్రంథమునందలి యీ క్రింది 'యద్బోధన' వాక్యములను గమనింతురుగాక !

“ఓ వీరభారతపుత్రా ! ధైర్యము వీడకుము ! నేను భారతీయుఁడ నని గర్వింపుము ! ‘నేను భారతీయుఁడను. ప్రతిభారతీయుఁడును నా సహోదరుఁడు’ అని సగర్వముగాఁ బ్రకటింపుము ! ఉద్దేశములందును, ఆశయములందును, భారతదేశీయసంస్థలను మించిన సంస్థలతోఁ గూడిన దేశము ప్రపంచమున వేఱొకటి లేదని సదా జ్ఞప్తి నుంచుకొనుఁడు. వేదాంతజీవనవికాసముల నింటింటికిని గొనిపోయి, ప్రతివ్యక్తియందును నిద్రాణమై యున్న దేవత్వమును మేల్కొల్పుఁడు. సాంఘిక రాజకీయ శయములను భారతదేశమున వ్యాప్తిచేయుటకు ముందుఁ బారమార్థిక శయములచే దేశము నాస్లావిత మొనర్చుఁడు. ఇది మనప్రథమకర్తవ్యము. భారతవన్శము నశించెనా, ప్రపంచమందలి పారమార్థికత యంతయు నశించును. నైతిక పరిపూర్ణతయంతయు నశించును. వత్సలారా ! ఉజ్జ్వల దీక్షదక్షులు కండు. ఆశయసాఫల్యమునకుఁగాను కృషిచేయుఁడు, స్వార్థమును బాటఁద్రోలి కార్యాంగణమున నులుకుఁడు. ఘనకార్యములు జరుగవలసియున్నవి. భారతదేశముద్ధారణనొందితీరును. వత్సలారా ! ముందంజ వేయుఁడు. లోకమున కంతకును వికాస మత్యావశ్యకమైయున్నది. దానికై లోకము వేచియున్నది. భారతదేశముననే యావికాసము—జ్ఞానతేజము—కలదు. ఇందువలననే సమస్తవిఘాతములనుండియు భారతజాతిని విధాత కాపాడి, నేటివఱకును నిలిపియున్నాఁడు. దీర్ఘనిశీధము పటాపంచలగుచున్నది. మన భారతాంబ తనదీర్ఘనిద్రనుండి మేల్కొంచుచున్నది. అఖండభారతశక్తి విజృంభించుచున్నది.”

ఇట్టి యుత్సాహమును పురికొల్పి, ఆంధ్రయువజనమును మేల్కొల్పి, కార్యశూరులను జేయుటయే ఈ ‘వివేక

సూర్యోదయ' గ్రంథ పరమోద్దేశము. శ్రీ స్వాములవారి సంకల్పశక్తి, గురుభక్తి, కార్యదీక్ష, రచనాపాటవమును ఈ యుద్దేశమును సాధింపఁగలవు. ఈ గ్రంథనామము సార్థకము. దేశీయులు స్వవిజ్ఞానస్వాతంత్ర్యములను బొంద నాయత్తపడుచున్న నేడు వివేకానందసందేశరూప మగునీ 'వివేకసూర్యోదయము' సమయోచితగ్రంథమనియుఁ జెప్ప నొప్పును. ఈ 'వివేకసూర్యోదయము' ప్రతి యాంధ్రుని హృదయావకాశమును నూతనకాంతితో వెలుగొండఁజేసి, ఆతని ధీరునిగను, కార్యశూరునిగను, వివేకమహితునిగను, ఆత్మజ్ఞానసంపన్నునిగను జేయుఁగాక !!

కోరాడ రామకృష్ణయ్య

విషయ సూచిక

	మొదటి ప్రకరణము	
తత్త్వసారము		
	రెండవ ప్రకరణము	
బలము		
	మూడవ ప్రకరణము	
మనస్సంయమము		
	నాలుగవ ప్రకరణము	
శ్రద్ధ		
	ఐదవ ప్రకరణము	
త్యాగము		
	ఆఱవ ప్రకరణము	
సేవ		
	ఏడవ ప్రకరణము	
ప్రేమ		
	ఎనిమిదవ ప్రకరణము	
ఆచారసంప్రదాయములందలి గుణదోషములు		
	తొమ్మిదవ ప్రకరణము	
విద్య		
	పదియవ ప్రకరణము	
అనుష్ఠానవేదాంతము		
	పదునొకండవ ప్రకరణము	
ప్రాకృచ్ఛిమములు		
	పందొండవ ప్రకరణము	
శ్రీరామకృష్ణుఁడు		
	పదుమూడవ ప్రకరణము	
ఉద్బోధన		

కతిమానవునియందును దేవత్వము స్వతస్సిద్ధముగనే కలదు. తత్ప్రకటనమే మతము — ధర్మము
 కతిమానవునియందును జరిపూర్ణత స్వతస్సిద్ధముగనే కలదు. తత్ప్రకటనమే వి
 —వివేకానందస్వామి

ఓమ్ నమో భగవతే శ్రీరామకృష్ణాయ !

వివేకసూర్యోదయము

మొదటి ప్రకరణము

తత్త్వసారము

ప్రతి జీవీయందును దేవత్వము గర్భితముగా నున్నది.

బాహ్యంతర ప్రకృతి సంతయు నిరోధించి, యంత ర్గతమగు నీ దేవత్వమును వ్యక్తము చేయుటయే జీవిత పరమావధి.

ఇందులకై కర్మ భక్తి యోగ జ్ఞాన మార్గములలో నొక్కటిగాని, కొన్నిటినిగాని, యన్నిటినిగాని యవలంబించి—ముక్తఁడవగుము.

ఇదియే మతసారము, తత్త్వసారము. వాదములు, సిద్ధాంతములు, గ్రంథములు, కర్మకలాపములు, దేవాలయములు, విధులు—నివన్నియుఁ గేవల మప్రధాన వివరములు.

రెండవ ప్రకరణము

బలము

నామతసారము బలము (శారీర మానసి కాధ్యాత్మిక బలము). గీతోపనిషద్బాగవత ధర్మములలో నేదియైనను గానిండు, మనఃస్థైర్యము, నాత్మోత్తేజమును గల్గింపని ధర్మమును

నేను ధర్మముగాఁ బరిగణింపను. ధర్మమనఁగా బలము, శక్తి : బలమును మించినదేదియు లేదు.

వలయునది పురుషకారమని గ్రహింపుఁడు. పురుషకార విహీనునకుఁ బరమేశ్వరానుగ్రహము లభించుట కల్ల. మహావీరుఁడగు నర్జునుఁడు తన పౌరుషమును గోల్పోవ నున్న సమయమున శ్రీ కృష్ణుఁ డాతనికి నిస్సంగ బుద్ధితో స్వధర్మము ననుష్ఠింపుమని యాదేశించి, నిష్కామ కర్మాచరణమువలనఁ జిత్తశుద్ధియుఁ, గర్మపరిత్యాగ ఫలమును భగవదేకార్పిత బుద్ధియు సిద్ధించునని యపదేశించెను. కావున యువకులారా ! ధీరులై బలము నార్జింపుఁడు. గుర్జనుఁడైనను బలోపేతుఁడు నాకు మాన్యుఁడు. ఏలన వాఁడును దన బలముచే దార్జన్యమును స్వార్థపరతను విడనాడి తత్త్వ సందర్శనముచేయు దినము వచ్చితీరును.

నానాటికి విస్మయముగా నాకు గోచరించుచున్న విషయమిది : సమస్తము దైర్యసాహసములతోఁ గూడుకొని యున్నది. ఇదియే నా నూతన సందేశము. దుష్కార్యముల నైనను సరియే ధీరుఁడవై యొనర్చుము ! దుర్మార్గుఁడవగుట విధియైనచో, నపరిమిత దుర్మార్గుఁడవు కమ్ము !

మీ దేశమునకు వీరులు కావలసియున్నారు; కావున వీరులు కండు. పర్వతమువోలె సుసిరులై నిల్వఁడు. సదా సత్యమే జయించునది. జాతీయరక్తనాళములలో నూతన శక్తిని బురికొల్పు. నూతన విద్యుత్తేజము—మహోత్సాహము—ఇదియే భారత దేశమునకు వలయునది. ధీరులు

కండు, ధీరులు కండు; మనుజుఁ డొక్కసారియే మృతి నొందును. నా వత్సలు పిటికిపండులు కారాదు. పిటికితన మనిన నాకుఁ బరమాసహ్యము. ఏమి సంభవించినను గల వరపడకుండు; తుచ్చులు మిమ్ముఁగూర్చి యేమనుచున్నను లెక్క సేయకుండు, క్రేగంటనైనను వారిని జూడకుండు. ఔదాసీన్యము! ఔదాసీన్యము! ఔదాసీన్యము! కన్నులు రెండు, చెవులు రెండు, కాని నో రొక్కటియే—ఈ సంగతి సదా జ్ఞప్తి నుంచుకొనుండు. మహాకష్టములను—మహా టంకములను—దాటనిదే మహాకార్యములెన్నఁడును గొన సాగియుండలేదు. మీ పౌరుషమును బ్రకటింపుండు. కామ కాంచనదాసులగు నిర్భాగ్యులు పేక్షింపఁదగినవారు.

*

*

*

కిన్నామ రోడిషి సఖే త్వయి సర్వశక్తిః
ఆమస్త్రయాస్వ భగవన్ భగదం స్వరూపమ్,
త్రైలోక్యమేతదఖిలం తవపాదమూలే
ఆత్మైవ హి ప్రభవతే న జడః కదాచిత్.

—సఖుండా! నీ వెందులకు విచారించెదవు? నమస్తశక్తియు నీయందే కలదు. ఓ భగవానుండా! నీ భగవత్స్వభావము నామతింపుము. ఈ ముజ్జగములును నీకుఁ బాదాక్రాంత మగును. ప్రభావోపేతమై వెలయున దాత్మయే, జడప్రకృతి యెన్నఁచికినిగాదు.

తమ దేహముతోఁ దాదాత్మ్యము నొంది, “మే ముల్పులము, దుర్బలుల” మని దీనముగా విలపించువారు మూఢులు. ధైర్యము, వైజ్ఞానికప్రతిభయు దేశమున కిపుడు

కావలసియున్నవి. మనకు మహాధీరత్వము — అఖండశక్తి, సామర్థ్యములును మహాత్సాహమును — గావలసియున్నవి; నంగనాచితనమెంతమాత్రమును బనికిరాదు. కార్యశూరుని — పురుషసింహుని — విజయలక్ష్మి వరించును. వెనకకుఁ జూచుట వలన లాభములేదు. అగ్రసరులు కండు ! అఖండశక్తి, అఖండదీక్ష, అఖండధైర్యము, అఖండసహనము — ఇవియే మనకు వలయునవి, వీనిమూలముననే మహాకార్యములను సాధింపఁగలము.

వేదాంతము పాపము నెన్నఁడును బ్రతిపాదింపదు, కాని ప్రమాదము నంగీకరించును; నేను దుర్బలుఁడనని, పాపినని, నిర్భాగ్యుఁడనని, శక్తిహీనుఁడనని తలచుటయే మహాదోషమని వేదాంతము వక్కాణించును.

భగవద్విశ్వాసహీనుఁడు నాస్తికుఁడని ప్రాచీన మతములు పలికినవి. ఆత్మవిశ్వాసహీనుఁడే (తన్ను దాను నమ్మనివాఁడే) నాస్తికుఁడని నవీనమతము వక్కాణించుచున్నది.

బలమే జీవనము, దౌర్బల్యమే మరణము; బలమే సౌఖ్యము, శాశ్వతజీవనము, అమరత్వము; దౌర్బల్యము నిరంతరప్రయాస, దుఃఖము. దౌర్బల్యమే మరణము. బాల్యమునుండియు, శైశవమునుండియు, బలకరము, ఆస్తికము, సాహాయ్యకరమునగు భావములను మీ బుద్ధులందుఁ బ్రవేశింపనిండు.

దౌర్బల్యమే బాధకుఁ గారణము. దుర్బలుల మగుట చేతనే దుఃఖితుల మగుచుందుము. దౌర్బల్యముచేతనే

అసత్యమాడుదుము, దొంగిలించుము, హత్యచేయుదుము, ఇతరమగు నేరములను జేయుదుము. దౌర్బల్యముచేతనే బాధ పడుచుందుము. దౌర్బల్యముచేతనే మరణించుచుందుము. ఎచట మనలను దుర్బలులను జేయున దేమియు నుండదో, ఎచట మరణముగాని, బాధగాని యుండనేయుండదు.

బలమే యావశ్యకమగునది. బలమే భవరోగమున కౌషధము. దరిద్రులు ధనికులచే హింసింపఁబడునప్పుడు వారికివలయు దివ్యౌషధము బలమే. పామరులు పండితులచే నణఁగఁద్రొక్కఁబడునప్పుడు వారికి వలయు నౌషధము బలమే. పాపు లితరపాపులచే బీడింపఁబడునపుడును నదియే వారి కావశ్యకమగు నౌషధము.

స్వశక్తిపై నిల్చుము, ధీరుడవై యుండుము, బలా ధ్యుడవై యుండుము. సమస్తబాధ్యతను నీ భుజముల మీఁదనే వహింపుము, నీ విధికి నీవే కర్తవని గ్రహింపుము. నీకు వలయు బలసంరక్షణలు నీయందే కలవు. కావున నీ భవిష్యత్తును నీవే నిర్మించుకొనుము.

మనము రోగపీడితుల మని సదా తలఁచుచుండుట వలన రోగనివారణ కానేరదు; వలయున దౌషధము. దౌర్బల్యమును స్మరించుచుండుటవలన సంతగా లాభము లేదు. బలమును గ్రహింపుము, సదా దౌర్బల్యమునుగూర్చి చింతించుచుండుటవలన బలము కలుగనేరదు. బలచింతనమే కాని దౌర్బల్యచింతనము దౌర్బల్య నివారణోపాయము కానేరదు.

భౌతికప్రపంచమునఁగాని, ధార్మికప్రపంచమునఁగాని పతనమునకును బాపమునకును మూలకారణము భయమే. భయమే దుఃఖహేతువు, భయమే మరణహేతువు, భయమే దోషహేతువు. ఇక భయహేతువేమి? మన యథార్థస్వభావము నెఱుంగకుండుటయే. మనలోఁ బ్రతివ్యక్తియు రాజరాజేశ్వరునకు వారసుఁడు.

సమస్తపాపములును సమస్తదోషములును నొక్క మాటలో— దౌర్బల్యమనెడి యియొక్క మాటలో— నిమిడియున్నవని గ్రహింపుము. దౌర్బల్యమే పాపకృత్యములకుఁ బ్రేరణశక్తి. దౌర్బల్యమే స్వార్థపరత్వమునకు మూలము. దౌర్బల్యముచేతనే నరు లితరులను బాధించుచుండురు. దౌర్బల్యమే నరులను డమ యథార్థస్వభావమునకు భిన్నముగాఁ బ్రవర్తింపఁజేయునది.

ప్రకృతి కఠీతుఁడగుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నంత వఱకే మానవుఁడు మానవనామార్హుఁ డగును, ఈ ప్రకృతి బాహ్యముగను నంతరముగనుగూడనున్నది. బాహ్యప్రకృతిని జయించుట మంచిదే, విశేషఘనకార్యమే, కాని యాంతరప్రకృతిని జయించుట యంతకంటెను ఘనతరకార్యము. గ్రహనక్షత్రములను బరిపాలించు నియమములను గ్రహించుట మంచిదే, ఘనకార్యమే ; కాని మానవుని కామక్రోధాదులను, జిత్తవృత్తులను, సంకల్పశక్తిని బరిపాలించు నియమములను గ్రహించుట ఘనతరకార్యము.

సమస్త జంతువులకంటెను, సమస్త దేవతలకంటెను

మానవుడే యధికుఁడు ; మానవుని మించినవా రెవ్వరును లేరు. మానవశరీరమూలమున మోక్షమును బొందుటకై దేవతలుపైతము స్వర్గమునుండి దిగి రావలయును. పరిపూర్ణతను బొందునది మానవుఁ డొక్కఁడే, దేవతలైనను బొందఁజాలరు.

జగద్రహస్యములలోనికిఁ జొచ్చి, సాగరగర్భమునకుఁ బోవలసివచ్చినను, స్వయముగా మృత్యు దేవతను సమీపింప వలసివచ్చినను, జంకని యప్రతిహతమగు సంకల్పశక్తి, ఇనుపకండలు, ఉక్కునరములు—ఇవియే మన దేశమున కిపుడు కావలసియున్నవి.

కావలసినంతకాలము విలపించినాము; విలాపమింకఁ జాలును, స్వశక్తిపై నిల్వఁడు, మానవులై—ధీరులై— యుండుఁడు. మనలను ధీరుల నొనర్పఁగల మతము, ధీరుల నొనర్పఁగల సిద్ధాంతములు, ధీరుల నొనర్పఁ గల విద్య—ఇవియే మనకు వలయునవి. శారీరకముగాఁ గాని, మానసికముగాఁగాని, యాధ్యాత్మికముగాఁగాని మిన్నులను బలహీనులను జేయునదేదియైనను దానిని విషమువలె విసర్జింపుఁడు ; దానిలోఁ బ్రాణములేదు, అది సత్యము కాఁజాలదు—ఇదియే సత్యత్వ నిదర్శనము. సత్యము బలదాయకము, సత్యమే నైర్మల్యము, సత్యమే సర్వజ్ఞత్వము ; సత్యము బలదాయకమై, వికాసహేతువై, శక్తి సామర్థ్యప్రదాయకమై యుండవలయును.

మన మనేకవిషయములనుగూర్చి మాటలాడు

చుందుము, కాని యవి చిలుకపలుకులు ; వాని నెన్నఁడును మన మనువర్తింపము ; చేయుటకాక, చెప్పుట మన యభ్యాసమైపోయినది. దీనికి హేతువేమి ? శారీరదౌర్బల్యము. ఇట్టి బలహీనమైన మెదడేమియుఁ జేయఁజాలదు. దానిని మనము బలీయమొనర్పవలయును. మొట్టమొదట మన యువకులు బలీయులై యుండవలయును, మతము — ధర్మము — దాని తరువాతిమాట. గీతాపఠనమూలమునఁ గంటెఁ గాలిబంతియాటమూలమున స్వర్గమునకు నీవు విశేషసన్నిహితుఁడవై యుందువు. మఱికొంచెము ధృఢమైన దండలమూలమున, కండరములమూలమున, గీతను నీవు మఱింతచక్కఁగా గ్రహింపఁ గలుగుదువు. నీలో మఱికొంచెము బలకరమైన రక్తముమూలమున శ్రీ కృష్ణుని మహాప్రతిభను మహాబలమును మఱింతబాగుగా గ్రహింపఁ గలవు. నీశరీరము నీకాళ్లపై సుస్థిరముగా నిలువ, నీవు మానవుఁడనని గ్రహింపఁగలిగిననాఁ డుపనిషత్తులను నాత్మవైభవమును మఱింతబాగుగా గ్రహింపఁగలవు.

మానవులా మీరు ? అహఃరనిద్రాదికములతో సంతృప్తులు, భయపిశాచావిష్టులునగు మీరు కేవలము పశుప్రాయులు ! కాసంత తార్కికబుద్ధియే లేనిచో నీపాటికి మీరు చతుష్పదజంతువులుగాఁ బరిణమించెడివారే ! ఆత్మగౌరవహీనులై, అసూయాద్వేషపూరితులై, పరదేశీయులచేఁ బరమనికృష్టులుగాఁ బరిగణింపఁబడుచున్నారు మీరు. మీదంభమును మీ రిక్తసిద్ధాంతములను నటుంచి, మీ

దైనం దినజీవి తచర్యలను బ్రశాంతముగాఁ బరిశీలింపుడు. పశుస్వభావమునకు మీరు వశ్యులై యుండుటచే, బ్రదుకుఁ దెరువుకోసము ప్రయత్నింపుఁడనియు నందులకై మొట్టమొదట శరీరబలము నార్జించుకొనుఁడనియు మీకు నేను బోధించుచున్నాను. ఉట్టి కెగుర లేనియమ్మ స్వర్గమున కెగురఁ బోయెనట! బలోపేతులై నచో, మనస్సును నిగ్రహించుటకు మఱిత మీ రట్లులై యుందురు. “నాయమాత్మా బలహీనేన లభ్యః” అనుపట్ల ముఖ్యముగా దుర్బలదేహు లాత్మసాక్షాత్కారమున కనర్హులని మఱల మఱల నేను నొక్కి వక్కాణింతును. మనోనిగ్రహము చేకూఱినంతనే, సంపూర్ణముగా మనస్సు మీకు వశమైనంతనే, శరీరము బలిష్ఠముగా నున్నను లేకున్నను మీరు గమనింప నక్కఱలేదు. మనశ్శరీరములు మీ కపుడు జోహారు చేయును.

తాపసులు తమ శరీరమును శుష్కింపఁజేసికొందురు గాక, కర్మనిష్ఠుల కినుపకండలతో, ఉక్కునరములతోఁ, గూడిన దృఢశరీరము కావలయును! కావున వత్సలారా! శరీరబలము నార్జింపుడు.

రజోగుణ మిపుడు చెడ్డయవసరమై యున్నది. సత్త్వగుణవంతులని మీరనుకొనువారిలో నూటికిఁ దొంబది తొమ్మిండుగురు గాఢతమస్సున మునిగియున్నారు. దేశమంతయుఁ దమోగుణమగ్నమై యుండుటవలన మనకిపుడు కావలసినది విశేషరాజసికశక్తి. ఈ దేశీయుల కన్నవస్తు

ముల నొసంగవలయును—వారిని మేల్కొల్పి విశేష కార్య పరులను జేయవలయును. లేనిచో వారు స్తబ్ధులై—కేవలము శిలావృక్షములంతటి స్తబ్ధులై—పోవుదురు.

ఏదైన నొక యాదర్శము గలవాఁడు వెయ్యితప్పలను జేసినచో, నేయాదర్శమును లేనివాఁడే బదివేల తప్పలు చేయుననుటకు నాకు సుంతయు సందియములేదు. కావున నొక యాదర్శము గలిగియుండుట మేలు.

ఆహా! మీ స్వస్వరూపము మీకుఁ దెలిసినచో నెంత మేలై యుండెడిదోకదా! మీ రాత్మలు, సాక్షాద్భగవత్స్వరూపులు. నేనెప్పుడైన నపరాధము చేసినదిని భావించుచో, అది నేను మిమ్ము మానవులనునప్పుడే.

నేను సత్యము నారాధింతును. సత్యమున కెప్పుడూ నసత్యముతోఁ బూర్తు కుదురనేరదు. సమస్తప్రపంచము నాకెదురై నిల్చినను, సత్యమే తుదకు విజయము నందునది.

ఈ విశ్వము పిఱికిపందలకై యుద్దేశింపఁబడినదికాదు. పాటిపోఁ జూడకుండు. విజయమునుగాని, యపజయమును గాని లక్షింపకుండు.

ప్రతికారమునుగూర్చికాని, ద్వేషమునుగూర్చికాని నేనెన్నఁడును బలుకలేదు, బలమునుగూర్చియే సదా చెప్పుచున్నాను. ఈ సముద్రపుఁ దుంపరలలో నొకకణముపైఁ బగసాధింపవలయునని మన మెన్నఁడైనను దలఁతుమా? కాని దోమ కది యొక విశేషము గావచ్చును!

లెండు, కార్యభారమును వహింపుండు—ఎంతకాల

మీ మాండ్యము ? మీ రీప్రపంచమునకు వచ్చియుంటిరి కావున నేదియో కొంతజాడను దిగివిడిచి పొండు. కానిచో, మీకును శిలావృక్షాదులకును భేదమేమి ?—అవియుఁ బుట్టి పెరిగి నశించుచున్నవి.

కల్లబొల్లి మాటలేల ? పందిని నంది యననేల ? పర మార్థమును దుచ్చప్రాపంచికవిషయములతో సమన్వయింపఁ జూచు యత్నమునకు మూలకారణము పిఱికితనము, వట్టిపిఱికితనము, ధైర్యమవలంబింపుఁడు. నావత్సలు ధైర్య శాలులై యుండవలయును. నిర్భయులై వేదశాస్త్రములం దలి తత్త్వములను బాహుటముగా జనులకు బోధింపుఁడు. మీ గౌరవము పోవుననికాని, జనులకు మీయందు ద్వేషము కలుగుననికాని భయపడకుఁడు. ఇంచుకయు వ్యామోహము నకుఁ జిక్కక సత్యాధకులై యున్నచో, మీ కలౌకిక బలము కలుగును. అసత్యములని మీరు నిరసించు విషయముల నపుడు మీ యెదుటఁ బ్రస్తావింప జనులు భీతిల్లుదురు. పదునాలుగేండ్ల చంచలదీక్షతో సత్యమును మీరు బరిపాలించునెడల, జనులు మీరేమి చెప్పినను విశ్వసించి శిరసావహింతురు. ఇట్లు వర్తించినచో, దేశీయులను బంధవిముక్తుల నొనర్చి, దేశోద్ధారకులై, లోకమునకు మహోపకారము నొనర్చిన వార లయ్యెదరు.

ఇనుపకండరములు, ఉక్కునరములు, తదంతరమున వజ్రాయుధతుల్యమగు మనస్సు—నాయనలారా ! ఇవియే మనకు వలయునవి.

అసత్యముకంటె సత్యము కోటిరెట్లు ఘనతరము ;
సౌజన్యవిషయముకూడ నిట్టిదే. ఇవి నీయొద్ద నున్నచో,
నివియే యప్రయత్నముగా మార్గమును నిర్మించును.

సత్య మెచటికి నిన్ను గొనిపోయినను వీడకుము ;
నీయాశయములవలన నేమి సంభవించినను వానిని విడనాడ
కుము. పిటికిపందపు, నాత్మవంచకుండవును గాకుము.

ఏమి జరిగినను మన మేలుకొఱకే యను మనోభావ
మును—ఆశావాదము—నవలంబించి, ప్రతిపస్తువునందును
బ్రతివ్యక్తియందునుగల మంచిని గనుఁగొనఁబ్రయత్నింపవల
యును. కూలఁబడి మన మనశ్శరీరదౌర్బల్యమునుగూర్చి
నిలపించినచో నేమియు లాభములేదు ; విఘాతములను
బ్రతికూలపరిస్థితులను నణఁచు వీరప్రయత్నమే మనల నా
త్మోన్నతి నొందించును.

యాగములును, దండవత్ప్రణామములును, గొణుగు
కొనుటలును మతము—ధర్మము—కానేరవు. ధైర్యముతోఁ
జక్కని వీరకృత్యముల నవి మనచే జేయించుచు, నాత్మ
పరిపూర్ణతదెసకు మనభావములను గొనిపోయిననే యవి
మంచివి.

మొదట మనము దేవతలము—సాక్షాద్భగవత్స్వరూ
పులము—గావలయును, ఇతరులు నట్లగుటకుఁ దోడ్పడవల
యును. “ఐ, చేయు” మనునదియే మన మూలమంత్రము
కావలయును.

హనుమంతుని నిశ్చించలభక్తియే దేశమున కిపు

డావశ్యకము. కాని మీరేమిచేయుచున్నారు? మృదంగ
కరతాళములతో నేవో పిచ్చిపిచ్చిపదములను బాడుచు,
జిందులు ద్రొక్కు శారీరనూనసికబలహీనులతోఁ గూడు
కొనియున్నది మీజాతి నేడు! బృందావనగోపికాభక్తిని,—
ఆమహాకవినసాధనను,—కామలేశమైననులేని మహాత్మ్య
మధుర భావమును—మీకామాదినీచప్రవృత్తు లన్నిటితో
ననుకరింపయత్నించుచున్నారు! ఫలితమేమి? దేశమంతయు
దమోంధమునఁ బడి తల్లడిల్లుచున్నది. చిన్ననాఁటినుండియు
నహర్నిశ మీగీతములను జావళీలను విని విని దేశమంతయు
నిర్వీర్యమైపోవుటలో నాశ్చర్యమేమి? దేశమునఁ జారుష
మడుగంటినదే! ఇంతకంటె నధఃపతనము వేటుండునా?
మీఠక్కలు, డోలులు, కాహళలు, తూర్యభేరీలు నేఁ
డేమైనవి? వీనిని మఱల దేశములోనికిఁ దీసికొనిరాఁజాలరా?
మీయువకులను, బిడ్డలను శౌర్యోత్తేజకములగు వానిగంభీర
స్వనములను విననిండు. భారతపుత్రులారా! నేడు
మనము ధైర్యోత్సాహజనకములగు బ్రహ్మరుద్రతాళములను
ధ్వనించి డమరును మ్రోఁగింపవలయును. “హర! హర!
మహావీర! వ్యోమ! వ్యోమ!” యనునినాదములచే భూ
మ్యాకాశములను గంపింపఁజేయవలయును. ప్రస్తుతము
కరుణరసాదులను బురికొల్పు గీతగానములను విరమించి,
‘ధ్రుపదాదిస్వరములతోఁ గూడిన వీరరసాన్నితగీతములను
జనులు వినవలయును, బాడవలయును. వేదగంభీరఘోషచే
దేశమును బునర్జీవింపఁజేయవలయును. మనము చేయు

ప్రతికార్యమునందును సుస్థిరధీరత్వమును బ్రకటింపవలయును. ఇట్టిధీరాదర్శము నవలంబించినప్పుడే మాతృదేశక్షేమము మనకుఁ గరతలామలకమగును. నీ వొక్కఁడవైన నిట్టిమహోత్తమాదర్శమును నీవర్తనమునఁ జూపఁగల్గినచో, వందలకొలది నిన్ననుసరించితీరుదురు. కాని క్షణమైనను ధర్మమార్గమునుండి చలింపకుము, దౌర్బల్యమును విసర్జింపుము. నీజీవితచర్యలలో నిత్యము ధైర్యసాహసములను బ్రకటింపుము. ఇదియే పరమేశ్వరీకటాక్షము లభించుమార్గము.

వత్సలారా! భయపడకుఁడు. కొండ విటిగి మీఁదఁ బడు నేమోయనుభయదృక్కులతో, బేలచూపులతోఁ జూచెదరేల? ఉండుఁడు, తాలిమి వహింపుఁడు! కొలఁదిగడియలలో నంతయు మీకుఁ బొదాఁకాంతమగును. పరికింపుఁడు, ధనము వలన నేమి ప్రయోజనము? పేరుప్రతిష్ఠలవలన నేమి ప్రయోజనము? పాండిత్యమువలన నేమి ప్రయోజనము? ప్రేమయే ఫలప్రదము; దుర్భేద్యకష్టపరంపరల నెడి పర్వతములను విదళించి రాజమార్గ మేర్పఱుచునది వజ్రాయుధతుల్యమగు శీలము.

‘తటపటాయింపు’ వలదు, ‘గుప్తసాధనలును’ గూఢదుర్మార్గావలంబనములును నెంతమాత్రము కూడవు; రహస్యముగా నొకమూల నక్కి, యేకార్యమును జేయరాదు.

“అభీరభీః” అను విశేషణము భగవంతునకుఁ జెప్పఁబడినది మన వేదశాస్త్రములలో మాత్రమే. మనము భయరహితులమైనచో మన కర్తవ్యము తుదముట్టును.

నీయందలి దైవత్వము బ్రకటింపుము, ప్రకటించినచో
సర్వము సమరసభావముతోదానిని జుట్టువారును.

మానవుఁడు తాను దుర్బలుఁడ ననుకొనుటయే మహా
దోషము.

లెండు ! “ అస్తి ! అస్తి ! ” యను సద్భావమును
బ్రకటింపుఁడు—సమన్వయభావములను జేపట్టుఁడు. “నాస్తి,
నాస్తి” యను వ్యతిరేకభావములను బట్టుకొని యూఁగు
లాడుచుండుటచేతనే దేశ మధోగతి పాలగుచున్నది....
ప్రతిజీవియందును నఖండ శక్తి కలదు, ‘ నే నల్పుఁడను,
తొచ్చుఁడ’నను నాస్తికభావముల నాశ్రయించి పందులును
బిల్లులు నగుటయా మీరు ? ఏమి ఘోరకాలి ! నాస్తికతను
నిరసనమును బోధింపసాహించువా రెవ్వరు ? ‘అబల’లనియు
‘ శీరువు ’ లనియు నెవరిని మీరు నిరసించుచుండుట ?
“శివోఽహం, శివోఽహమ్.” నాస్తికభావములను నిరసన
భావములను జరులు నొక్కి వక్కాణించుట వినిన, నాకుఁ
దలపైఁ బడుగు పడినట్లు తోఁచును.... ఆత్మనిరసనమును
వినయమనవచ్చునా ? “నాయమాత్మా బలహీనేన లభ్యః”
—ఈయాత్మ బలహీనులకు లభ్యము కానేరదు.... హిమ
సంఘాతమువలెఁ బ్రపంచముపైఁ బడుఁడు— తద్భారమునఁ
ప్రపంచము గుభిల్లుమని పగిలిపోఁగాక ! హర ! హర ! మహా
దేవ ! “ఉద్ధరేదాత్మ నాత్మానమ్”—తనవలననే, పురుష
ప్రయత్నముననే త న్నుద్ధరించుకోవలయును.

మూడవ ప్రకరణము

మనస్సంయమము

మనస్సంయమమువలననే మనకు నిజమైన శీల మేర్పడుచున్నది.

మనస్సంయమమే, మనస్సుయొక్క బహిఃప్రవృత్తి నరికట్టి ప్రజ్ఞానఘనమగు నాత్మస్థితిని బొందించుటకై మనస్సునంతదృఢము చేయుటయే, యోగమునకుఁ బ్రథమసోపానము. మనోనిగ్రహమున కిదియే సరియైన మార్గము.

ఎంతటి దుర్జనుడైనను, “ఇక నతఁడు యోగ్యుఁడు కానేరఁ” డని చెప్పవలదు. అతని ప్రస్తుతవర్తన మాతని యభ్యాస ఫలితమేకదా. నూతనమైన సదభ్యాసములచేఁ దనపూర్వాభ్యాసముల నాతఁడు నిగ్రహింపవచ్చును. అభ్యాస ఫలితమే శీలము కావున మంచియలవాటుల నలవఱచుకొనుటయే శీలమును జక్కఁజేసికొను మార్గము.

స్వానుభవమువలనను బహుల యనుభవమువలనను గుణపాఠములను గ్రహించి విషయానక్తిని నిగ్రహించి మనస్సును దానిబారి పడనీయకుండుటయే వైరాగ్యము. విషయోచ్ఛలు నీకు వశమైయుండవలయునేకాని నీవు విషయోచ్ఛలకు వశుఁడవై యుండరాదు. ఇట్టిమనోబలమే వైరాగ్యమనఁబడును. వైరాగ్యమును మించిన మోక్షసాధనము మఱియొకటి లేదు.

ఒకఁడు మన కెగ్గుచేసినయెడల వెంటనే ప్రతికారముఁ

జేయనెంతుము. ప్రతికారము మనోనిగ్రహసామర్థ్యము కొఱవడియున్నదని వెల్లడించును. దుర్వృత్తి నవలంబించి సంతనే మనోబలమును గోల్పోవుచున్నాము. ఒకనిని ద్వేషించుటచేగాని, వానికి హాని చేయుటచేగాని ప్రతికారము చేసినప్పుడెల్ల మనస్సునకెంతయోయనర్థము వాటిల్లుచున్నది. దుష్ప్రవృత్తినిగాని, ద్వేషప్రేరితమగు కార్యమునుగాని, ప్రతికారము చేయవలయునను మఱెట్టి సంకల్పమునుగాని నిగ్రహించినప్పుడెల్ల మనకది ప్రయోజనకరమగుచున్నది. మనోనిగ్రహమువలన నపారమగు శక్తి లభించును. నిగ్రహము వలన మన కెన్నఁడును నష్టము కలుగదు. ద్వేషమునుగాని, క్రోధమునుగాని నిగ్రహించినపుడెల్ల మహోపయుక్తమగు సత్త్వశక్తిని జేకూర్చుకొనుచున్నాము. ఇట్టి సత్త్వశక్తి నుండియే యుత్తమమానసికశక్తులు వెలువడుచున్నవి.

ఒకని దోషములనుగూర్చి చెప్పటచే నీవు వానికిఁ దోడ్పడఁజాలవు, అది వానికిని నీకునుగూడ హానికరమే.

సంఘమునుగాని, వ్యక్తినిగాని సంస్కరింపవలయునని బలాత్కారముగాఁ బ్రయత్నించుచో, సిద్ధించున దెప్పుడును నపజయమే. “నీవు మంచివాఁడవే, కాని యింకను మంచివాఁడవగు” మని చెప్పము; కాని యెవ్వనిని “నీవు దుష్కర్లుఁడ”వనకుము.

రహస్యముగా నితరులను నిందించుట పాతకమని గ్రహింపుము. దానిని నీవు బూర్తిగా విడనాడవలయును. మనస్సున కనేకవిషయములు తోఁపవచ్చును. కాని వానిని

వెల్లడింపఁ బూనుచో, గోరంతలను గొండంతలు చేయుచుండుము. తమచేతను విస్మరణచేతను సర్వము నంత మొందును.

వ్యర్థవాగ్వాదమునిమిత్తము నీయొద్ద కెవ్వరైనను వచ్చినచో, మర్యాదగా నొత్తిగిలుము. సమస్తసంప్రదాయస్థులతోడను నీ సానుభూతిని బ్రకటింపవలయును. నీయందీప్రధానసుగుణములు బ్రకటితమైనపుడే మహాశక్తిసామర్థ్యములతోఁ బనిచేయఁగలుగుదువు.

తన సోదరుని నిందింపవచ్చువానిమాటలకుఁ జెవియొగ్గకము. వానిని వినుటకూడ మహాపాపమే. భావిదుఃఖముల కది పుట్టినిల్లు. ప్రతివ్యక్తిలోపములను సహింపుము. లక్షలకొలఁది నేరములనైనను తమింపుము.

నీతివర్తనుఁడనై యుండుము, ధీరుఁడనై యుండుము, మనఃపూర్వకముగా వర్తింపుము—అన్నిటికిని దెగించిన ధైర్యసాహసముల నవలంబించి యఖండధర్మపథానువర్తనుఁడనై యుండుము. మతవాద ప్రతివాదములతో నీ మనస్సును గలవరపఱచుకొనకుము. ఎల్లరను బ్రేమింపయత్నింపుము.

వంచనచే, మోసముచే, నే మహాకార్యమును సాధింపఁజాలము. సమస్తకార్యములును బ్రేమమూలమున, సత్యనిష్ఠమూలమున, అఖండ శక్తిసామర్థ్యముల మూలమున సాధింపఁబడుచున్నవి. కావున నీ పౌరుషమును బ్రకటింపుము.

గాంభీర్యమును బాలనిష్కా పట్యముతో మేళవిం

పుము, ఎల్లరతోడను బొత్తు కలిగి మనుము. అహంభావమును స్వమతాభినివేశమును బాహ్యక భావములను బూర్తిగా విడనాడుము. వ్యర్థవాగ్వాదన మహాపాపము.

నిరుత్సాహమును, అధైర్యమును నెన్నటికిని ధర్మమనిపించుకొనఁజాలవు. సదా మందహాసవదనముతో నానందకరుఁడవై యున్నచో, నేప్రార్థనకంటెను నిన్నది విశేషభగవత్సన్నిహితుని జేయును.

జీవాత్మనివాసమగు నీ దేహమందిరము కర్మసాధనము. దీనిని నరకకూపముగా నొనర్చువాఁడును నలక్ష్యము చేయువాఁడునుగూడ నిందార్హులే.

ఆధ్యాత్మిక జీవనమున నేనానందమును గాంచనిచో, తుచ్ఛవిషయ జీవనమునఁ దృప్తినొందనగునా? అమృతము నాకు లభింపనిచో, ముఱుగునీటికై నోరు తెఱవఁదగునా?

ఇంద్రియ నిగ్రహమునకై బిల్వమంగళునివలె గన్నులను బొడిచివైచుకొనుటయు నొకానొకప్పు జావశ్యకము కావచ్చును.

ప్రతిసుఖమును దుఃఖమును కిరీటమును దాల్చి మానవుని సమీపించుచున్నది. సుఖము నాహ్వానించువాఁడు దుఃఖమును నాహ్వానింపవలసియుండును.

సాంఘిక రాజకీయ స్వాతంత్ర్యములను బొందినను, నింద్రియ కింకరులమై యున్నచో—విషయలోటరమై యున్నచో—యథార్థ స్వాతంత్ర్యసౌఖ్యము ననుభవింపఁజాలము.

తన మనసునకు నచ్చిన కార్యమును బరమమూర్ఖుఁడైనను సాధింపఁగలుగును. కాని ప్రతికర్మమును దనకు నచ్చినట్లు చేసికొనఁగలవాఁడే ధీమంతుఁడు. ఏ కర్మమును క్షీణము కాదు.

సరిగా 'హుక్కా' నమర్పఁగలిగినవాఁడు సరిగా భ్యాసించుటకును సమర్థుఁడగును.

ఆత్మసంయమమును సాధించినవాని నేబాహ్యవిషయమును బాధింపఁజాలదు; ఆతఁ డీక దేనికిని దానుఁడుగాఁడు. ఆతని మనస్సు స్వతంత్రము; అట్టివాఁడే లోకమునఁ జక్కఁగా మనఁగల్గును.

మనమెంత శాంతచిత్తులమై, బాహ్యసంఘటనములచే మనమెంత నిర్బాధితులమై యుందుమో, అంతవిశేషముగాఁ బ్రేమింపఁ గలుగుదుము, మన కార్యములను సంతయోగ్యతరములై వెలయును.

బానిసవలెఁగాక ప్రభువువలె నీవు కర్మముల నొనర్పవలయును; నిరంతర కర్మనిరతుఁడవై యుండుము, కాని బానిసవలెఁ గాదు.

అసంగుఁడవై వర్తింపుము; కార్యములను జరగనిమ్ము, ఇంద్రియములను వ్యాపారములను జేయనిమ్ము; సదా, సర్వదా కర్మముల నాచరింపుము, కాని యెట్టిచిత్తవృత్తికి నధీనుఁడవు గాకుము. ఆగంతుకుఁడవో యనుచందమున—ఈలోకమున నూతన వ్యక్తివోయను రీతిని—కర్మముల నొనర్చుము. నిరంతర కర్మనిరతుఁడవయ్యి,

బద్ధుడవు గాకుము, బంధము మహాఘోరము.

ప్రస్తుతము భారతదేశమున నేమైనను మహాపాతక మనునది యున్నయెడల నది యీ దాస్యము. ప్రతివ్యక్తియు నధికారము చూపఁదలచును, ఆజ్ఞాపింపఁ దలచును, కాని విధేయత చూపఁదలచువాఁ డొక్కఁడును లేడు; ప్రాచీన కాలమందలి యద్భుతబ్రహ్మచర్య విధానము లోపించుటయే యిందులకుఁ గారణము. మొదట విధేయత నలవఱచు కొనుము, ఆజ్ఞాపించు నధికారము దానంతటదీయే వచ్చును. ఎప్పుడును మొదట సేవకుఁడవై యుండ నేర్చుకొనుము, అంతటఁ బ్రభుఁడవగుటకు నీకు యోగ్యత కలుగును.

ఆత్మశక్తిని, ఆత్మనైర్మల్యమును సంకోచింపఁజేయు భావములన్నియు దుర్భావములు, అట్టి కర్మములన్నియు దుష్కర్మములు; ఆత్మప్రకాశమును గలుగఁజేయు—ఆత్మ శక్తి నుద్దేపింపఁజేయు—కర్మములును భావములును సత్కర్మములు, ధార్మిక భావములు.

పురోవృద్ధి నరికట్టునట్టిది, లేదా, పతనమునకుఁ దోడ్పడునట్టిది, ఏదియైనను బాపమే; ఉద్ధరించునదియు సమన్వయము నొందించునదియు నేదియైనను బుణ్యమే.

నిగ్రహింపఁ బడెని—వ్యవసాయముకాని— మనస్సు మనలను దిగలాగును, ప్రస్తుతముగా నభ్యసించిని బొదించును—వినాశము పాలునయ్యెను; నిగ్రహమును, సుశిక్షితమైన మనస్సో, మనలను నిగ్రహించును, విముక్తులను జేయును,

ప్రకృతితోఁ బొత్తు కలిగియుండుటనిన మాంద్యము, మరణము నన్నమాట. ఈ యింటిని మానవుఁ డెట్లు కట్టెను? ప్రకృతితోఁ బొత్తు కలిగియుండుటవలననా? కాదు. ప్రకృతితోఁ బోరాడుటవలన. ప్రకృతికి జోహారు నల్పుటగాక, ప్రకృతితో నిరంతరము డిగొనుటయే మానవవికాసమును సూచించున్నది.

ప్రకృతితోఁ బొత్తు! ఏల? ప్రపంచమున మానవుఁడు పొందిన వికాసమంతయుఁ బ్రకృతితోఁ బోరాడుట చేతనే, ప్రకృతిని జయించుటచేతనే పొందఁగల్గెనను సంగతి మీకుఁ దెలియదా?...చెట్లు ప్రకృతితోఁ బొత్తు కలిగి జీవించును, అచట నంతయుఁ బొత్తే; ప్రతికూల మేమియు లేదు;—వికాస మంతకంటె లేదు.

ప్రకృతి కంజలి ఘటించుట కాదు, ప్రకృతితోఁ బోరాడుటయే మానవుని మానవనామాద్ధు నొనర్చుచున్నది.

ప్రకృతి నెదిర్చి నిల్చుటయే యాత్మధర్మము. ప్రకృతి దాస్యమే నేటి మన దుఃస్థితికి హేతువు.

ఆత్మసంయమము లేకుండుటయే జనులు బాధపడుచుండుటకుఁ గారణము.

పుత్రసతచేతనో, యశ క్తచేతనో ఊమచూపుటకంటెఁ బోరాడుటయే మేలు. దేవతాసైన్యములను సైత మవలీలగా జయింపఁగల్గుదు వేని ఊమచూపుము...ప్రపంచము యుద్ధరంగము. వీరుడవై ప్రతికూలురను జయింపుము.

దురాత్ముల నెదుర్కొని ధర్మరక్షణయత్నమునఁ బ్రాణముల నర్పింపవలయునా, లేక శాంతితో నూరకుండ వలయునా, యనియా నీశంక ? ప్రతికారమును నే నామోదింపను—కాని యిది సన్న్యాసధర్మము. ఆత్మసంరక్షణము గృహస్థధర్మము.

శత్రువులవిషయమున గృహస్థుఁడు వీరుఁడై వర్తింప నొప్పును. శత్రువుల కాయఁడు ప్రతికారము చేయవలయును. ఇది గృహస్థుని విధి. అంతియేకాని యొకమూలఁ గూర్చుండి యేడ్చుచు, అప్రతికారమునుగూర్చి యర్థరహితప్రలాపము లాడఁగూడదు. శత్రువులయెడ శౌర్యమును బ్రకటింపని యెడల నాతఁడు తన విధ్యుక్తమును నెఱవేర్చనివాఁడగును. గురువులయెడలను బంధుగులయెడలను నాతఁడు మేఁకపిల్ల వలె శాంతమూర్తియై మెలఁగవలయును.*

సంసారవిధ్యుక్తకర్మములు నిజముగా దుఃఖకరములు, తదీయ సుఖములు క్షణభంగురములు, సారహీనములు ; జీవితగమ్యమో, అస్పష్టముగా, ఛాయామాత్రముగాఁ గాన్పించును ; ఐనను ధీరాత్ముఁడా ! నీకర్తవ్యమును నెఱవేర్చుచు, నీశక్తిసామర్థ్యముల నన్నిటిని వినియోగించి, యీసంసారాంధకారమునుండి వెలువడుము.

స్వప్రయోజనమునుగూర్చి తలపోయకుండునప్పుడే

* శూర శత్రో వినీతస్యాత్ బాన్ధవే గురుసన్నిధౌ,
జుగుప్సితాన్ నమశ్యేత్ నావమశ్యేత్ మానినః.

మహానిర్వాణతంత్రము, ఆష్టమోల్లాసము.

మహాత్తమ కార్యములను నెఱవేర్చుచుందుము, మహాత్తమ ప్రభావమును వెలువరించుచుందుము. భగవానునకుఁ బూర్తిగా నాత్మసమర్పణము గావించుకొనుము, కర్మఫలములయెడ సంపూర్ణముగా నసంగుఁడనై యుండుము; అపుడే నీ వేదియైనను నిజమైన కార్యము నొనర్పఁ గలుగుదువు.

అపవిత్రకర్మ మెంత చెడ్డదియో, అపవిత్రభావము నంత చెడ్డదియో. ఇచ్చను నిగ్రహించినచో, మహాత్తమ ఫలప్రదాయకమై యొప్పును.

మంచివి కానిమ్ము, చెడ్డవి గానిమ్ము—నీ కర్మముల నుమ్మివలె విడిచి వేయుము, వానినిగూర్చి మఱల తలపెట్టకు. కడచినదేదో కడచినది. మూఢవిశ్వాసమును విడనాడుము, మృత్యుముఖమున నైనను మౌనమున కధీనుఁడవుగాకుము, పశ్చాత్తాపము చెందకుము, జరిగినదానినిగూర్చి యూరక పరితపింపకుము, నీ సత్కార్యము నైనను సరియే స్మరింపకుము; విముక్తుఁడవై —యుండుము.

నానాటికి నే నల్పవిషయములలోఁ జూపఁబడు మహత్త్వమును గనుఁగొన వాంఛించుచున్నాను. మహాత్ముఁ డగువాఁ డేమిభుజించునో, ధరించునో, సేవకులతో నెట్లు సంభాషించునో—కనుఁగొనఁ దలఁతును! సర్ ఫిల్మే సిద్ధీ మహాశయనౌన్నత్యమును జూడఁదలంతును! తమయన సానసమయమున నితరులదప్పిని స్మరించువారరుదుగదా! ఉన్నతదశలో నున్నప్పుడు ప్రతివ్యక్తియు నఖిండుఁడే! నాటకరంగమునఁ బిఱికిపందయు భీముఁడే! అపుడు ప్రేక్షకు

లాతని ధైర్యసాహసములనుజూచి నిశ్చేష్టులగుదురు ! ప్రతిదినము, ప్రతినీ మేషము, నితాండంబరముగాఁ, బ్రశాంతముగాఁ, దన ధర్మమును నిర్వర్తింతు కీటకముయొక్క ఘనతయే నిజమైన ఘనతయని నాకుఁ దోచుచున్నది.

పరిపూర్ణమనోనిగ్రహము లభింపనిదే యేమి యొనర్చినను నడవిని గాచిన వెన్నెలవలె నిష్ప్రయోజనము. యోగభ్రష్టులు తమవాంఛల నీడేర్చుకొనుటకై పునర్జన్మమున నొకప్పుడు కిరీటాధిపతులై జన్మింతురు. అట్టివారికిఁ దఱచు పూర్వజన్మయోగవాసనలును స్ఫురణయు నుండును. అక్కడ చక్రవర్తి కిట్టి పూర్వజన్మస్ఫూర్తి యుండెడిది. పూర్వజన్మమునఁ జ్యోతినొందిన యొక బ్రహ్మచారినని యాతఁడు భావించెను.

మనోనిగ్రహ మెంతకష్టసాధ్యమోకదా ! మతిచెడిన కోరికిని మనస్సునకును మంచిపోలికగలదు. కోరిక లన్నిటి వలెనే సహజముగాఁ జంచలమైన యొక కోరిక యుండెను. స్వాభావికమగు నిట్టి చాంచల్యము దానికిఁ జాలదో యను నట్టు లెవ్వరో దానిని గల్లు త్రావించిరి. అందుచే దానికిఁ జాంచల్యము హెచ్చెను. ఈస్థితిలో దాని నొక తేలు కుట్టెను. మనలను దేలు కుట్టినప్పు డాదినమంతయు గంతులువేయు చుందుముకదా, పాప మా కోరికదూరనస్థ యింకఁ జెప్పవలయునా ? ఈ గ్రహచారము చాలక దాని నొక దయ్యము పట్టెను. ఇంక దాని చాంచల్యస్థితినిగూర్చి మీరే యూహించుకొనుఁడు ! మనమన స్సాకోరికవంటిది. క్షణమైనను నిలు

కడ యనునదిలేక సదా పరుగెత్తుచుండుట దీనిస్వభావము. ఇంక నిది విషయవాంఛయను మద్యపానముచేసినంతనే దీని సంతోభము మఱింతవృద్ధియగుచున్నది. అనంతర మనూయ యను తేలు కుట్టుచున్నది. తుద కహంభానమను పిశాచ మావేశించి యందఱకంటెను దానే ప్రముఖుడ నని మనుష్యుని గర్వింపజేయుచున్నది. ఇట్టి మనస్సును నిగ్రహించు తెంతటి శిష్టసాధ్యమో తలంపుడు.

కొంతసే పొకచోటఁ గూర్చుండి మనస్సును యథేచ్ఛ ముగాఁ బరుగెత్తనిచ్చుటయే మనోనిగ్రహమునకుఁ బ్రథమో పాయము. అట్లు కూర్చుండియున్నంతసేపును మనస్సటునిటు గంతులు వేయుచు, నిలుకడ లేని కోరికల నెగిరిపడుచుండును. ఈ మనోమర్కటమును శక్తికొలదియు నెగురనిచ్చి మీరు నిరీక్షించుచుండుడు. జ్ఞానమే శక్తికిఁ బట్టకొమ్మయను వచనము యథార్థము. మనోవ్యాపారము దెలియకుండు సంతవఱకు మనస్సును నిగ్రహింపజాలరు. స్వేచ్ఛగా దానిని సంచరింపనిండు. వికృతాలోచన లనేకములు కలుగును. అట్టితలంపులు కలిగినందులకు మీ కాశ్చర్యమగును. కాని క్రమముగా నానాటికానాడు చాంచల్యము తీగించి మనః ప్రసన్నత కలుగుచుండును. మున్ముందుఁ గొన్ని నెలలవఱకును మనోవృత్తు లపరిమితముగా నున్నట్లు కాన్పించును. అనంతర మవి క్రమముగా తీగించిపోవుచుండును. తుదకు మనస్సు సంపూర్ణముగా వశమగును. కాని ప్రతిదినమును బూనికతో మనము సాధనచేయవలయును. ఓరిమి వహింపవలయును.

నాలుగవ ప్రకరణము

శ్రద్ధ

ఎత్సలారా! సంఘమున సామాన్యులు, వినములునయ్యను శ్రద్ధాయుక్తులగు మీయందే భారతమాత యాశ పెట్టుకొని యున్నది.

గుంపులకొలది పరమతావలంబకులతో నాకుఁ బని లేదు, నిజమైన మానవు నొకనిని నాకొనఁగుఁడు. ఎవ్వరి సాయము నపేక్షింపకుఁడు. సమస్తమానవసాహాయ్యము కంటెను, బరమేశ్వరసాహాయ్యము కోటిరెట్లు ఘనతరము. అకలంకులై యుండుఁడు—పరమేశ్వరుని నమ్ముఁడు, సదా వానిమీఁదనే నిర్భరపడియుండుఁడు, అదియే సరియైన మార్గము; ఇక మీకేభయమును నుండదు.

విధేయతయను సుగుణము నలవఱుచుకొనుము, కాని నీ విశ్వాసమును—శ్రద్ధను—నీవు విడనాడరాదు. పెద్దలయెడ విధేయత యనునది లేనిదే సంఘీభావముతోఁగూడిన యేకార్యమును గొనసాగఁ జాలదు. వ్యక్తతశక్తులను గేంద్రీకరించిననే కాని యే మహాకార్యమును నెఱవేఱఁ జాలదు.

మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు శారీరమానసిక బలమున రాక్షసుఁడు గావలయును,—ఐతీరవలయు. ఉద్యమమునెడ విధేయత, ప్రేమ, సంసిద్ధత—యను నీ మూడును మీయొద్ద నున్నచో, హరిబ్రహ్మదులై నను మిమ్ముడ్డుకొనఁజాలరు.

దీపముండఁగనే యిల్లు చక్కఁబెట్టుకోవలయును. సోమరితనము పనికిరాదు. ఈర్ష్యను, నహంభావమును బూర్తిగా, శాశ్వతముగా, విడనాడుఁడు. అఖండ శక్తి సామర్థ్యములతోఁ బనిచేయుటకై కార్యరంగమున నులు కుండు. మిగిలినదానివిషయమునఁ బరమేశ్వరుఁడే మీ మార్గదర్శకుఁడై వెలయును.

తొందరపడి యేకార్యమును సాధింపఁ జాలము. సహ నము, పవిత్రత, కార్యదీక్ష—వీనియన్నిటికంటెను బ్రేమా నురాగములు—ఇవి యున్నచో విజయము మిమ్ము వరించును. సమస్త కాలమును మీదియే. ఊరక తొందరపడనేల?

ఆత్మవిశ్వాసము గలవారే ఘనులును బలన్వతులునై యుండుట ప్రతి దేశచరిత్రయందును మీకు గోచరించుచునే యుండును.

ఆత్మవిశ్వాసపూరితులగు కొందఱమానవుల చరిత్రయే ప్రపంచచరిత్ర. అట్టివిశ్వాసమే, శ్రద్ధయే, లోని దివ్యత్వమును బ్రకాశిత మొనర్చును. శ్రద్ధాభక్తులున్నచో, సమస్తము సుసాధ్యమగును. అపజయమనఁగా నేమి? అంత ర్నిహితమగు నఖండశక్తిని వ్యక్తమొనర్చుటకై శక్తికొలఁ దియుఁ బ్రయత్నింపకుండుటే. ఆత్మవిశ్వాసము లేకుండుటయే మరణము.

మొదటిది యాత్మవిశ్వాసము, తరువాతిది భగవద్విశ్వాసము. ‘ఆశిష్టో దృఢిష్టో బలిష్ఠః’ (కార్యదక్షులు, దృఢ గాత్రులు, బలోపేతులు నగువారు)—ఇట్టివారు పదుగు

రున్నచోఁ బ్రపంచము నుజ్జూత లూఁగింపవచ్చును. ప్రపూర్ణహృదయము, మేధాసంపత్తి, భుజబలము— మనకువలయునవి... భగవత్కార్యముల నొనర్చుట క నిమిత్తమాత్రులు కండు. భగవంతుడే కర్త. మీరు మానవునందు, మానవునం దననేల, అణువునం దీ మంతయు నిమిషియున్నది. విశ్వశక్తియంతయు న కాధారభూతమై యున్నది. హృదయమునకును వైషమ్యము సంభవించినచో, హృదయప్రేరణము బింపుండు.

నా కఖండాత్మవిశ్వాసము కలదు. భారతీ బలహీనులనియు నత్యల్పులనియు నిరసించు పాశ్చాత్య భగవదనుగ్రహమున నాకట్టివిశ్వాస ముండుటచేతనే, దమ గురువుగాఁ బరిగణించుచున్నాడు. నీవును నఖం జ్ఞానసంపన్నుడ నని విశ్వసించి వర్తించినచో కార్యము లొనర్పఁగలవు. 'లెమ్ము! మేల్కొనువ స్వప్నస్థితి చాలును. నీలోనున్న దివ్యశక్తిని బ్రకటిం అని ప్రతి భారతీయునకును దెల్పుము!

అల్పవిషయమహత్త్వము— ఇదియే భగ బోధ. ఆ పురాతన గ్రంథమునకు జయమగుఁ గాక

మృతులు తిరిగి రాదు ; కడచినరాత్రి మఱల రింపదు ; పతనమైన యల క్రొత్తగా లేవఁబోవదు ; మానవుఁడును బూర్వశరీరమును మఱల ధరింపఁ కావున నో మానవుఁడా! భూతమృతవిషయారాధ

మాని సజీవవర్తమానము నుపాసించుటకై మేము ని
 న్నాహ్వానించుచున్నాము ; గతార్థములనుగూర్చి యూరక
 చింతించుటను మాని ప్రస్తుతకార్యాచరణమునకై మేము
 ని న్నాహ్వానించుచున్నాము ; ప్రాతః పుంతలను శిథిలమార్గ
 ములను దిరిగి గనుఁగొనుటలో నీ శక్తిసామర్థ్యములను
 వ్యర్థమొనర్చుకొనుట మాని యతిసమీపమునఁ గల నూతన
 విశాలరాజమార్గములను బట్టుటకై మేము ని న్నామతించు
 చున్నాము. ధీమంతు లిది గ్రహింతురుగాక !

యథార్థమగు శ్రద్ధాశయమును మఱల మనము
 లక్షింపవలయును, ఆత్మవిశ్వాసము మఱల మనలో రగు
 ల్కొల్పఁబడవలయును, మన దేశము నెదుర్కొనుచున్న
 సమస్య లపుడే స్వయముగా మనచేతనే క్రమముగాఁ బరి
 ష్కరింపఁబడఁగలవు.

కొంచెము మర్యాదగా మాటలాడుచుండుట వలన
 సామాన్యమానవునికంటె నీ వధికుండ వనుకొనుచున్నావు
 కాఁబోలును. అన్నిటికంటెను 'నేను పారమార్థికుండ'నను
 నహంభావము నీలోఁ బ్రవేశించినయెడల దౌర్భాగ్యము నీకు
 దాపరించినదన్నమాటయే. అది మహాఘోరమగు బంధము.

కఠోపనిషత్తునందుఁగల శ్రద్ధయను దివ్యపదము నాకు
 జ్ఞప్తిలో నున్నది. శ్రద్ధాతత్త్వమును, లేక యథార్థవిశ్వాస
 మునుగూర్చి ప్రచార మొనర్చుటయే నా జీవితోద్యమము.
 మానవకోటియందును సకల మతధర్మములందును బ్రబల
 శక్తిసముపేతమైనవానిలో శ్రద్ధ ముఖ్యమని పలుమాఱులు

నేను నొక్కి వక్కాణింతును. మొట్టమొదట టాత్మవిశ్వాసము గలిగియుండుడు. ధనికులను గొప్పవారిని లక్షింపకుడు. ప్రపంచమందలి మహాకార్యములను బ్రహ్మాండమైన యుద్యమములను నన్నిటిని నిర్వహించినవాడు నిర్ధనులే. సుస్థిరులై యుండుడు, అన్నిటికంటెను నిష్కపటులై, వినిర్మలములై, కార్యదీక్షా దక్షులై యుండుడు. మహాకార్యములకు ద్వేషింపబడినవారమను విశ్వాసము గలిగియుండుడు.

ఆత్మవిశ్వాసమును గోల్పోయి యచలమై, నిద్రాణమైయున్న భారతదేశమును మేల్కొల్పుటయే యిపుడు నాయొకై క వాంఛ. ఈ దేశమును మేల్కొల్పి సనాతనధర్మోన్నతిని గుర్తింపజేయఁగలిగితినేని శ్రీ రామకృష్ణుని యాగమనమును మా జననమును వ్యర్థము కాలేదని తలఁతును. ఇదియే నా తాపత్రయము. ముక్తి మొదలగున వన్నియు నా కెంతమాత్రము గణనీయములు కావు...మన పురాతన గ్రంథములు ప్రమాణభూతములని యేకరువు పెట్టుచుండుట వలన నేమియు లాభము లేదు. పాశ్చాత్యనాగరికతాతరంగ మాప్పొంగి దేశముమీఁదికి వచ్చి పడుచున్నది. అణామాత్రమైనను బ్రయోజనమును గమనింపక పర్వతాగ్రములపై ధ్యానస్థితులమై కూర్చుండుటవలన లాభములేదు. గీతలో భగవానుడు దెల్పినచందమున నప్రతిహతశక్తితో, అఖండ ధైర్య సాహసములతో, దీప్రకర్మయోగము నవలంబించుటయే యిపుడు మన కర్తవ్యము. అపుడే దేశీయులు నిద్ర మేల్కొందురు.

మన జాతీయరక్తమునఁ బ్రవేశించుచున్న యీ ఘోరవ్యాధిని—ప్రతివిషయమును జూచి హేళనచేయుటను—అశ్రద్ధను—విడిచిపెట్టుఁడు. దానిని దరిఁజేరనీయకుఁడు. ధీరులై శ్రద్ధ నవలంబింపుఁడు, మిగిలినవన్నియు స్వయముగనే దాని ననుసరించును.

‘మేము నిర్ధనల’ మనియు ‘మాకు మిత్రులు లే’రనియుఁ గుండకుఁడు. ధనము మనకు మానవత్వమును సంపాదింపఁజాలునా? మానవుఁడే యెప్పుడును ధనమును సంపాదించువాఁడు. మానవశక్తిచే, ఉత్సాహశక్తిచే, శ్రద్ధాశక్తిచే—వీనిచేతనే ప్రపంచమంతయు నిర్మింపఁబడియున్నది.

మతాభిమానపూరితుని తీవ్రతతో — గంభీర్యముతో—నైహికవాది బాహ్యదృక్పథ వైశాల్యము మేళవింపఁబడవలయును—ఇదియే నేను గోఁడనది. సాగరమంతటి గంభీరము, అనంతాకాశమంతటి విశాలము—నిట్టి హృదయమే మనకు వలయునది.

నీ యాదర్శము నెడఁ దీవ్రశ్రద్ధాభక్తులు—సహానిష్ఠ—తాత్కాలికమైనదికాక, యులుముల నడుమను మెలుముల నడుమను నాకసమువంకనే చూచుచు, మేఘమండలమునుండి పడు బిందువులనేకాని మఱియొక నీటిని ద్రావని చాతకపక్షినిష్ఠను బోలిన నిష్ఠ—నీ కుండవలయును.

పవిత్రుడవగు ప్రయత్నమున శరీరమును దృఙింపుము; సహస్రపర్యాయములైనను మృత్యువు నాహ్వానింపుము, నిరుత్సాహము జెందకుము, చక్కని యమృతము

లభింపనియెడ, విషము ద్రాగవలయుననుట కది హేతువు కాజాలదు.

మతమునుగూర్చి యెన్నడును వాదులాడకుము. మతసంబంధమగు వాదోపవాదములన్నియుఁ బారమార్థిక శీలము లేదనియే తెలుపును. మతవివాదము లెప్పుడును గుంజును విడిచి తొక్కకే సంబంధించునట్టివి. పవిత్రతయుఁ బారమార్థికతయుఁ బలాయనమైపోవ, హృదయము శుష్కమైయుండునపుడే వివాదము లారంభమగును, అంతకు ముందుఁ గాదు.

వాదములను లక్షింపకుము, సిద్ధాంతములనుగాని, సంప్రదాయములను గాని, యాలయములను గాని, దేనిని లక్షింపకుము ; ప్రతిమానవునందును గల బ్రహ్మతత్త్వము నందలి సారమగు పారమార్థికతతోఁ బోల్చిచూచినచో నివి యెందులకును గొఱగావు ; పారమార్థికశీల మెంతవికాసము చెందునో మానవుఁ డంతటి మహిమాన్వితుఁడై యొప్పును. మొదట దానిని సంపాదింపుము, ఎవ్వనిని గూర్చియు విమర్శింపకుము, ఖండింపకుము, ఏలన, సర్వ సిద్ధాంతములందును సర్వమత సంప్రదాయములందును నేదియో కొంత మేలుండును. మతమనునది—ధర్మమనునది—శబ్దములతోఁగాని, నామములతోఁగాని, సంప్రదాయములతోఁగాని కూడుకొనియుండునది కాదనియు సాక్షాత్కారమే మతమనియు—ధర్మమనియు—నీ జీవితముచే లోకమునకుఁ బ్రకటింపుము.

మనఃపూర్వకమగు విశ్వాసము, వినిర్మలాశయము—
ఇవియే విజయోపేతమై యొప్పునవి, వీనిచే శోభించునట్టి
వారు కొలఁదిమందియైనను సమస్తనిరోధములను నెదిర్చి
నిలువఁ గలుగుదురు.

సత్యవ్రతము, నైర్మల్యము, స్వార్థరాహిత్యము నను
వానిచే నొప్పువాని నణంచుశక్తి ముల్లోకములందును లేదు,
అట్టివాఁడు విశ్వమునంతను నెదిర్చి నిలువఁ గలఁడు.

కార్యల్యమునకు గుఱియగు సమయములలో నిట్లు
పర్యాలోచించుకొనుము : “నే నాతని (శ్రీరామకృష్ణుని)
పుత్రుడనుగానా? ఆమహనీయు ననుసరించు నే నిట్టినిచ
కార్యములు చేయవచ్చునా?” దైన్యమును దుర్బలమనో
భావములను బోనడచి, ధీరుడవై నిలిచి, “నేననంతశక్తి
ప్రపూర్ణుడను, విశుద్ధధీనిధిని. అఖండజ్ఞానస్వరూపుడను.
సచ్చిదానందమయపరబ్రహ్మమను నేను!” అని భావిం
పుము. “నే నామహనీయునిశిష్యుడను. కామకాంచన
విజేతయగు శ్రీరామకృష్ణుని దాసానుదాసుడను” నను
భావముననే నీ యహంభావ మిమిడియుండవలయును. ఇట్టి
యాత్మగౌరవము లేనివానిలో నెన్నఁడును బ్రహ్మశక్తి
ప్రజ్వలింపదు. “జగజ్జననీ పరిపాలనమున, నీ జగంబున నే
భయపడున దెవరికి?”యను (నర్థమిచ్చునట్టి) రామప్రసా
దునిశ్చిత్తమును వినలేదా? ధీరుడవై మహావీరనామమును
స్మరించుచు, ‘మహామాయ’ను శరణుపొందుము. సమస్త
ప్రపంచమును బ్రహ్మస్వరూపముగాఁజూడుము—దైన్యము,

దౌర్బల్యము, పిటికితనము నంత నిన్ను సమీపింపజాలవు.
 నీయందును నీ దేశీయులందును శ్రద్ధాభక్తులను బురి
 కొల్పుము. తత్త్వాన్వేషణమునకై యావశ్యకమగుచో
 నచికేతునివలె యమాలయమునకై నను బోవుటకు వెను
 దీయకుము! భయమే మరణము, కావున నిర్భయుడవు
 కమ్ము. భయరహితుడవై నేటినుండి యాత్మమోక్ష
 జగత్కల్యాణములకై నీ జీవితము నాహుతి యొసర్పసంసిద్ధు
 డవు కమ్ము. కానిచో, నీ రక్తమాంసమయకళేబరమును
 మోయుటవలని ఫలమేమి?

ఐదవ ప్రకరణము

త్యాగము

మహాత్యాగమువలననే మహాకార్యములు సిద్ధించును.

సమదర్శనమున కవసరమగుచో, సమస్తము త్యజింప
 వలయును.

ఒరులకు ముక్తిని జేకూర్చుటకై యమాలయమున
 కై నను బొమ్ము. 'నా ముక్తి' యని ప్రాశస్త్యలాడుట కిలచో
 దావులేదు.

ఒరులకై సమస్తము త్యజించువానికే ముక్తి. ఇత
 నహర్నిశము 'నాముక్తియో, నాముక్తియో' యని దేవు
 లాడువారు యథార్థమగు తమ యిహపరశ్రేయమును
 నశింప జేసికొని పరిభ్రమించుచుందురు. ఇది నాకెన్నియో
 సార్లు ప్రత్యక్షగోచరమైన విషయము.

స్వీయ మోక్షప్రాప్తిచే నేమి ప్రయోజనము ? ముఘరాహారమును విశేష మనుభవించువాఁ డెవఁడు ? అంతయుఁ దానే తినువాఁడా, అన్యులతోఁగూడి భుజించు వాఁడా ? సమస్త ప్రపంచమును మనతోఁగూడ మోక్ష సౌధమునకుఁ గొనిపోవలయును. ఈ మాయాప్రపంచమున మన మాధ్యాత్మికదావాన్నిని బ్రజ్వలింపఁజేయవలయును. అప్పుడే సచ్చిదానందసామ్రాజ్యమున సుప్రతిష్ఠితులమై వెలయఁగలము. ఓహో ! శాశ్వతాత్మానందమున కెనయగు నానందమెద్ది ? 'సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మాని'—తన్ను సర్వభూతములందును సర్వభూతముల యందును దన్ను గాంచునట్టి యా యనిర్వాచ్యస్థితిలో వివశులై మీరు బ్రహ్మానందసాగరమున నోలలాడెదరు. సమస్త జీవులందును నిరుపమానప్రేమ సానుభూతులను జూపుట మీకపుడు నై సర్గికమగును. ఇదియే యనుష్ఠాన వేదాంతము.

నాదేశమున నొక కుక్కయైనను బస్తుండియున్నంత వఱకు దాని కాహారము నిడి రక్షించుటయే నా పరమ ధర్మము, ఇదియే నామతము ; తద్భిన్నమంతయు నధర్మము, కృత్రిమధర్మము.

'ఒక్కప్రాణికి సాయము చేయఁగల్గినచో, సహస్ర శుర్యాయములు కుక్కనై పుట్టుటకైన సంసిద్ధుఁడ'నని గురు దేవుఁడు (శ్రీరామకృష్ణుఁడు) వచింపలేదా ? ... మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు నాధ్యాత్మికసింహమని గుర్తింపుఁడు. మత

ధర్మముల నుద్ధరించుటే మన ధర్మమని గ్రహింపుడు. ప్రతిజీవియు సాక్షాద్భగవత్స్వరూపమని గ్రహించి, వరిద్రు. నారాయణుల, నార్తనారాయణుల నర్పించు విధానము లోకమునకు మనము చూపవలసియున్నది. భారతదేశమున నూతన సన్న్యాససంప్రదాయమును స్థాపించుటయే నా జీవితోద్దేశము. జనసామాన్యము నుద్ధరించుటకై జీవితములను ధారపోయుటే యీ సన్న్యాసుల యాదర్శము.

మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు లోక శ్రేయమునకై జీవితము నర్పింపవలయును. మనము ధారపోయు రక్ష ధారలనుండి ప్రపంచమును మార్చివేయునట్టి వీరాధివీరులును భాగవతయోధులును వెలువడియెదరని నమ్ముడు!

నీ మోక్షమునకై నీవు ప్రాచులాడినచో నరకమే గతి నీకు! ఆత్మసామ్రాజ్యము నందఁగోరెదవేని 'నాముక్తియో' యను నుబలాటమును నిర్మూలించుకొనుము. అదియే మహాత్తమసాధన.

మహాపురుషులు మహాత్యాగము చేయుచుండుటయు జనసామాన్యము వాని సత్ఫలముల ననుభవించుచుండుటయు లోకవిదితము. నీ మోక్షమునకుఁగాను నీవు సమస్తమత్యజించు తొక ఘనకార్యము కాదు. లోకకల్యాణార్థము మోక్షమును సైతము పరిత్యజింపనెంతవా? ఎంచెడ వేని సాక్షాత్ భగవానుడవు—ఈ విషయము నాలొచింపుము.

ఏమియుఁ గోరకుము; ఏ ప్రతిఫలమును నాశింపకుము.

ని వీయవలసినదాని నిచ్చివేయుము ; అది తిరిగి నీయొద్దకే వచ్చును—కాని యిప్పుడు దానినిగూర్చి తలపోయకుము. అది వృద్ధియై—సహస్రగుణాధికమై—తిరిగి వచ్చును—కాని నీవు దానిని లక్షింపరాదు. ఇచ్చుటకు నీకు శక్తి కలదు. ఇచ్చివేయుము, అంతే.

త్యాగమును మించిన సుగుణము లేదు. గ్రహించుచు నెవ్వఁడు తన చేతిని ముడుచుకొనునో వాఁడే యత్యల్పుఁడు; ఇచ్చుచు నెవ్వఁడు తనచేతిని జూచునో వాఁడే యత్యధికుఁడు. సర్వదా యిచ్చుటకే చేయి సృజింపఁబడినది. పుస్తండియున్నను నీ యొద్దనున్న పిడికెడన్నమును బెట్టి జేయుము. ఇతరులకుఁ బెట్టుటవలన నీవు నిరాహారివై మృతి నొందవలసివచ్చుచో, నాక్షణముననే ముక్తుఁడవగుదువు. తత్క్షణమే నీవు పరిపూర్ణుఁడవగుదువు, భగవంతుఁడవగుదువు.

పేరుప్రతిష్ఠ లెవరికిఁ గానలయును? వాని నవ్వల విసరివేయుము! నిరాహారుల నోటఁ బిడికెడన్నమును బెట్టు ప్రయత్నమునఁ జేరును సిరిసంపదలును నన్నియు రూపుమాసి పోయినను—ముమ్మాటికిని నీవు ధన్యుఁడవు. ఔదార్యము, ఔదార్యమే జయించునది—ధీశక్తికాదు. ప్రేమతోఁబోల్చి చూచినచో, బుద్ధకములును బాండిత్యమును, యోగమును ధ్యానమును నన్నియుఁ గేవల తృణప్రాయములు.

భారతమాత యధమ మొక వేయిమంది యవకుల త్యాగమును గోరుచున్నది,—వలయునది పౌరుషము గల

యువకుల త్యాగము, పశుప్రాయుల త్యాగము కాదు... మీ తండ్రితాతల నిరంకుశాధికారముచే బశుత్వముగాఁ జేయఁబడిన మీ దరిద్రసోదరకోటి నుద్ధరించుటకై — చూతన పరిస్థితులను గొనివచ్చుటకై — పేదలయెడ సానుభూతిని — తుఘ్నార్తులగు వారల కడుపుచుంట చల్లార్పఁ బట్టెఁ డన్నమును — జన సామాన్యమునకు విద్యను — జేకూర్చుటకై ప్రాణముల నర్పించు త్యాగులను జెన్ననగర మిపుడెందఱను సమకూర్పఁ గలదు?

వలయునది శాంతము, నిరాడంబరము, అచంచలమునైన కృషి — అంతియేకాని వార్తాపత్రికావంచనకాదు, పేరుప్రతిష్ఠలకై యబలాటము కాదు, — ఈ సంగతి సదా నుది నుంచుకొనుడు.

పేరుప్రతిష్ఠల నిమిత్తముకాక, లోకమున కత్యావశ్యకమగు సంచేశముల గొనఁగు నిమిత్తము మహాత్ముల విరభవించుదురు, కాని వారి యనుచరులు వారిబోధలను గంగఁగోఁ గలిపి, వారి నామములను నిలువఁబెట్టుటకై ప్రాచులూడుచుందురు, అందులకై కలహించుచుందురు — ఇదియే లోకుల ధోరణి.

మతసంప్రదాయము లేనాఁడు ధనికులకు వంగివంగి సలాములు చేయనారంభించునో యానాఁడే వాని యధఃపతన మారంభమైనదని గ్రహింపుడు.

త్యాగాగ్నికీలలలో దుమికి జనులకుఁ బారమార్థిక చింత గల్గింపుడు. శ్రద్ధ యున్నచో సమస్తము లభించును.

వలయునది త్యాగము—అది లేనిచే పరహితార్థమై యెవ్వరును మనఃపూర్వకముగాఁ బాటుపడఁజాలరు. త్యాగి యెల్లరను సమదృష్టితోఁ జూచును—అట్టిచో నితరులకంటె విశేషముగ భార్యయు బిడ్డలును నీ వారని యేల ప్రాశంస లాడెదవు? నీ ద్వారముకడ సాతొన్నారాయణుఁడు పేద భిక్షుకరూపమున నిరాహారియై చనిపోవుచున్నాఁడు! వానికే మైన నిచ్చుటకు బదులు దుశ్చాహారములతోఁ—బిండి వంటలతో—నీ భార్యను బిడ్డలను మాత్రమే తృప్తిపఱుప నెంతవా? ఏల, అది రాక్షసకృత్యము!

స్వార్థరహితమైన దేదియో యదియే నీతి, ధర్మము; స్వార్థపరమైన దేదియో యదియే యవినీతి, అధర్మము.

లోకము మన కేమియు ఋణపడియుండ లేదనియు మనమే లోకమునకు ఋణపడియున్నామనియు గుర్తింప వలసియున్నది. లోకమున కేమైనను హితమొనర్చుట కంగీకరింపఁబడుట మనమహాభాగ్యము, గర్వింపఁదగిన సదవకాశము. పరోపకారమున నిజముగా మనకే మన ముపకారమొనర్చుకొనుచున్నాము.

నాలుగు దమ్మిడిలను జేతఁ బట్టుకొని, “ఇదిగో నోయి, యాచకుఁడా!” యని స్వాతిశయముతో, అహంభావముతో వర్తింపక, వానికి దానము చేయుటచే నాత్మహిత మొనర్చుకొనుటకై నీ కొఱ కా బీదవాఁడచట నున్నాడని వానియెడల గృతజ్ఞుఁడవై యుండుము. ధన్యుఁడగువాఁడు దాతకాని ప్రతిగ్రహీతకాఁడు.

స్వార్థరాహిత్యమే విశేషలాభకరము, కేవలము జనులకు దాని నవలంబించునంతటి యోరమి లేకున్నది.

మహానీయుడవై యుండుము. త్యాగములేనిదే యే మహాకార్యమును సిద్ధింపజాలదు. విశ్వమును సృజించుటకై పురుషుడు తన్ను దాను ద్యాగమొనర్చుకొనెను. మీ సుఖములను మీ భోగములను మీ పేరుప్రతిష్ఠలను, వేయేల, మీ జీవితసర్వస్వమును సమర్పించి తన్ములమునఁ గోట్లకొలఁది మానవు లీ సంసార సాగరమును దరించునట్టి సేతువును నిర్మింపుడు. శ్రేయస్కరశక్తుల నన్నిటిని కేంద్రీకరింపుడు. మీ రేమతపతాకను దాల్చి పురోగమించుచున్నను సరియే: పచ్చన గానిండు, నీలిమగానిండు, యెఱుపుగానిండు,—మీ డేరంగైనను సరియే,—యన్నిటిని గలిపి వై చిస్వచ్ఛధవశవర్ణమును—ప్రేమవర్ణమును—వెలువరింపుడు. కృషిచేయుటయే మనవంతు. ఫలములు వాని యంతట నవియే కలుగును. ఆ చింత మనకేల?

లోకమున సదా దాతవై వర్తింపుము. అన్నిటినిచ్చివేయుము, ప్రతిఫలము నాశింపకుము. ప్రేమను, సాయమును, సేవను, సీచేతనైన యే యల్పవస్తువునైనను నొసఁగుము, కాని కోమటి బేరపు దృష్టితోమాత్రము నలదు. ఏ ‘షరతులను’ విధింపకుము, అపు డెవ్వరును వంచితులుగారు. భగవానుడు మన కొనఁగునటులనే యకాదార్యముతో నిచ్చివేయుదముగాక!

ప్రతిపురుషుని, స్త్రీని, బ్రతివ్యక్తిని సాక్షాద్భగవత్స్వరూపముగాఁ గనుము. నీవెవ్వరికి నుపకారము చేయఁజాలవు, తోడ్పడఁజాలవు, కేవలము సేవింపఁగలవు—అంతియే. నీ కధికార మున్నచోఁ బరమేశ్వరసంతానమును సేవింపుము, పరమేశ్వరునే సేవింపుము. తనబిడ్డలతో నెవ్వనికైనను తోడ్పడఁ బరమేశ్వరుఁడు నిన్ననుగ్రహించినచో, నీవు ధన్యుఁడవు, 'నే నింతవాఁడ నంతవాఁడ' నని యాత్మసంభావన చేసికొనకుము. ఇతరులకు లభింపని విశేషాన కాశము—అధికారము—నీకు లభించుటచే నీవు ధన్యుఁడవు. దానిని సేవగా—ఆరాధనగా—కొనద్యము. రోగిరూపమున, నున్మత్తునిరూపమునఁ, గుప్తవ్యాధిపీడితునిరూపమునఁ, శాపిరూపమున వచ్చిన పరమేశ్వరుని మనము సేవింపఁగలుగుటకై—పాపులును దుఃఖితులును మనమోక్షమునకై—జన్మించియున్నారు.

మానవశరీరమున నూనవాత్మయే మన కర్చనీయుఁడగు భగవంతుఁడు. జంతువులను భగవంతున కాలయములనుట నిజమే, కాని నూనవుఁడే మహోత్తముఁడు ; ఆలయములలో మానవశరీరాలయము తాజమయ్యును. అందు నేనారాధింపఁజాలనిచో, మఱియే మితరాలయమువలనను నాకు లాభము కలుగదు.

భావి సంస్కర్తలారా ! భావి దేశాభిమానులారా !

పరితపింపుడు ! మీకు బరితాపము కలదా ? దేవతానంత
తియు ఋషిసంతతియునగు కోట్లకొలది జనులు పశుప్రాయు
లై యున్నారని మీరు పరితపించుచున్నారా ? కోట్లకొలది
మంది నేడు తినఁ దిండిలేక మాడుచున్నారని, కోట్లకొలది
జను లనేకయుగములనుండియుఁ బస్తుండవలసివచ్చుచున్న
వని మీరు పరితపించుచున్నారా ? అజ్ఞానము కాదుమట్లు
వలె దేశమునంతటను నావరించుకొనియున్నదని మీరు పరిత
పించుచున్నారా ? అది మీ కేమియుఁ దోషనీయకున్నదా ?
నిద్రపట్టనీయకున్నదా ? అది మీర క్తమునందుఁ జొచ్చి, మీ
ర క్తనాశములందుఁ బ్రవహించుచు, హృదయస్పందనముల
తోఁబాటు కొట్టుకొనుచున్నదా ? అది మీ మ్మించుమించు
పిచ్చివాండ్రను జేసివైచినదా ? ఇట్టివినాశము గలిగి
నదేయను తదేకచింత మీ మ్మవహించినదా ? మీ పేరు
ప్రతిష్ఠలనుగూర్చి, మీభార్యపుత్రులనుగూర్చి, మీసిరిసంప
దలనుగూర్చి, తుదకు మీశరీరమునుగూర్చి పూర్తిగా మీరు
మఱచితిరా ? ఈపని మీరు చేసితిరా ? దేశాభిమాని
యగుట కిది మొదటిమెట్టు, మొట్టమొదటి మెట్టు.

మీకు బరితాపము కలిగినదనుకొందము ; వ్యర్థ
ప్రసంగములతో మీశక్తిసామర్థ్యములను దుర్వినియో
గముచేసికొనుటకుబదులు, దీనికేమైనఁ దరహోపాయమును,
పనిచేయఁ గలిగిన పరిష్కారమును, ఖండనమునకుబదులు
తోడుపడఁగలిగిన త్రోవను, జనులకు దుఃఖోపశమనమును
గలిగించు చల్లనిమాటలను, ఈ జీవస్మృతస్థితినుండి వెలువ

రించు మార్గమును—దేనినైనను గనుఁగొంటిరా? కాని
యదియుఁ జాలదు. కొండంతటి యాటంకములు వచ్చినను
వానిని దాఁటఁజాలు పజ్రసంకల్పము మీ కున్నదా? ఖడ్గము
చేపట్టి ప్రపంచమంతయు మీ కెదురై నిల్చినను, మీరు
న్యాయ్యమని తలఁచినదాని నాచరించు సాహసము మీ
కున్నదా? మీ యాలుబిడ్డలు మీకు వ్యతిరిక్తులై యున్నను,
మీ సిరిసంపదలు నశించినను, మీపేరుప్రతిష్ఠలు మాసి
పోయినను, ధర్మమార్గమును విడువకుందురా? దానినే
యనుసరించుచు, మీగమ్యమును జేరువఱకును సుస్థిరులై
నిలుతురా? భర్తృహరిమహారాజు వచించినట్లు—“నీతి
వేత్తలు నిందింతురుగాక, మెచ్చుకొందురుగాక; భాగ్య
దేవత వచ్చుఁగాక, తన యిచ్చవచ్చినచోటికిఁ బోవుఁగాక;
మరణ మిప్పుడే కలుగుఁగాక, కల్పాంతరమునకుఁ గలుగుఁ
గాక; ధీరులగువారు న్యాయ్యమార్గమును దాటి యొక్క
యడుగైనను బెట్టరు.”* మీకట్టి సైర్యము కలదా? ఇవి
మూడును మీయొద్దనున్నయెడల, మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియుఁ
మహద్భూతకార్యములను జేయఁజాలును. వార్తాపత్రికలలో
మీరు వ్రాయనక్కఱలేదు, ఉపన్యాసము లిచ్చును నూ

* శ్లో. నిన్దస్తు నీతినిపుణా యది వా స్తువస్తు
లక్ష్మీః సమావిశతు గచ్ఛతు వా యథేష్టమ్,
అద్యైవ వా మరణసుస్తు యు గాన్తరే వా
న్యాయ్యాత్పథః ప్రవిచలన్తి పదం న ధీరాః.

—భర్తృహరిసుభాషితము—నీతిశతకము—ధైర్యపథతి, 4.

చూరఁ దిరుగనక్కఱలేదు, మీముఖమే దేదీప్యమానమై ప్రకాశించును. గుహాంతరమున మీరు నివసించుచున్నను, మీ సంకల్పములు జాతిగోడలనుండి వెలువడి, యేవ్యక్తి తలయందో ప్రవేశించి యచటఁ గార్యరూపము నొందువఱకును బ్రపంచమంతటను స్పందించుచునే యుండును. సంకల్ప ప్రభావము, నైర్మల్య మహత్త్వము, భావసంశుద్ధి— యిట్టిది.

సోదరులారా! దారిద్ర్యముచే, మతాచార్యకై తపముచే, రాక్షసశాసనములచే నధఃకృతమైయున్న భారత దీన జనసహస్రముల యభ్యుదయార్థము మనమందఱ మహర్షి శము ప్రార్థింతము గాక! అగ్రజాతులకును ధనికులకునుగంటె నీ దీనులకు మతధర్మములను బోధించుటయే నాయభిమతము. నేను దాత్త్వికుఁడనుగాను, వేదాంతినిగాను, ఋషి నంత కంటెఁగాను; నేను బేదను, పేదలయందు నాకుఁ బ్రీతి. ఈదేశమున (అమెరికాలోఁ) బేదల నె ట్లాదరపూర్వకముగాఁ బిలుతురో, వారియెడ నెందఱెందరు సానుభూతి వహింతురో, ప్రత్యక్షముగాఁ జూచుచున్నాను. కాని హిందూదేశమునకును ఈదేశమునకును నెంతటి వ్యత్యాసము! దారిద్ర్యమున, అజ్ఞత్వమున మునిగి తేలుచున్న యిరువదికోట్ల స్త్రీపురుషుల క్షేమమును గోరి పరితపించువారెవ్వరు? వారి కింక గతియోమి? ఎవ్వరు వారిబాగు కోరి పరితపించువారు? అహా! వారికి విద్యలేదే! దిక్కులేదే! దివాణములేదే! వారికి దారి చూపువా రెవ్వరు? సోదరు

లారా! ఈదీనులే మీదైవమని భావింపుడు—వారిని గూర్చియే చింతింపుడు — వారికోసమే కృషిచేయుడు, అహర్నిశము వారిక్షేమార్థమే ప్రార్థింపుడు—భగవంతుడు మీకు దారి చూపును, పేదలనిమిత్త మెవ్వడు పరితపించునో వాడే, మహాత్ముడు, పరితపింపనివాడు దురాత్ముడే, మన మండఱమేకమై వారి శ్రేయస్సునకుఁగాను బ్రార్థింతము, మన ముంటిమనియైనను లోకమునకుఁ దెలియకపోవచ్చును, లోకము మనలనుగూర్చి జాలినైనను బొందకపోవచ్చును, ఏమియు సాధింపకయే మనము గతించినను గతింప వచ్చును—కాని సదాశయ మొక్కటియు వినష్టము కాదు, ఇప్పుడో, యుగాంతముననో, ఫలము గలిగితిరును, నా హృదయ పరితాపమెట్టిదో తెలుపఁజాలను—...లక్షలకొలది మంది స్వదేశీయు లజ్జలై, ఊధార్తులై దినములు గడుపుచుండ, వారిని గ్రేగంటనైనను జూడక, వారి నభిషేకమునకు దిగఁ ద్రొక్కి తాము విద్యావంతులైన వారందఱును దేశద్రోహులని నాయభిప్రాయము. పేదల నెత్తురు పీల్చి, తమ సిరిసంపదలను సంపాదించి, ఊధార్తులై మృగప్రాయులై మనుచున్న యిరువదికోట్లజనుల బాగోగుల నిసుమంతయుఁ దలపెట్టక, మేలిదుస్తులను నగలను సింగారించుకొని కులకుచు సంచరించు వారి సేమనవచ్చునో తెలియకున్నది! సోదరులారా! మనము నిర్ధనులమాట నిజమే, ఊరును బేరును లేనివారమనుట నిజమే; కాని యిట్టివారే భగవత్కార్యముల నొనర్చుటకు

సాధనభూతులై యున్నాడు. మిమ్ముందఱను బరమేశ్వరుఁ
డనుగ్రహించుఁగాక !

కోట్లకొలఁది మన సోదర దేశీయు లన్నవస్త్రములు
లేక యల్లాడుచుండ, మననోట నొకముద్ద నెట్లు పెట్టుకొనఁ
గలము?—మన నెట్లు వచ్చును? నేను బళ్ళిమఖండమున
నుండఁగాఁ దల్లి నిట్లు ప్రార్థించితి ననేకపర్యాయములు :
“ఓ లోకై కజనసీ ! ఇచ్చట నీపుత్రు లఖండభోగై శ్వర్య
ములఁ దేలియాడుచుండ, నచట నీ భారతపుత్రులు తినఁ
దిండిలేక మాడుచున్నారు. తల్లీ ! వారి కింక గతిలేదా?”
నా సోదర దేశీయుల నెఱైన నుద్ధరించు నవకాశములను
గడింపఁ జూచుటే నా పళ్ళిమఖండయాత్రకుఁ గల ముఖ్య
కారణమని మీరందఱెఱిగినదే, వారి దుఃఖమును
దారిద్ర్యమును జూచి నే నిట్లు తలంతును : “మన దేవతా
రాధనార్భటమునంతను నావలఁ ద్రోసివేయుదుము. మన
విద్యాగర్వమును శాస్త్రజ్ఞానదంభమును నాత్మమోక్షము
నకై మనము నేర్చినసాధనల నన్నిటిని ద్రోసిపుచ్చి,
యూరూరఁ దిరిగి, దరిద్రనాశాయణసేవకై మనదీనితము
లను భారపోయదుము మన నియమనిష్ఠలనే, బహిర
పర్తనముచే, గౌరవార్థికజీవనముచే, ధనికులకు దన
సామాన్యమునెడఁ గల ధర్మములను విధ్యుక్తమును దలిపి.
ధన మార్జించి, దరిద్రులను దీనులను సేవించుము.” అహా!
దీనులను, దరిద్రులను, అర్తులనుగూర్చి దేశమున నొక్కఁ
డును జింతింపఁడు కదా ! దేశమునకు వెన్నెముకయై, తమ

జీవితమును ధారపోసి మన కాహారమును గూర్చుచున్న దీనజనుల కష్టసుఖములలోఁ బాల్గొనువాఁడు, వారియందు సానుభూతిఁ జూపువాఁడు దేశమున నొక్కడైన నున్నాఁడా? ఒక్కదినము వారు సమ్మెకట్టినచో, దేశమంతయు నట్లుడికినట్లుడికిపోవునే! తమసోదర హిందువులు తమ్మాదరింప కుండుటచేఁ జెన్నరాష్ట్రమున వేలకొలది పంచము లెట్లు క్రైస్తవులై పోవుచున్నారో కనుఁడు! కేవల మాకలి బాధచే, దారిద్ర్యముచేఁగాదు, వారు క్రైస్తవమత మవలంబించుచుండుట, మీరు వారిని మానవమాత్రులుగాఁ జూడ కుండుటచేత! ఎంతసేపు, 'మీ రస్పృశ్యులు, అవాద్యులు : నన్ను ముట్టుకొనకుండు, నన్ను ముట్టుకొనకు'డని యెగిరి పడుచున్నారు! గగ్గోలు చేయుచున్నారు! సోదరభావము, గాని, ధర్మలేశముగాని దేశమున నేమైనను మిగిలియున్నదా! అస్పృశ్యత యొకటియే యిప్పుడు నిలిచియున్నది! ఇట్టి తుచ్ఛాచారములను జెనకివేయుండు! 'ఓ దీనులారా! దరిద్రులారా! అధఃపతిత సోదరులాలా! రండు, మన మందఱు మా రామకృష్ణునిబిడ్డల' మని యెలుగెత్తి చాటుచు, ఎనులలో నైకమత్య మొనఁగూర్చుటకై యస్పృశ్యతావరణము నూడఁబెఱికివేయు సుదినమెప్పుడు ప్రాప్తించునో కదా! 'అస్పృశ్యుల' నుద్ధరింపనిచే మనభారతాంబ మేల్కొనదు. మనము వారి కన్నవస్త్రములను సమకూర్పఁ జాలనిచో, బ్రదికియుండి యేమి ప్రయోజనము?

వా రీమాయాప్రపంచధోరణి నెఱుంగని యమా

యకు లగుటచే రేయింబవళ్లు, యమయాతనపడియు జీవనోపాధి నార్జించుకొనలేకున్నారు. మీ యావచ్చక్తితోడను వారల నావరించియున్న యజ్ఞత్వమును దొలగింపుడు. కరతలామలకమై విస్పష్టముగా నాకుఁ గాన్పించుచున్న దేమన, నాయందున్న బ్రహ్మమే, పరశక్తియే వారియందును గలదు. వ్యక్తీకరణమునఁ దారతమ్యముండుఁగాక. జాతీయతానది దేశమందంతటను బ్రవహించిన నేకాని ప్రపంచములో నే జాతియైనను సభివృద్ధిపొందినదా? పక్షవాతముచే శరీరములో నొక్కయవయవము పడిపోయినచో, మిగిలిన వన్నియు నెంత పటువుగానున్నను, ఆశరీరమువలన నంతఁగా ఘనకార్యములు జరుగఁజాలవని గ్రహింపుడు — ఇది నిశ్చయము.

ప్రేమయే విజయసింహాసన మధిష్ఠించునది. మీసోదర నూనవులను మీరు ప్రేమింతురా? దేవు నెచట వెదకుట?—ఈ పేదలును, ఈ దుఃఖితులును, ఈ దుర్బలులును దైవస్వరూపులుకారా? ముందుఁగా వారల నేల యర్చింపరాదు? గంగానదీకూలమున నూతులు త్రవ్వనేల? ప్రేమ యఖండమహిమాన్వితమగు చింతామణి యని నమ్ముడు. పేదప్రతిష్ఠ లనెడి గాజుకాల్లెవడికిఁ గావలయును? మీకుఁ బ్రేమ కలదా?—ఉన్నచో, మీ రఖండశక్తిమంతులు. మీరు స్వార్థరహితులేనా? ఐనచో హరిబ్రహ్మాదులైనను మిమ్మడ్డకొనఁజాలరు. ఎల్లెడలను శీలమే మహిమాన్వితము.... ఈర్ష్యను సహంభావమును విడనాడుడు. ఇతరు

జీవితమును ధారపోసి మన కాహారమును గూర్చుచున్న దీనజనుల కష్టసుఖములలోఁ బాల్గొనువాఁడు, వారియందు సానుభూతిఁ జూపువాఁడు దేశమున నొక్కఁడైన నున్నాఁడా? ఒక్కదినము వారు సమ్మెకట్టినచో, దేశమంతయు నట్టుడికినట్లుడికిపోవునే! తమసోదర హిందువులు తమ్మాదరింపకుండుటచేఁ జెన్నరాష్ట్రమున వేలకొలది పంచము లెట్లు క్రైస్తవులై పోవుచున్నారో కనుఁడు! కేవల మాకలి బాధచే, దారిద్ర్యముచేఁగాదు, వారు క్రైస్తవమత మవలంబించుచుండుట మీరు వారిని మానవమాత్రులుగాఁ జూడకుండుటచేత! ఎంతసేపు, 'మీ రస్పృశ్యులు, అవాచ్యులు : నన్ను ముట్టుకొనకుండు, నన్ను ముట్టుకొనకు'డని యెగిరి పడుచున్నారు! గగ్గోలు చేయుచున్నారు! సోదరభావము, గాని, ధర్మలేశముగాని దేశమున నేమైనను మిగిలియున్నదా! అస్పృశ్యత యొకటియే యిపుడు నిలిచియున్నది! ఇట్టి తుచ్ఛాచారములను జెనకివేయుఁడు! 'ఓ దీనులారా! దరిద్రులారా! అధఃపతిత సోదరులారా! రండు, మన మందఱు మా రామకృష్ణునిబిడ్డల' మని యెలుగై త్తి చాటుచు, ఎనులలో నై కమత్య మొనఁగూర్చుటకై యస్పృశ్యతావరణము నూడఁజెఱికివేయు సుదినమెపుడు ప్రాప్తించునో కదా! 'అస్పృశ్యుల' నుద్ధరింపనిదే మనభారతాంబ మేల్కొనదు. మనము వారి కన్నవస్త్రములను సమకూర్పఁ జాలనిచో, బ్రదికియుండి యేమి ప్రయోజనము?

వా రీమాయాప్రపంచధోరణి నెఱుంగని యమా

యకు లగుటచే రేయింబవళ్లు, యమయాతనపడియు జీవనో
పాధి నార్జించుకొనలేకున్నారు. మీ యావచ్చక్తితోడను
వారల నావరించియున్న యజ్ఞత్వమును దొలగింపుడు.
కరతలామలకమై విస్పృష్టముగా నాకుఁ గాన్పించుచున్న
దేమన, నాయందున్న బ్రహ్మమే, పరశక్తియే వారియందును
గలదు. వ్యక్తీకరణమునఁ దారతమ్య ముండుఁగాక. జాతీయ
తానది దేశమందంతటను బ్రవహించిననేకాని ప్రపంచ
ములో నే జాతియైనను నభివృద్ధిపొందినదా? పక్షవాతముచే
శరీరములో నొక్కయవయవము పడిపోయినచో, మిగిలిన
వన్నియు నెంత పటువుగానున్నను, ఆశరీరమువలన నంతఁగా
ఘనకార్యములు జరుగఁజాలవని గ్రహింపుడు — ఇది
నిశ్చయము.

ప్రేమయే విజయసింహాసన మధిష్ఠించునది. మీసోదర
మానవులను మీరు ప్రేమింతురా? దేవు నెచట వెద
కుట?—ఈ పేదలును, ఈ దుఃఖితులును, ఈ దుర్బలులును
దైవస్వరూపులుకారా? ముందుఁగా వారల నేల యర్చింప
రాదు? గంగానదీకూలమున నూతులు త్రవ్వనేల? ప్రేమ
యఖండమహిమాన్వితమగు చింతామణి యని నమ్ముడు.
పేదప్రతిష్ఠ లనెడి గాజుకాల్లెవడికిఁ గావలయును? మీకుఁ
బ్రేమ కలదా?—ఉన్నచో, మీ రఖండశక్తిమంతులు.
మీరు స్వార్థరహితులేరా? ఐనచో సరిబ్రహ్మాదులైనను
మిమ్ముడ్డుకొనఁజాలరు. ఎల్లెడలను శీలమే మహిమాన్వి
తము.... ఈర్ష్యను నహంభావమును విడనాడుడు. ఇతరు

లతోఁ బొత్తు కలిగి లోక సేవ చేయ నేర్చుకొనుఁడు. ఇదియే మన దేశమున కత్యావశ్యకము. తాలిమి వహించి మరణము సంభవించినను సరియే శ్రద్ధను విడనాడకుఁడు. మీలో మీరు తగవులాడకుఁడు. ద్రవ్యవిషయమున నకలంకులై యుండుఁడు. శ్రద్ధ, నిష్కాపట్యము, భక్తియు మీయొద్ద నున్నచో నన్నియు నభివృద్ధి నొందును. మీలో మీకుఁ గక్షలు లేకున్నంతవఱకు, భగవదనుగ్రహమున మీ కేభయమును లేకుండునని నా నిశ్చయము. నిజముగా లాభకరమగును మీకుఁ దోచిన నేకాని మీ హృద్ధతవిషయములను బైకిఁ జెప్పకుఁడు. పరమశత్రువువిషయమునఁగూడఁ, బ్రియకరము, హితకరమునగు మాటలనే వినియోగింపుఁడు.

వికాసమే జీవనము, సంకోచమే మరణము, సమస్త ప్రేమయు వికాసమే, సమస్తస్వార్థపరతయు సంకోచమే. కావునఁ బ్రేమయే జీవననియమము, ప్రేమగలవాడే సజీవుఁడు. స్వార్థపరుఁడు మృతప్రాయుఁడు. కావున నవ్యాజముగాఁ బ్రేమింపుము. అవ్యాజప్రేమయే జీవననియమము.

లోకహిత మొనర్చుటయే మన యాశయము కాని మన పేరుప్రతిష్ఠలను జాటుకొనుట కాదు.

అంతఃకలహములను గక్షలను బురికొల్పుట, ఆత్మ శౌఘనము, ఒరులను జూచి యసూయపడుటయు నను నీ మూటిని మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు శాశ్వతముగా విడనాడ వలయునని నేను గోరెదను. భూమాతవలె మీరు క్షమా

పూర్ణులై యుండవలయును. ఇది మీరు సాధించుచో ముజ్జగములును మీకుఁ బాదాక్రాంతమగును.

ఆజ్ఞాపాలనమును నేర్చినవాఁడే యాజ్ఞాపింపఁజాలును. మొదట విధేయత నలవఱచుకొనుఁడు. మనకుఁ గావలసినది సంఘీభావము, కట్టుపాటు. సంఘీభావమే శక్తి, విధేయతయే యందలి రహస్యము.

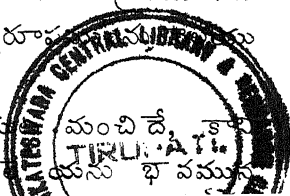
లోకహిత మొనర్పఁదలఁచినవారు తమ నుఖదుఃఖములను, పేరుప్రతిష్ఠలను, స్వార్థపరమగు సమస్తమును గట్టకట్టి గంగలోఁ గలిపి మఱి భగవంతు నాశ్రయింపవలయును. జగద్గురువు లందఱును జెప్పినదియుఁ జేసినదియు నిదియే.

పక్షపాతమే సమస్తదోషములకును మూలమని గ్రహింపుము.

నా సోదర దేశీయులకు నన్ను దోడ్పడనిండు.—ఇదియే నా యాశయము, నా కోరిక.

ఏమైనను శ్రేయము కలుగవలెనని మీరు కోరుచో, మీ కర్మకలాపములను దేవతారాధనార్భటమును గంగలోఁ గలిపి, సజీవదైవమును—మానవదైవమును—ప్రతిమానవస్వరూపుని—విరాడ్రూపమునను వ్యక్తిరూపమున దేవు—నారాధింపుఁడు.

జాలిచే నొరులకు మేలు చేయమంచిదే, కాని సమస్తజీవులును భగవత్స్వరూపముగా నున్న భగవంతుని సేవచేయుట మేలు.

వలయునది శాంతము, నిరాడంబరము, అచంచలము నైన కృషి—అంతియేకాని వార్తాపత్రికావంచన కాదు, పేరుప్రతిష్ఠలకై యుబలాటము కాదు,— ఈ సంగతి సదా జ్ఞప్తి నుంచుకొనుడు.

మానవజీవిత సమస్యలను గూర్చియు, నాత్మతత్త్వమునుగూర్చియు లోకమునకు బోధింపవలయు మహాభారము భారతపుత్రులపై నున్నది. అందులకై మీరు సంసిద్ధులు కావలయును.

నాయనలారా ! నా మాట వినుడు, భగవదనుగ్రహమునఁ గీలకమును గనుఁగొంటిని. మతమున—ధర్మమున—నే దోషమును లేదు. సమస్తజీవులును గోటిగుణితమైన మీయాత్మయేయని మీమతము—మీ సనాతనధర్మము—బోధించుచున్నది. ఏ తదనుష్ఠానలోపము, సానుభూతి లోపము—ఉన్నలోప మిది.... యూదులు ఏను ప్రభునిఁ గాదని, నాఁటినుండియుఁ బ్రతివానిచేతను మొట్టికాయలను దినుచు, గొంపయును గోడును లేక, ప్రపంచమంతటను బికారివాండ్రై యెట్లు తిరుగుచున్నారో యట్లే మీరును మిమ్ములను బాలించుట పాడియని తోచిన జాతికెల్ల దాస్యముచేయుచున్నారు.

ఓ క్రూధులారా ! మన దేశమున నొకవైపున మీ క్రూర శాసనములును మఱియొకవైపున నీచదాస్యమును జాండవించుచుండుట మీకు గోచరించుట లేదా !

ఎచట మహామూరియో, కాటకమో వెలువడునో,

లేక యెచట జనులు దుఃస్థితిలోనుండురో, యచటికి మీరందఱును వెడలి వారల బాధలను దొలగింపుడు. మహా వై పరీ. త్యము సంభవించినచో, నేతత్ప్రయత్నమున మీరు చనిపోవచ్చును; ఐననేమి? ప్రతిదినము మీ వంటివా రెందఱు కీటకములవలె జనిపోవుచుండుట లేదు? ఈ విశాలప్రపంచమునకు దానివలనఁ గలుగు భేదమేమి? చనిపోవుటెన్నఁటికైనను దప్పదు, కాని యొక మహాదర్శమునిమిత్తము మరణింపుడు, జీవితమున నొక మహాదర్శముతో మరణించుట మేలుకదా? ఈ యాదర్శమును వాడవాడలందును నింటింటను బ్రచారమొనర్పుడు, తమ్ములమున మీ దేశమునకు మేలొనఁగూర్చుటయేగాక మీరును మేలొందుదురు. భావిభాగ్యోదయమునకు భారతమాత మీయందే యాశపెట్టుకొనియున్నది. మీ నిర్వాప్తపారజీవనము నా కెంతయో బాధ కలిగించుచున్నది. కార్యశూరులు కండు—కృషిచేయుడు. అలసింపకుడు—నానాటికి మృత్యు వాసన్నమగుచున్నది! కాలక్రమమున నెప్పుడో సర్వము జరుగునని, సోమరులై కూర్చుండకుడు. ఆ విధముగా నేమియు నెన్నడును జరుగదని జ్ఞప్తి నుంచుకొనుడు.

శక్తి మొదలగునవన్నియు స్వయముగ నే వచ్చును. కార్యదీక్ష నవలంబించినచో, మీరు భరింపరానంతటి శక్తి సామర్థ్యములు మీకుఁ గలుగును—మీ కిది యనుభూతమగును. పరహితార్థ మేలేశము మనమొనర్చినను నది యంతర్నిహితమగు శక్తిని మేల్కొల్పును; ఏల, పరశ్రేయ

మునుగూర్చి మన మేమాత్రము తలపోసినను గ్రమముగా నది సింహబలమును మన హృదయమునఁ బురికొల్పును. మీ యందఱియందును నాకెంతయో ప్రేమ, కాని పరహితార్థాచరణమున మీరు మరణింపవలయునని నేను గోరెదను—మీ రట్లానర్చుట నాకు విశేషానందదాయకము.

“నేను బేద” నని కుండకుము. అట్టి భావములను బూర్తిగా విడనాడుము. ఏ విషయమున నీవు పేదవు? నీ కొక గుఱ్ఱపు సారటును బరిజనమును, లేదా, నీ యాజ్ఞల కెదురుచూచుచుండు భృత్యవర్గమును లేవనియా నీ పరితాపము? అవి లేకపోయిన నేమి మునిగిపోయినది? నీ గుండె నెత్తురు ధారపోసి యహర్నిశము పరశ్రేయమునకై పాటు పడుచో, నీకేకొఱంతయు నెట్లు లేకుండునో నీ కిసుమంతయుఁ దెలియకున్నది!

హుక్కా నమర్చియైనను నొకని సేవించుట లక్షల కొలది ధ్యానములకంటెను ఘనతరమని గ్రహించు నొకా నొక సమయము వచ్చును.

ప్రతి కర్మఫలమును మంచిచెడుగులతో సమ్మిశ్రితమై యున్నది. ఏలేశమో దోషయుక్తముకాని సత్కార్యము లేనేలేదు. అన్ని నావరించు పొగవలె నెప్పుడును నేదో కొంత చెడుగు కర్మముల నాశ్రయించి యుండును.* అతి

* సహజం కర్మ కాస్తేయ సదోషమపి న త్యజేత్,

సర్వారంభాహి దోషేణ ధూమేనాగ్నిరివావృతాః. గీత, 18-48.

విశేషముగు మేలును నత్యల్పముగు కీడును గలుగఁజేయునట్టి కర్మములను మన మాచరించుచుండవలయును.

నీసాయము లేమిచే నొక చీమయైనను జనిపోవునని నీవు తలంతువా? అది మహాపరాధము! లోకమునకు నీయా వశ్యకత యెంతమాత్రమును లేదు. భగవంతునికి సాయము చేయుటకుఁ గాక, భగవత్ప్రాప్తికొఱకుఁ గృషిచేయు మహావకాశము నొందుటచే మనము ధన్యులము. 'ఉపకార' మను మాటను నీ మనఃఫలకమునుండి తుడిచివేయుము. నీవుపకారము చేయఁజాలవు : అది మహాపరాధము. నీవు సేవింతువు. సమస్తవిశ్వము నెడలను నట్టిపూజ్యమనో భావము నవలంబింపుము. అప్పుడు సంపూర్ణ సంగ రాహిత్యము నీ కలవడును.

నేను బాలుఁడనై యుండ స్వమతాభినివేశము కర్మ మున నొక విశేషాంశమని తలఁచితిని, కాని యిప్పుడు, వయఃపరిపాకమున, నట్లు కాదని తెలిసికొనుచున్నాను.

విధ్యుక్తమగు నే కర్మమునైనను నిరసింపఁదగదు. ఎవ్వఁడైనను దన విధ్యుక్త కర్మముల నెట్లాచరించున్నాఁడని మనము చూడవలయునే కాని యా విధ్యుక్త కర్మస్వభావ ముచుబట్టి యాతని యోగ్యతా యోగ్యతలను మనము పరిశీలింపఁ దగదు. చర్మకారుఁడు, వానివృత్తిని, గర్మమును బట్టి, యత్యల్పకాలమునఁ జక్కని గట్టి చెప్పలజోడు తయారు చేయఁగలిగినయెడలఁ దన జీవితమునఁ బ్రతిదినము నర్థ రహితప్రసంగములుచేయు నధ్యాపకునికంటె నధికుఁడు,

యోగ్యుడు. ప్రతి విహితకర్మమును బవిత్రమైనదియో, విహిత కర్మనిష్ఠ మహాత్తమమగు నీశ్వరాధనము.

ప్రాణత్యాగ పర్యంతము కృషిచేయుడు—నేను మీ దండ నున్నాను, నేను గతించినపిమ్మట నాయాత్మ మీతోఁగూడి కృషిచేయును. ఈ జీవిత మస్థిరము—సిరి సంపదలు, పేదప్రతిష్ఠలు, భోగములు—అన్నియు మూడు నాళ్లముచ్చటలు. తాకిక కీటకమువలె నశించుటకంటె సత్యప్రకటన మొనర్చుచుఁ గర్తవ్యకర్మాచరణమునఁ బ్రాణములు కోల్పోవుట మేలు, ఎంతయో మేలు. ముందఱు వేయుడు!

అసూయను, అహంభావమును విడనాడుడు. పొత్తు కలిగి పరశ్రేయమునకై పాటుపడ నేర్చుకొనుడు. మన దేశమున కిది యత్యాసశ్యకము.

నాయనా! ఏ మానవుడును నేజాతియుఁ బదులను ద్వేషించి మనఁజాలదు. పరదేశీయులతో సంసర్గమును విరమించి, యేనాఁడు హిందువులు 'మైచ్చ' శబ్దమును సృజించిరో, యానాఁడే హిందూదేశమునకు చౌర్యాగ్యము చాపరించినది.

ధనికులను నమ్మకుడు, వారు వట్టి జీవచ్ఛవములు. వత్సలారా! సంఘమున సామాన్యులయ్యును, వినయవిధేయులగు మీయందే నే నాశపెట్టుకొని యున్నాను. భగవానుని నమ్ముడు; యుక్తిలో, తంత్రములో, నేమున్నది? దీనుల సముద్ధరణమునకై పరితపింపుడు. సాయ మయాచితముగా

వచ్చితీరును... యవకులారా! దరిద్రులను, దీనులను, అజ్ఞులను
 లేవ నెత్తు నీ సానుభూతిని, ఈ కార్యదీక్షను, ఈ పోరాటమును
 స్థిరాస్థిగా నేను మీ కొసగుచున్నాను. ఈనిముసముననే
 పార్థసారథిదేవాలయమునకు వెడలి, గోకులమండలి పేద
 గోపబాలకుల నెచ్చెలియగు నా దీనబాంధవునకు—అంత్యజుఁ
 డగు గుహు నాలింగన మొనర్చుకొన వెనుదీచుని యాభక్త
 వత్సలునకు—దన బుద్ధావతారమున నున్నతపశంజుల
 యాహ్వానములను విడిచివుచ్చి, యొక వ్యభిచారిణి యాహ్వా
 నము నంగీకరించి యామెను బ్రోచిన యా పతితపావను
 నకు—ఆ పార్థసారథికి—సాష్టాంగవందన మొనర్చి, యెవ్వరి
 నిమిత్తము యుగయుగములం దాతఁ డావిర్భవించునో,
 విశేష, మే దీనుల, నే పేదల, నే యధఃకృతుల నాతడు
 మిగులఁ బ్రేమించునో వారికై మహాత్యాగ మొనరింపుడు,
 మీ యావజ్జీవితమును వారికై ధారపోయుడు. నానాటి
 కథఃపతనము జెందుచున్న యీ ముప్పదికోట్ల దీనుల నుద్ధ
 రించుటకై మీ యావజ్జీవితమును ధారపోయఁ బ్రతిప
 బూనుడు... శుష్కరచయితలను, సానుభూతిరహితము
 లగు వారి వార్తాపత్రికావ్యాసములను వీసమైనను లక్షింప
 కుడు. వలయున దుజ్జ్వలమైన విశ్వాసము, సముజ్జ్వలమైన
 సానుభూతి! జననములేదు, మరణములేదు—ఆకలిలేదు,
 దప్పిలేదు! పరమేశ్వరుని స్మరింపుడు—ముందునకు సాగి
 పొండు. పరమేశ్వరుఁడేమన నాయకుడు. పడిపోయినవారికై
 వెనుకకుఁ జూడకుడు! సోదరులారా! ఇదియే మార్గము!

హాళికమునకు మనము మేలొనర్పఁగలమా? పార
మార్థికముగాఁ జూచినచో (మనవలనఁ) గాదనియు, వ్యావ
హారికముగాఁ జూచినచో 'నా'ననియుఁ జెప్పవలసియున్నది.

నాయనలారా! మనమందఱము శ్రమపడి కృషి
చేయుదము, నిద్రించుట కిది సమయము కాదు. భావిభార
తము మనకృషిపై నాధారపడియున్నది. భారతమాత
వేచియున్నది. ఆమె యూరక నిద్రించుచున్నది. లెండు,
మేల్కొనుఁడు, మునుపటికంటెను విశేషవైభవోపేతయై,
పునర్జీవితయై చటవామె తన శాశ్వతసింహాసము నధిష్ఠించి
యుండుటఁ గనుఁడు!

శివుని సేవింపఁగోరువాఁడు ముం దాతనిబిడ్డలను సేవింప
వలయును—ప్రపంచమందలి సమస్తజీవులను సేవింప
వలయును. భగవత్సేవకులను సేవించువా రాతనిమహోత్తమ
సేవకులని శాస్త్రములలోఁ జెప్పఁబడియున్నది. స్వార్థరాహిత్యమే
మతధర్మములకు గీటుకాయు. స్వార్థరాహిత్యము
నెంతవిశేషముగాఁ గలిగియుండుమో మనమంతటి పార
మార్థికులము, శివసన్నిహితులము నై యుందుము. సమస్త
దేవాలయములను జూచినను, సమస్తతీర్థములను సేవించి
నను, నొడలినిండఁ జిటుతపులివలె రంగులు ధరించినను,
స్వార్థపరులమైయున్నచో, శివున కతిమారస్థులమే.

నేఁడు (పూజామందిరమున) మీ కొకఁగుంట, రేపు
దానిపై న నొకజేగంట, మఱునాఁ డొకచామరము; లేదా,
నేఁ డొకశయ్య, మఱునాఁడు దానికోళ్లకు వెండిమలామా—

ఇంక భక్తులకుఁ బరమాన్నమును బిండివంటలును; ఇంకఁ దలయుఁ దోకయు లేని వేసుగాఢలు—వేయేల, బాహ్య కర్మకలాపము—ఇదియేకదా మీ కార్యక్రమము! మీ ధోరణి! దీని కాంగ్లమున Imbecility (బుద్ధిమాంద్యము) అని పేరు ఈవిధమైన కుజ్జితనపు జేష్టలకంటె మతేమియుఁ దలకెక్కనివారే Imbeciles (బుద్ధిహీనులు) అనఁబడుదురు. గంట కుడివైపున వాయించవలెనా?—చందనపుబొట్టు నుదుటనే పెట్టవలెనా, మతెచ్చటనైననుగూడఁ బెట్ట వలెనా?—హారతి మూడుసార్లు స్త్రీయవలెనా, నాలుగు సార్లు యవలెనా?—ఈవిధమైన సమస్యలతో నహర్నిశ మెవరించుమించుగాఁ గలవరపడుచుందురో వారే Wretches (నిర్భాగ్యులు) అనఁబడ నర్హులు. ఈ ధోరణిచేతనే యభాగ్య దేవతకు బలియై ప్రతివారిచేతను నేవగించుకొనఁబడుచుఁ బ్రతివారికిని లోకువయై మనము మొట్టికాయలను దన్నులను దినుచున్నాము. పాశ్చాత్యులొ, ప్రపంచాధిపతులై యున్నాడు...త్యాగవైరాగ్యములకును సోమరితనమునకును హస్తమశకాంతరము.

అభ్యుదయము నొందవలయుననిన, మీ కర్మకలాపములను గంగలోఁ గలిపి, సజీవదైవమును మానవదైవమును — బ్రతిమానవరూపుని — విశ్వముననేకాక, ప్రతివ్యక్తియందును వెలయు భగవంతు—నారాధింపుఁడు, భగవానుని విశ్వరూపమే యీ ప్రపంచము, తదర్చనమే, లేక సేవనమే, కర్మాచరణము, కర్మకలాపములందును

అచారములందును నిమగ్నులై యుండుట కాదు. అన్నపుఁ
 బల్లెరము దేవునిముందు పదినిముసము లుంచవలయునా?
 అటగుంటసే పుంచవలయునా? యని యాందోళనపడుటయుఁ
 (గర్జము) గాదు,—అది మతిభ్రమ. కాశీయందును
 బృందావనమందును దేవాలయపుఁదలుపులు తెఱచునపుడు
 కాని, మూయునపుడుకాని, తదాదిగా నవి దినమంతయు
 గణగణమోఁగుటకుఁగాను లక్షలకొలది రూప్యములు
 వ్యయింపఁబడినవి! ఇపుడు దేవున కలంకారసమయము,
 ఇపు డారగింపుసమయము, ఇపుడు మనకుఁ దెలియని
 మతేమియో సమయము... ఇంక నిదియంతయు సజీవప్రత్యక్ష
 దైవము తిండిలేక మలమల మాడుచున్నప్పుడు, చదువులేక
 'యలో, లక్ష్మణా!' యని విలపించుచున్నప్పుడు! తోడి
 మానవులకుఁ బ్రాణముమోఁదికి నచ్చినను వారేమియుఁ
 జేయరు కాని బొంబాయిలోని బనియాలు (వైశ్యులు) నల్లుల
 యోగక్షేమార్థ మాసుపత్రులను గట్టించుచున్నారు! ఈ
 యల్పవిషయము గ్రహింప మీకు బుద్ధిబలము చాల
 కున్నది—ఇదియే మనదేశమునకు ముప్ప, పిచ్చిసంస్థలు
 మనదేశమునఁ గుప్పతిప్పలు.

...ప్రచండదీక్షతో, మహోత్సాహముతో మీలోఁ
 గొందఱు నలుదిక్కులకును వెడలి మనదేశమున నింతవఱ
 కెవ్వరును నిర్వహింపని యీ విశ్వరూపారాధనప్రచారము
 సాగింపుడు.

గుళ్లలో (అగ్రవర్ణజాల) 'ఏమి యొడలెఱుంగని

సివము ! పేదలదుఃస్థితిని దొలగింపఁజాలనిమతము—మానవులను దేవతలుగా నొనర్పఁజాలని మతము—మత మనఁదగునా? ధర్మ మనఁదగునా? సనాతనధర్మ మనిపించుకొనుటకు మనమతమున కేమైన నర్హత కలదా? మనది కేవలము “నన్ను ముట్టుకోకు మను మతము” — “నన్ను ముట్టుకోకు, నన్ను ముట్టుకోకు” — ఇదియే మన జపము! శ్రీరామ రక్ష ! “కుడిచేతితోఁ దినవలయునా, యెడమచేతితోఁ దినవలయునా, పానీయము కుడివై పునుండి గ్రహింపవలయునా, యెడమవై పునుండి గ్రహింపవలయునా?...” అనియే రెండు వేలయేండ్లుగా దేశనాయకులు చర్చించుచున్న దేశము కానిచో మఱియే దేశ మధోగతిపాలగును? “కాలః సుప్తేషు జాగర్తి కాలో హి దురతిక్రమః” — సమస్తము నిదురించుచుండఁగాఁ గాలము మేల్కొనియుండును, దురతిక్రమము గదా కాలము ! అంతయుఁ బరమాత్మున కెఱుక, నాయనా! వాని కనుమూయఁ గలవాఁ డెవ్వఁడు?

లక్షలకొలదిజను లిప్పపువ్వులు తిని బ్రదుకవలసిన దేశము, ఏ యిరువదిముప్పదిలక్షలమందియో సాధువులును, ఏ పదికోట్లమందియో యగ్రవర్ణజులును గలనై నను వారి శ్రేయస్సునుగూర్చి తలపెట్టక, వారి రక్తమాంసములను బీల్చి పిప్పిచేయుచున్న దేశము దేశమా? నరకమా? అది ధర్మమా, పిశాచతాండవమా? నాయనా! నీ వీసంగతి బాగుగా గ్రహింపవలయును—భారత దేశమొ దంతటను బయనించినాను, ఈ దేశము (అమెరికా)ను జూచినాను—

కారణము లేని కార్యముండునా? పాతకము లేనిదే దుఃఖానుభవము గలుగునా?

సర్వశాస్త్ర పురాణేషు వ్యాసస్య వచనం ధ్రువమ్,
పరోపకారస్తు పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్.

సర్వశాస్త్రపురాణములందును నీవ్యాసవచనము ధ్రువము—పరోపకారమే పుణ్యము, పరపీడనమే పాపము, కాదా?

(ఇట్టివారి) ఆచారములలో, సాధనలలోఁ గల తత్త్వార్థము సంగ్రహముగా నిది: “నేను బరిశుద్ధుఁడను, లోకమంతయు నశుద్ధము!” పరమనికృష్టమతము, పాపండు మతము, ఘోర రాక్షసమత మిది!... ఇంక వీరు చేయుచున్న ఘన కార్యములో!—“వంకాయ బంగాళాదుంపను దాకిన పక్షమునఁ బ్రళయము సంభవింపకుండఁ బ్రపంచ మెంత కాలము నిలుచును?” “చేతులు శుద్ధిచేసికొనుటకఁగాను బండ్రెండుసార్లు మట్టివైచి తోముకొనినపక్షమునఁ బితరులు పదునాలుగుతరములవారా, అధోగతిపాలగువారు, ఇరువది నాలుగుతరములవారా?” జనాభాలో నాలుగవవంతు తిండిలేక పస్తుపడియుండఁగా నీవిధమైన ధర్మసూక్ష్మములను రెండువేల యేండ్లనుండి చర్చించుచున్నారు,— ఇందులకు శాస్త్రీయోపపత్తులను గనుఁగొనుచున్నారు. ఎనిమిదేండ్లపిల్లను ముప్పదియేండ్లవాని కిచ్చి తల్లిదండ్రులు బ్రహ్మానందపడుచున్నారు. దాని నెవ్వరైనను బ్రతిఘటించినయెడల, “మామతము ధ్వంసమై పోవుచున్న”దని పెద్దగోల! ఇట్టివారిమతము నేమన వచ్చును?

మనయందలి దైవాంశము వ్యక్తమగుటకుఁ బడులకుఁ దోడ్పడుటయే సూర్యము.

ఎవ్వఁడు మానవసేవచేయునో వానికి మోక్షము కరతలామలకము.

అకలంకులమై లోకహిత మొనర్చుటయే సమస్తా రాధనమునకును సారాంశము. పేదలలో, దీనులలో, దుర్బలులలో, రోగులలో నెవ్వఁడు శివుని గాంచునో వాడే శివారాధకుఁడు, ఇక విగ్రహమునమాత్రమే శివుని గాంచుచో, వానియారాధనము కేవల ప్రారంభావస్థయందున్న దన్నమాట. కేవల దేవాలయములలో శివుని గాంచువానియెడఁ గంటె జాతిమతభేదాదులను గణింపక, యొకదీనునియందెవ్వఁడు తన్నుఁ గాంచి యాతనికిఁ దోడ్పడునో, సేవించునో, శివుఁడు వానియెడ విశేషప్రసన్నుడగును.

ఎవఁడు జీవారాధకుఁడో వాడే శివారాధకుఁడు.

భక్తిని వీడి, హృదయమును శుష్కింపఁజేసికొని, ప్రేమానురాగములను మంటఁ గలిపి, సంఘమునకు వెలియుమనిన నేకాని జ్ఞానము లభింపదని సామాన్యముగా లోకుల భావన. ఆత్మసాధన కంతరాయములనెడి దుర్భావమున సోదరమానవులయెడలను జీవకోటియెడలను నిట్లు ద్వేషభావమును వహించి సాధకుఁడు పెడత్రోవ త్రొక్కుచుండును. కాని శ్రీరామకృష్ణుఁడు తన దివ్యభావమునఁ బల్కిన... మహోపదేశ వాక్కులవలన, మానవుఁ డింటనుండియో, యతులును దాపసులును సంఘమును వీడి యొనర్చునట్టి

తత్త్వజ్ఞానసాధన నొనర్పవచ్చునని నాకు విశేషమైనది;—
వేదాంతము నిత్యకృత్యములం దనుష్ఠానమునఁ జూపఁదగునని
నాకు విశేషమైనది. మానవుఁ డేయాశ్రమముననున్నను, నే
వృత్తి నవలంబించుచున్నను సమస్తజీవకోటియు సాక్షా
ద్భగవత్స్వరూపమేయని గ్రహించుఁగాక!...మానవనేవయే
మాధవనేవ.

ఎవ్వని విశ్వాసమును—శ్రద్ధను—జెడఁగొట్టఁబ్రయ
త్నింపకుము. చేతనైనచో, వాని కున్నదానికంటె విశేష
మొనఁగుము; వాని యథాస్థితిని గ్రహించి యందుండి
పురోభివృద్ధి గల్గింపుము, అంతియే కాని వాని కున్నదానిని
బాడుచేయకుము.

మనప్రార్థనలలో భగవంతుఁడు మనకందఱకును
దండ్రీయని సమృద్ధింపఁచుచు, నిత్యకృత్యములలోమాత్రము
ప్రతిమానవుని మనసోదరునిగా గణింపనిచో దానివలన నేమి
లాభము?

ప్రకృతి యెప్పుడును బానిసనుదుట నుంచు గుఱు
తును—అసూయ యనుమచ్చను—మొట్టమొదటఁ జెటిపి
వేయుదము. ఎవ్వరియెడలను నసూయపొందకుండు. మేలు
చేయు ప్రతివ్యక్తికిని జేయూతనొనఁగసంసిద్ధులైయుండుడు.
త్రిలోకములందును, ప్రతివ్యక్తికిని బ్రతిజీవికిని శుభము
కలుగవలయుననియే సంకల్పింపుడు.

సముద్రమునే లక్షింపుము; అలను లక్షింపకుము.
చీమకును దేవతకును భేదము నెంచకుము. ప్రతికీటకమును

నేనుక్రీస్తుసోదరుడే. అట్టిచో నొక రెక్కువవారనియు మఱి యొకరు దక్కువవారనియు నెట్లు చెప్పగలవు? తనవర్తమానువర్తించు ప్రతివ్యక్తియు మహనీయుడే.

ఎంతవఱకు “నన్ను ముట్టుకోకు” మను మంత్రజపమే మీమతమై, వంటకుండలే మీ దేవతలై యుండునో, అంత వఱకుఁ బారమార్థికముగా మీరు పైకి రాజులరు.

పరహితార్థ మొకజీవితము నర్పింపఁజాలరా? వేదాంతశ్రవణము, ధ్యానాదిసాధనలు మున్నగువానిని ముందుజన్మమునకు విడిచిపెట్టుడు! లోకసేవకై యీశ్వరము నాహుతియొనర్పుడు!...తీవ్రతపస్సుచేసి నేను గ్రహించిన మహత్తరసత్యమిది : ప్రతిజీవിയందును భగవంతుఁడు కలఁడు. దృశ్యమానమగు నీ సమస్తజీవకోటియు నాతని స్వరూపమే. భగవంతు నెచట వెదకుట! ఎవఁడు జీవారాధకుడో వాడే జీవారాధకుఁడు!...

సమస్తజీవస్వరూపుని, అద్వితీయుని, విశేషము నాచూర్తనారాయణుని, నాదీననారాయణుని, సమస్తదేశీయులకెల్లఁ బేదయగు నాభారతనారాయణుని, —నా యిష్టదేవత నర్పించుటకై యెన్నిజన్మములైన నెత్తెడనుగాక, యెన్ని వేల బాధలనైన ననుభవించునుగాక!

పవిత్రహృదయులు, ప్రచండదీక్షాదతులు, భగవద్విశ్వాసబలోపేతులు—దరిద్రులపై, దీనులపై, నధఃకృతులపై సానుభూతికతన సింహసాహసాన్నితము—లోకలక్షమంది స్త్రీపురుషులు—మోక్షసం దేశమును, సంఘోద్ధరణసం దేశ

మును, సమత్వసందేశమును జాటుచు యావద్భారతదేశమునను సంచరింపవలసియున్నది.

“‘అన్న మో రామచంద్రా!’ యని పలవించు నాద్దులకు మతబోధ లెందులకు?” అని గురుదేవుడు (శ్రీరామకృష్ణుడు) వచింపలేదా? భారతజనసామాన్యము కేవల పశుప్రాయమై జీవించుటకుఁ గారణ మజ్ఞానము, అక్షర జ్ఞానశూన్యత. జనసామాన్యము నుద్ధరింపని మనకు జాతీయత యనునది కలలోని వార్త... కాని యీ దోషము సనాతనధర్మమున కంటఁగట్టుట తగదు, ఇయ్యది మన దోషము.

ఆత్మమోక్ష జగత్కల్యాణములనిమిత్తము ప్రపంచమున సన్నాహిసి జన్మించుచున్నాఁడు. పరహితార్థము తన జీవితము నర్పించుటకై, ఆకాశము నార్తనాదములచేఁ జిల్లులు వడఁజేయు దీనజనకోటి కష్టములను దొలఁగించుటకై, యనాథలకన్నీటి నాఁపుటకై, పుత్రశోకసంతప్తలగు తల్లుల నోదార్చుటకై, యజ్ఞానులు, సధఃపతితులు నగు జనులు స్వశక్తిపై నిలుచుటకు వలయు సదుపాయముల నొనఁ గూర్చుటకై, జాతిమతభేదములను గణింపక సమస్తమాన వకోటికి నిహపర సౌఖ్యదాయకమగు శాస్త్రబోధ లొనర్చుటకై, ప్రతివ్యక్తియందును నిద్రాణమైయున్న బ్రహ్మశక్తిని మేల్కొల్పుటకై సన్నాహిసి యీ లోకమున జన్మించుచున్నాఁడు.

అనాథలకన్నీటి నాఁపఁజాలని—వారలకడుపుఁజిచ్చుఁ

జల్లార్పఁ బట్టెఁడన్నమును బెట్టఁజాలని—ధర్మమనినను
దేవుఁడనినను నాకు నమ్మకములేదు. ఎంతగొప్పసిద్ధాంతము
లను బ్రకటించినను, నెంత బ్రహ్మాండమైన వేదాంతము
చాటినను, బుద్ధకములను వాదములను నంటిపట్టుకొని
యుండు ధర్మమును నేను ధర్మమనఁ జాలను. కన్ను నుదుట
నున్నది కాని వీఁవున లేదు. ‘మా మతధర్మము’ లని మీరు
చెప్పుకొని గర్వించునట్టివాని నాచరణమునఁ జూపుఁడు.
ముందంజవేయఁడు!

మనోవాక్యాయములను మీరు పరహితార్థము నమ
ర్శింపవలయును. “మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ”
యని మీరు పఠించియున్నాడు, కాని నేను, “దరిద్రదేవో భవ,
మూర్ఖదేవో భవ” యని చెప్పెదను.—పేదలు, అజ్ఞులు,
నిరక్షరాస్యులు, దీనులు—వీరినే మీరు దైవముగా భావింప
వలయును. దీననారాయణసేవయే మహోత్తమధర్మమని
గ్రహింపుఁడు.

హనుమన్మహావీరుఁడే మీ కాదర్శపురుషుఁడు. జితేం
ద్రియ చక్రవర్తియు నద్వితీయధీశాలియు నగు నాతఁడు రామ
నామమందలి యఖండభక్తిచేఁ బ్రాణభీతిని విడనాడి, యొక్క
దుముకులో నముద్రము నెట్లు లంఘించెనో చూడుఁడు! భగ
వత్సేవకులమని గుర్తించి యట్టిమహోన్నతాదర్శము ననుస
రించి మీ జీవితములను నియమించుకొనుఁడు....మీ రిట్టి
దివ్యాదర్శమున సుప్రతిష్ఠితులై నచో, ఉన్న తాదర్శములును
వాని నవలంబించు విధానములును నప్రయత్నముగా మీ

కలవడును. నమ స్తసంశయములను ద్రోసిపుచ్చి మీ గుర్వా
జ్ఞును బాలింపఁ గంకణము గట్టకొనుఁడు. అస్థలితబ్రహ్మ
చర్యము నవలంబింపుఁడు — ఇదియే పారమార్థికజీవనరహస్యము,
వేణుమార్గము లేదు. హనుమంతనిఁ గనుఁడు. ఆతఁ డెట్టి భగవ
త్సేవకుఁడో ! ఆదర్యమూర్తియో ! తనయఖండబాహుబల
ముచే, అద్వితీయపరాక్రమముచే రావణుని రాక్షససైన్య
ములను హాహాకార మెత్తింపఁగలిగిన మహావీరుఁ డాతఁడు.
మఱియొకవైపున రామపదపంకజార్చకులలో నద్వితీయుఁడు
నాతఁడే. రామచంద్రుని సేవించుటయే, రామాజ్ఞను బరి
పాలించుటయే, యాతని జీవితేచ్ఛ. అందులకై యాతఁడు
తనజీవితమును ధారపోయ నమకట్టెను.

ఏడవ ప్రకరణము

ప్రేమ

చ. “హృదయము విప్పి చెప్పుదు ను

హృద్వర ! యొక్కమహారహస్య మి
య్యదియె మదీయజీవితము

నందు గ్రహించిన దివ్య సత్యమా ;—

బ్రతుకునుడిన్ మహోన్నత త

రంగము లొక్కట ఊభపెట్టఁగా

సదమలమై కలం బొకటి

చక్కఁగ నద్దరి జేర్చు జీవనిన్ ;—

చ. “వివిధములైన యర్చనలు
విశ్రుతయోగసుసాధనంబులున్
సవివరతత్త్వముల్ ప్రకృతి
శాస్త్రము దర్శనహేతువాదముల్
అవిరళదానధర్మములు
నన్నియఁ జూడ మనోభ్రమంబులే ;—
ప్రవిమలప్రేమ మొక్కటే ప్ర
భావవిభాసిత మెల్లభంగులన్.

చ. “మొదలును మధ్య మంత మను
మూఁడు నెఱుంగని నీకుఁ బుట్టి నీ
హృదయముఁబలన్ వెలయుఁ
బ్రేమసముద్ర మఖిఁడమై సదా
ముదమున నిమ్ము సర్వమును
మోదముతోడుత నిచ్చి వేయమీ ;—
యెదురడుగన్ తయంబగు ను
మీ ! కణమై ప్రణయాబ్ధి వెంటనే.

చ. “శమదమసంపదాన్విత ద్వి
జప్రభుఁ డాది పిపీలికాంత స
ర్వమునను వేయునేలఁ దలఁ
పన్ బరమాణువునందుఁగూడ స
త్యము ప్రణయార్ణవంబు—పర
మాత్మునిరూపె—వెలుంగుఁ గాన నీ

సుమహితరూపులందె మన

సున్ దను వాత్మయు నర్చసేయమీ!

చ. “పరమదయాత్మకుని

బాహిరరూపము లిట్లు కన్పడన్

బెరతలమందు రోయుదువె

విశ్వమయాత్ము? నభేదబుద్ధి నే

నరుఁడు సమస్తమున్ ద్రికర

ణంబులఁ బ్రేమకుఁ దావుచేయు నా

నరుఁడె మహేశ్వరున్ ద్రికర

ణంబులఁగొల్చినవాఁడు చూడఁగన్.” *

మాటలు కఠినములై యుండుఁగాక, ప్రేమ యేభాష
నేరూపమును దాల్చినను సహజముగ నే జనులు గ్రహింతురు.

ప్రేమ, నిష్కాపట్యము, సహనము—ఇవియే మనకు
వలయునవి. జీవనమనఁగానేమి? వికాసము, ప్రేమ. కావున
సమస్తమైన ప్రేమయు జీవనమే; ప్రేమయే జీవననియమము,
స్వార్థపరతయే మరణము. ఇహముననై నను బరముననై నను
నిదియే యథార్థము. సత్కార్యచరణమే, పరహితా
చరణమే, జీవనము—తదభావమే మరణము. మానవ
మాత్రులలో—బశుప్రాయులలో—నూటికిఁ దొంబదిమంది
జీవచ్ఛవములు, పిశాచములు—ఏలందురా, నాయనలారా!

* ఈ పద్యములు శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు (బి. ఏ.) గారిచే
మాకోరికపై మూలమునుండి యనువదింపఁబడినవి. —అను.

ప్రేమవిరహితులు జీవన్మృతులు. సానుభూతి కలిగి వర్తింపుడు: వత్సలారా! దీనులను, పేదలను, అజ్ఞులను, అధఃకృతులనుగూర్చి పరితపింపుడు—హృదయము స్తంభించు పర్యంతము, తల దిమ్మువట్టునంతవఱకు, చిత్తవిభ్రాంతి గలుగునాయని తోచునంతదనుక పరితపింపుడు. అపు డీ శ్వరచరణోపాంతమున నాత్మసమర్పణము గావించుకొనుడు. శక్తిసామర్థ్యములును దోడ్పాటును నప్రతిహత బలమును నపుడు మీకు లభించును.

పరికింపుడు, ధనమువలన నేమి ప్రయోజనము? పేదప్రతిష్ఠలవలన నేమి ప్రయోజనము? పాండిత్యమువలన నేమి ప్రయోజనము? ప్రేమయే ఫలప్రదము; దుర్భేద్యకష్టపరంపరలనెడి పర్వతములను విడళించి రాజమార్గ మేర్పఱచునది వజ్రాయుధతుల్యమగు శీలము.

ప్రేమయు సానుభూతియునే యెన్నఁటికైనను మనకుఁ దరణోపాయము. ప్రేమయే యారాధన.

ఒకరికిని మఱియొకరికిని, ఆర్యునకును మ్లేచ్ఛునకును, బ్రాహ్మణునకును జండాలునకును, దుదకు స్త్రీకిని బురుషునకును నడుమ నెట్టిభేదమును బ్రేమ పాటింపదు. ప్రేమ సమస్తవిశ్వమును స్వీయనిలయముగా నొనరించును.

ప్రేమయే విజయసింహాసన మధిష్ఠించునది. మీ సోదరమానవులను మీరు ప్రేమింతురా? దేవు నెచట వెదకుట?—ఈ పేదలును, ఈ దుఃఖితులును, ఈ దుర్బలులును దైవస్వరూపులు కారా? ముందుగా వారల నేల యర్చింప

రాదు? గంగానదీకూలమున నూతులు త్రవ్వనేల? పేరు ప్రతిష్ఠలనెడి గాజుతాల్లెవరికిఁ గావలయును? మీకుఁ బ్రేమ కలదా?—ఉన్నచో, మీ రఖండశక్తిమంతులు. మీరు స్వార్థరహితులేనా? ఐనచో, హరిబ్రహ్మాదులైనను మీ మృడ్మకొనఁజాలరు.

వికాసమే జీవనము, సంకోచమే మరణము. సమస్త ప్రేమయు వికాసమే, సమస్తస్వార్థపరతయు సంకోచమే. కావునఁ బ్రేమయే జీవన నియమము. ప్రేమ గలవాఁడే సజీవుఁడు. స్వార్థపరుఁడు మృతప్రాయుఁడు. కావున నవ్యాజముగాఁ బ్రేమింపుము. అవ్యాజప్రేమయే జీవననియమము.

పుస్తకములు, పాండిత్యము, యోగము, ధ్యానము—నివన్నియుఁ బ్రేమతోఁ బోల్చిచూచినచోఁ దృణప్రాయ మనిపించును, ధూళి యనిపించును. ప్రేమయే నీకు దివ్య శక్తులను జేకూర్చును. ప్రేమయే భక్తి నొనఁగును, జ్ఞానము నొనఁగును; ప్రేమయే ముక్తి నొనఁగూర్చును.

ప్రేమ సత్యము, ద్వేష మసత్యము; ఏలన ద్వేష మనేకత్వమునకు—భిన్నత్వమునకు—దారితీయును. మానవులనడుమ భేదబుద్ధిని గల్పించునది ద్వేషమే, కావున నది దోషము, మిథ్య. అది విచ్ఛేదనశక్తి, భేదములను గల్పించి వినాశము గల్పించును.

ప్రేమ బంధుత్వము నొనఁగూర్చును, ఏకత్వమును సమకూర్చును. బిడ్డతోఁ దల్లియు, గ్రామముతోఁ గుటుంబములును, లోకమంతయు జీవజంతువులతోడను ప్రేమమూల

మున నైక్యముచు గాంచుచున్నవి. ప్రేమయే యస్తిత్వము, సాక్షాద్రూపము, మనకు గోచరించున దాతయు నాయత్వి తీయప్రేమస్వరూపమే ; అది యొకప్పు డధికముగను మఱి యొకప్పు డల్పముగను వ్యక్తమగుచుండును. తారతమ్యస్థితి యందుమాత్రమే భేదము, కాని యేకైకప్రేమతత్త్వమే నానాప్రకారములుగను భాసించుచున్నది. కావున మన కేర్పడుచున్నది నానాత్వనూ, యేకత్వనూ? యని సర్వ కార్యములందును మనము వివేచింపవలసియున్నది. నానాత్వమును, లేక భిన్నత్వమును గల్పించు విషయములను మనము విడనాడవలయును, ఏకత్వమును గూర్చువానిని యోగ్యములని స్వీకరింపవలయును. ఇట్లే మన తలఁపుల యెడలను వర్తింపవలయును ; వానివలన విచ్ఛిన్నతయు భిన్నత్వమును సిద్ధించుచున్నవా, లేక జీవుల కన్యోన్యజ్ఞాంధవ్యమును గల్గించుచు, జీవనరంగమునం దంతటను నొకే ప్రభావమును జూపుచుండు నైక్యము సిద్ధించుచున్నదా యని పర్యాయోచింపవలయును. ఐక్యమూలములగువానిని మనము గైగొనవలయును, తద్భిన్నమగువానిని దోషాకరములని విడనాడవలయును.

సర్వ మాత్మయే, సర్వము నేనే. ఇట్లు భావించు జీవుఁడు నిర్మలుఁడై యొప్పును. వానికే ప్రేమయన నేమో యర్థమగును. భయమువలనఁ బ్రేమకలుగఁజాలదు; ప్రేమ నిలయము స్వాతంత్ర్యము, స్వేచ్ఛ, లోకమును నిజముగాఁ బ్రేమింపనారంభించునప్పుడే విశ్వమానవ సాభాత్రమనఁగా

నేమో, మానవకోటి యనఁగా నేమో, మనకు బోధపడఁగలదు.

బుద్ధుని మహోపదేశవాక్యములను స్మరింపుఁడు : ఆ యపదేశ సందర్భమున నాతఁ డెట్లు తన ప్రేమమయసంకల్పమును బ్రాకృశ్చిమదిశలందును, ఉత్తరదక్షిణములందును, ఊర్ధ్వదిశయందును, అధోదిశయందును, అఖండము, అనంతము, దివ్యమునై వెలయు తన ప్రేమ సర్వజగద్వాప్తమగుపర్యంతము నెట్లు ప్రసరింపఁజేసెనో స్మరింపుఁడు. అట్టి భావము మీకుఁ జేకూరినంతనే నిజమైన వక్తిత్వ ముమరుచున్నది.

సమానాంతర రేఖలవలె సరిసమానముగా రెండు శక్తులు జీవనరంగమున నొకదానిసరస నొకటి ప్రవర్తించుచున్నవి. ఒకటి 'అహం' (నేను) అనుచుండును, రెండవది 'నాహమ్' (నేనుగాదు) అనుచుండును. ఇవి మానవునందే కాక, మృగములందును, మృగములందననేల, యత్యల్పక్రిమి కీటకములందునుగూడ గోచరించుచున్నవి. నరుని బట్టి గోళ్లతోఁ జీల్చివేసి వేడినెత్తురు త్రావు పులి తన పిల్లలను రక్షించుకొనుటకై ప్రాణము నర్పించుచున్నది. జంకును గొంతును లేక సోదరమానవులను జంపు పరమదుర్మార్గుఁడు పస్తుండియున్న తన యాలుబిడ్డలను గాపాడుకొనుయత్నమున నిస్సంకోచముగాఁ బ్రాణము నర్పింపవచ్చును. ఇట్లు సృష్టియందంతటను నీ రెండుశక్తులును సరిసమానముగా సాగుచున్నవి, ఒకటియున్నచోట రెండవదియు గోచరించును.

ఒకటి సార్థపరత్వము, రెండవది స్వార్థరాహిత్యము. ఒకటి పరిగ్రహణము, రెండవది పరిత్యాగము. విపీలికాదిబ్రహ్మ పర్యంతము లోకమంతయు నీ రెండుశక్తులకును గ్రీడా రంగము. దీనిని నిరూపింపనక్కఱలేదు. ఇది యెల్లరకును దేట తెల్ల మే.

జగత్క్రియయంతయు, జగత్పరిణామమంతయు, నీ రెండు మూలకారణములలో నొకదానిమీఁదనే, అనఁగా స్పర్థమీఁదనే, పోరాటముమీఁదనే, యాధారపడియున్న దనుటకు సమాజమున నేపక్షమునకుఁగాని చెల్లదు. ప్రపంచ మంతయుఁ గ్రోధవైరములపై, స్పర్థాకలహములపై నాధార పడి నడచుచున్నదనుట కెవ్వరికిని దగదు. ఇవి లేవని మనము చెప్పట లేదు, కాని రెండవశక్తియుఁ బనిచేయుచున్నదనిన, లేదనుట కెవ్వరికి నధికారములేదు. ఈ “నాహం”, ఈ త్యాగము, ఈ ప్రేమ,—ఇదియే జగత్తునఁ బ్రత్యక్షశక్తి యనిన, కాదని యెవరు నిరాకరింపఁగలరు? రెండవదగు వైరము కేవల మీప్రేమ నపార్థముచేసికొని దుర్వినియోగ మొనర్చుటయేకాని మఱియొకటికాదు. ప్రేమశక్తియే స్పర్థను, వైరమును వెలువరించుచున్నది; వైరమునకు నిజమైన మూలకారణము ప్రేమయే. కీడుచేయువాఁడు మంచి వాఁడే, వాని పరమోద్దేశమును మంచిదే. అది కేవలము శ్రేయశ్శక్తిని బెడదారిని బెట్టుటయేకాని మఱియొకటికాదు. ఒకఁడు మఱియొకని వధించుచో, బహుశః తన బిడ్డయందలి ప్రేమావేశముచే నట్లు చేసియుండవచ్చును. వాని ప్రేమ

లోకమునఁ గల కోట్లకొలఁది యితరమానవులను గాదని, తన బిడ్డయ నెడి కోణమున బంధింపఁబడియున్నది, పరిమితమై యున్నది. ఐనను నది ప్రేమయే.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

ఆచారసంప్రదాయములందలి గుణదోషములు

వ్యక్తిని శాశ్వతముగా సమాజమున కధీనమొనర్చుట వలనను శిక్షాసంప్రదాయములచే నేర్పడు నిర్బంధయుత స్వార్థత్యాగమువలనను గలుగు ఫలితమునకు మన మాతృభూమి దివ్యనిదర్శనము. ఈ దేశమున శాస్త్రవిధుల ననుసరించియే జనులు సంతానమును గనుచుందురు. యావజ్జీవము శాస్త్రవిధినిపేధముల ననుసరించియే వారిభోజనపానీయములు; విహహాదినంస్కారములును నట్టివే; తుదకు మరణమును శాస్త్రవిధి ననుసరించియే. ఇందుఁగల యొకగొప్ప సుగుణము నువిడిచినచో, ఈకఠినశిక్షణమంతయు దోషభూయిష్ఠమని చెప్పవలసివచ్చును. సుగుణమేమనఁ, దరతరముల నుండియుఁబ్రతిదినము నభ్యస్తమైయుండుటచే నల్పయత్నముతోడనేచాలచక్రఁగా నేయొకటిరెండుపనులలో జనులు చేయఁగలుగుచుందురు. మూడు మట్టిగడ్డలయొక్కయుఁ గొన్ని పుడకలయొక్కయు సాయమున నీదేశమునందలి వంటవాఁడు గాని, వంటకత్తెగాని సిద్ధముచేయఁగలుగు రుచ్యమగు నన్నమును గూరయు భూతలమున మఱియెచ్చటను లభింపవు ఇత్తోకులనాఁటి సాధనసామగ్రియగు నొక్కరూపాయి విలువ

గల మగ్గముతో, చిన్నగోతిలో నుంచబడిన కాళ్లతో, గజ మిరువదిరూపాయలు ఖరీదుచేయు సన్నని జరీబట్టలను నేయుట యీ దేశమునమాత్రమే సాధ్యము. చినిగిపోయిన యొక చాప, ప్రమిదలోఁ బెట్టబడిన యొక యాముదపు దీపము—నిటువంటి సాధనసంపదచేఁ బండితప్రకాండు లుత్పన్నమగుచుండుట యీ దేశముననే. అంగవైకల్యపుటం దవికారపుఁ బెండ్లామునెడ నఖండక్షమాశీలమగు ననురాగ మును, అభాగ్యపుటవకతవకవ్యక్తియగు మగనియెడ నా జన్మాంతమగు పతిభక్తియు సాధ్యమగుచుండుట యీ దేశ ముననే. ఇంతవఱకే సులక్షణములు.

కాని యివి యన్నియుఁ గేవలనిర్జీవయంత్రమువలె నడచు జనులచే నొనర్పబడుచున్నవి;—మనోవ్యాపార దక్షత లేదు, హృదయవికాసము లేదు, జీవచైతన్యము లేదు, ఆశాప్రసారము లేదు; ఇచ్ఛాప్రకోపము లేదు, ఆనందోత్కర్ష లేదు, తీవ్రదుఃఖానుభూతియు లేదు; నిర్మాణప్రతిభాసంచల నము లేదు, నూతనతత్త్వజిజ్ఞాస లేదు, నూతనవిషయ గుణ గ్రహణమే లేదు. ఇట్టిమానసమునుండి మబ్బులెన్నడును దొలఁగవు. ఉదయభానుసందీప్తచిత్ర మీ హృదయమును రంజింపఁజేయఁ జాలదు. ఇంతకంటెనున్నతస్థితి కలదా, లేదా యను విషయమే యీ మనస్సునకుఁ దట్టదు; తట్టెనో, నమ్మ కము కలుగదు; కలిగెనో, ప్రయత్నము కొఱవడును; ఒకవేళఁ బ్రయత్నమును నబ్బెనో, ఉత్సాహలోపము దానిని నాశనముచేయును.

నియమానుసారము మనుటవలనమాత్రమే యాన్న త్యము గలుగుచో, వంశానుగతాచార సంప్రదాయములను 'తు, చ' తప్పకుండఁ బరిపాలించు టొక్కటే సుగుణమగుచో, నొకచెట్టుకంటె విశేషసుగుణసంపన్నుఁడెవ్వఁడో, ఒకరైలుబండికంటె విశేషభక్తుఁడును విశేష మహానీయుఁడును నెవ్వఁడో, చెప్పఁడు. తాయి ప్రకృతినియమము నుల్లంఘించు టెవ్వరైనను, ఎన్నఁడైనను జూచిరా? పశువులు పాపముచేయు టెవ్వరైనను నెఱుఁగుదురా?

వెట్టిసమ్మకములను మూఢవిశ్వాసములను బోధించి జనులచే సత్కార్యములను జేయింపనేల? జనులను స్వతంత్రులను జేయుఁడు, వారిసంకెలలను విదళింపుఁడు—అనియే నేను ఘోషింతును. బురదచే బురదను గడుగఁగలమా? దాస్యముచే దాస్యమును బాటఁద్రోలఁగలమా? ఏది?—ఒక్కనిదర్శనము జూపుఁడు. సమాజమునిమిత్తము సర్వ సుఖేచ్ఛలను ద్యజింపఁగలిగిననాఁడు నీవు బుద్ధుఁడవై ప్రకాశింతువు, ముక్తుఁడవై వెల్గొందుదువు.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

విద్య

విద్య యనఁగా నేమి? పుస్తక పాండిత్యమా? కాదు. వివిధశాస్త్రజ్ఞానమా? అదియుఁ గాదు. ఇచ్ఛావాహినియుఁ దద్వ్యక్తీకరణమును నేశిక్షవలన స్వాధీనమై, ఫలప్రదమగునో యదియే విద్య; అదియే విద్యాభ్యాసము. దేనివలనఁ

దరతరములనుండియు నిరంతర బలాత్కారముచే నిచ్చాశక్తి స్థబ్ధమై, నేఁ డించుమించుఁగా వినాశము పాలైనదో, దేనిప్రభావమున నూతనభావములమాట యటుండఁబూర్వ భావములును నొకటొకటిగా నంతర్ధానమగుచున్నవో, అదియా విద్యాభ్యాసము? ఎయ్యది మానవుని మెల్లఁగా యంత్రముగా మార్చివేయుచున్నదో యదియా విద్యా భ్యాసము?—ఆలోచింపుఁడు. యంత్రప్రాయముగా సజ్జనుల మైయుండుటకంటె స్వతంత్రేచ్ఛాజ్ఞానప్రేరితులమై తప్పు చేయుటయైనను దివ్యమని నా యభిప్రాయము.

విద్యయనఁగా మీ తలలోని కెక్కింపఁబడిన విషయ భాహుళ్యముకాదు, జీర్ణముకాక కలఁతఁ బుట్టించు నానా విషయముల కలగూరగంప కాదు. ఉజ్జీవనకరము, ధైర్య వీర్యజనకము, శీలనిర్మాణసమర్థము నగు భావములను గ్రహించుటయే (విద్య; అదియే) మనకు వలయునది. ఐదు భావములను గ్రహించి వానిని మీ జీవితముగా, శీలముగా నొనర్చుకొనఁగలిగితేరా, పెద్ద భాండా గారము నంతను గంతస్థముచేసికొనినవానికంటె విశేషవిద్యావంతులనఁదగు వారై దీపింతురు. విద్య కేవల భావరాశియైనచోఁ, బుస్తక భాండాగారములే మునిపుంగవులనియు, విజ్ఞానసర్వస్వములే ఋషీశ్వరులనియుఁ జెప్పవలయును.

అన్యభాషలో నన్యుల భావములను ‘బట్టీపట్టి’, వానిని మెదటినిండ దట్టించుకొని యేవిశ్వవిద్యాలయ బిరుదములనో సంపాదించినంతనే విద్యావంతుల మనుకొనుచున్నాడు

కాబోలును ! ఇదియూ విద్య ? మీ విద్యాగమ్యమేమి ?
 ‘గుమస్తాగిరి’యో, ‘లాయరుపదివి’యో, ఉత్తమపక్షము,
 ‘డెప్యూటి మేజిస్ట్రేట్ పదవి’యో—ఇంతేకదా ? దానివలన
 మీకుఁగాని, దేశమునకుఁగాని యేమి పురుషార్థము ? అన్న
 దానమునకుఁ బేరుపొందిన భారతవర్షమున, “అన్న మో
 రామచంద్రా !” యని పలవించు నార్తనాదము లెట్లు విన
 వచ్చుచున్నవో, ఆకసము నెట్లు చిల్లులు వడఁజేయుచున్నవో
 కనుఁడు. మీ విద్య యీ యార్తిని బాఁపఁ జాలునా ?
 జీవనసంరంభమునకు జనసామాన్యమును సమర్థముచేయఁ
 జాలని విద్య,— శీలబలమును, లోకహితకాంక్షను, సింహ
 సాహసమును వెలువరింపఁజాలని విద్య—విద్యయనఁదగునా ?

దేనివలన శీల మేర్పడునో, మనోబల మభివృద్ధి
 చెందునో, బుద్ధి వికసించునో, స్వశక్తిపై నిలుచుటకు మానపు
 నెయ్యది సమర్థుని జేయునో—అట్టి విద్యయే మనకు వలయు
 నది. విదేశీయ నిరోధమనునది లేకుండ, మన విజ్ఞానమందలి
 వివిధశాఖలను— వివిధశాస్త్రములను— వానితోఁబా
 టాంగ్లభాషను బాశ్చాత్యభౌతికశాస్త్రమునుసైతము సేర్వ
 వలయును; మన పరిశ్రమలను వృత్తివిద్యలను బెంపొందించు
 పారిశ్రామికవిద్యలనన్నిటిని మనము సేర్వవలయును; తన్మూల
 మున నుద్యోగములకై — సేవకావృత్తికై—ప్రాఁకులాడు
 టకుబదు లాత్మరక్షణార్థము వలయున దంతయు నార్జించు
 కొనుటయే కాక, యీతిబాధలు వచ్చినను భయపడనక్కఱ
 లేకుండుము.

మనలను ధీరుల నొనర్చుటయే సమస్తవిద్యాభ్యాసమునకును, సమస్తశిక్షణమునకును బరమప్రయోజనమై యుండవలయును. మనలను వికాసము నొందించుటయే సమస్త శిక్షణమునకును బరమావధి. దేనివలన నిచ్చావాహినియుఁ దత్ప్రకటనమును స్వాధీనమై ఫలప్రదమై యొప్పునో యదియే విద్య. జగద్రహస్యములలోనికిఁ జొచ్చి కార్యసిద్ధిని గనఁజాలునట్టి బ్రహ్మాండమైన సంకల్పశక్తి, సాగరగర్భమునకుఁ బోవలసివచ్చినను, స్వయముగా మృత్యు దేవత నెదుర్కొనవలసివచ్చినను, జలింపని యప్రతిహత సంకల్పబలము, ఇనుపకండలు, ఉక్కునరములు—ఇవియే మన దేశమున కిప్పుడు వలయునవి. మనలను ధీరుల నొనర్పఁగల మతము, ధీరులనొనర్పఁగల సిద్ధాంతములు, సర్వతోముఖముగా ధీరుల నొనర్పఁగలవిద్య—ఇవియే మనకు వలయునవి.

ఐరోపాఖండమున వివిధపట్టణములలోఁ బయనించునపుడు, అచటి పేదలకు సైతము గల సదుపాయములును పౌఖ్యమును విద్యయు మన దేశీయుల దైన్యావస్థను దలఁచునకుఁ దెచ్చుటచేఁ గన్నీళ్లు గార్చువాఁడను. ఈ వ్యత్యాసమునకుఁ గారణమేమి? విద్యయేయని నేను బొందిన సమాధానము. విద్యవలన, ఆత్మవిశ్వాసమువలన (మఱి దేనివలనను గాదు), అంతర్గతబ్రహ్మము వారియందు మేల్కొనుచున్నది; మనయందలి బ్రహ్మమో, నిద్రపోవుచున్నది. మడిమాన్యములనునవి లేక, చేతఁ గాసైనలేక, యధఃకృతులై,

వెట్టివాలకముతో, బుద్ధిమాంద్యముతో,— నొకకఱ్ఱయు దానిచివరఁ గట్టఁబడిన చింపిగుడ్డలమూటయు—నీమాత్రపు టాస్తితో, బేలచూపులతో— నైర్లాండ్ దేశమునుండి వలస వచ్చువారిని న్యూయార్కులో నేను గమనించు వాడను. ఆటునెలలలో వేటుదృశ్యము—ఆ వ్యక్తియే తీవితో నడచుచుండును, దుస్తులు మాటును. కన్నులలోఁ గాని, యడుగులలోఁగాని దైన్యమేమియుఁ గానరాదు. కారణము? స్వదేశమున నండితీచేతను నాతఁ డేవగించు కొనఁబడుచుండెనని—యేకగ్రీవముగా సమస్తప్రకృతియు వానితో, “నోరి పుల్లయ్యా! నీకింతకంటె గతి లేదు, బానిసవై పుట్టినావు, బానిసవై నీవుండవలయు”నని చెప్ప చుండెనని మనవేదాంతము తెలుపును. పుట్టుకనుండియు నట్లు చెప్పఁబడుటచేఁ బుల్లయ్య దానిని నమ్మి తా నత్యల్పఁ డనని భ్రమించినాఁడు, వానియందలి బ్రహ్మము నిహితమై పోయినది. కాని యమెరికాలోఁ గాలిడినంతనే—“పుల్ల య్యా, నీవును మావలెనే మానవుఁడవు, మానవుఁడే సర్వము సాధించియున్నాఁడు; నిన్ను, నన్ను, బోలు మానవుఁడు కూడ సర్వముసాధింపఁగలఁడు; ధైర్యము నవలంబింపుము!” అని నానాదిక్కులును ఘోషించినవి. పుల్లయ్య తల యెత్తెను, అది నిజమేయని గ్రహించెను, అంతర్గతమగు బ్రహ్మము మేల్కొనెను, “ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్యరరాన్ని బోధతః*—లెమ్ము, మేల్కొనుము, గమ్యప్రాప్తిపర్యంత

మాఁగవలదు” అని ప్రకృతియే వానికిఁ జూపెనని చెప్ప నగును.

స్వదేశమున నైర్లాండ్ దేశీయుని స్థితివలెనే మన బాలుర విద్యాభ్యాసమంతయుఁ బెడదారినిఁ బట్టుచున్నది. అం దేగుణమును లేదనుటకాదు, కాని యందలి లాభములు కంటె నష్టములే మెండు. అది మనలను ధీరులను జేయు విద్యగాదనునది మనము గమనింపవలసిన మొదటివిషయము. కేవల వృత్తిరేకవిద్య యది. వృత్తిరేకవిద్యకంటె, ఆత్మనిరసన ముపై నాధారపడియుండు శిక్షణముకంటె, మరణము మేలు.

మన మెందులకును గొఱగానివారమని, వట్టియనామ తరువులమని, నేర్చుకొనియున్నాము. మనదేశమున మహా నీయు లుద్భవించియుండిరని మనచదువు మన కెన్నఁడును బోధించిన పాపమునఁ బోలేదు. సార్థకమగు విషయములు మన కెన్నఁడును బోధింపఁబడలేదు. మన కాలుసేతుల నెల్లుపయోగించుకొనవలయునో కూడ మనము నేర్వము. ఫలితమేమి? అర్థశతాబ్దమునుండి సాగుచున్న యిట్టి విద్యా విధాన ముపజ్ఞావంతుఁడని చెప్పఁదగు నొక్కవ్యక్తివైనను వెలువరించియుండలేదు. ఉపజ్ఞావంతుఁడగు ప్రతివాఁడును నీదేశములోఁగాక మఱియేయితరదేశముననో విద్యాభ్యాసము నొందియున్నాడు; లేదా, మాలిన్యవిమోచనమునకై యట్టివారు మరలఁ బ్రాచీన విశ్వవిద్యాలయములకు—గురుకులవాసముల—కరిగియున్నారు.

ప్రతివ్యక్తియందును బరిపూరత సరితసిగ్దముగనే

కలదు, తత్ప్రకటనమే విద్య. జ్ఞానము మానవునకు స్వతస్సిద్ధము ; బాహ్యమునుండి జ్ఞానము కలుగుట లేదు. మానవుడు 'తెలిసికొనియున్నాఁడు' డనునప్పుడు, వస్తుతః చెప్పవలె, 'గనిపట్టియున్నాఁడు' లేక 'నిరాచ్ఛాదితమొనర్చియున్నాఁడు'ని చెప్పవలసియుండును. ఇట్లే మానవుడు 'నేర్చుకొనుచున్నాఁడు'డనునది నిజముగా నాతఁ డఖండజ్ఞాననిలయమగు తనయాత్మను గప్పియున్న యజ్ఞానావరణమును (దాత్కాలికముగాఁ) దొలగించుకొని 'కనిపట్టుచున్న' సంగతియేకాని మఱియొకటికాదు. న్యూటన్ ననునాతఁడు గురుత్వాకర్షణశక్తిని (Gravitation) గనిపట్టినాఁడని చెప్పుచుండుము. అది యాతనికొఱకు నిరీక్షించుకొని యొకమూలఁ గూర్చుండెననియా తాత్పర్యము? అది యాతని మానసముననే యుండెను ; సమయము వచ్చినంతనే దాని నాతఁడు కనుఁగొనినాఁడు. లోక మింతవఱకు గ్రహించిన జ్ఞానమంతయు మానసమునుండియే కలుగుచున్నది; అనంతవిశ్వభాండాగారము నీమానసముననే యున్నది. నిన్ను నీమానసమును బరిశీలింపఁజేయుటకు బాహ్యప్రపంచము కేవలము సూచనను—సమయమును—గల్పించుచున్నది. కాని పరిశీలనవిషయముమాత్రమెప్పుడును నీమానసమే. రేఁగుచెట్టునుండి పండు క్రిందఁబడుట న్యూటన్ నకు (అందేదియో ప్రకృతినియమముండునను) సూచనకా నాతఁడు తన మానసమును బరిశీలించుకొని తన పూర్వానుభవముల నన్నిటిని బునఃపరిష్కరించుకొనినంతనే యాతనికి వానిలో నూతన

మగు సమన్వయసూత్రము పొడకట్టెను; దాని కారణము గురుత్వాకర్షణనియమము (Law of gravitation) అని పేరిడెను. ఈనియమము రేగుపండువోగాని, భూగర్భమున మఱిదేనియందుఁగాని లేదు.

కావున వ్యావహారికము గానిండు, పారమార్థికము గానిండు, జ్ఞానమంతయు—విద్యయంతయు—మానవమాన సముననే కలదు. పెక్కెడల నియ్యది యావృతమై కనుఁగొనఁబడకుండును; ఈయావరణము క్రమముగాఁ దొలఁగింపఁబడునప్పుడు మనము 'గ్రహించుచున్నా'మని చెప్పుదుము; మఱియు దీనిని దొలఁగించిన కొలఁదియు జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగుచుండును. ఎవ్వనియందుండి యీ యావరణము తొలఁగుచుండునో యాతఁడే జ్ఞానాభివృద్ధిగాంచుచుండు. మానవుఁడు; ఎవ్వనియం దిది సాంద్రమైయుండునో యాతఁడే యజ్ఞాని; ఎవ్వనియందుండి పూర్తిగాఁ దొలఁగెనో యాతఁడే సర్వజ్ఞుఁడు. మానసమున జ్ఞానము చెక్కుముకితాతియందలి యగ్నికణమువలె నున్నది; దానిని వెలువడఁజేయు సంఘటనమే వలయు నొఱపిడియని చెప్పవచ్చును. సమస్తజ్ఞానమును సమస్తశక్తియు నంతరంగముననే కలవు, శక్తులఁగయుఁ బ్రకృతిరహస్యములనియుఁ జెప్పఁబడెడి వన్నియు నంతరంగమునఁ గలవు. సమస్తజ్ఞానమును జీవాత్మయందుండి వెలువడుచున్నది. మానవుఁడు జ్ఞానమును బ్రకటించుచున్నాఁడు, స్వతస్సిద్ధముగా, శాశ్వతముగా, నున్న జ్ఞానమును దనయందుఁ గనుఁగొనుచున్నాఁడు.

ఎవ్వరును నెన్నడును నిజముగా నన్యులవలన నేదియు నేర్చియుండలేదు. ప్రతివ్యక్తియుఁ దనకుఁ దానే నేర్చుకొనవలసియున్నది. విషయమును గ్రహింప నుద్యమించుటకై బాహ్యగురు వంతర్గురుని మేల్కొల్పు సూచన మాత్ర మొనర్చుచున్నాఁడు. మనభావనావలోకనశక్తుల వలన విషయములు మనకు విస్పష్టముకా నాత్మయందు వానిని దర్శించుచున్నాము. ఎకరములపర్యంతము భూమి నాక్రమించియుండు మహావటవృక్షమంతయుఁ బ్రాయికముగా నావగింజలో నెనిమిదవవంతుకంటెఁ బెద్దదికాని చిన్నమట్టిగింజలో నిమిడియుండెను ; ఆ శక్తిసంఘాత మంతయునం దిమిడియుండెను. బ్రహ్మాండమైన ధీశక్తి జీవకణమున దణఁగిమణఁగియుండునని మనకుఁ దెలియును. ఇది విపరీతముగా మనకుఁ దోఁపవచ్చును, గాని యథార్థము. ప్రతివ్యక్తియు నొక జీవాణువునుండి వెలువడియున్నది, మన శక్తులన్నియు నం దణఁగిమణఁగి యున్నవి. అవి యాహారమునుండి వచ్చినవని మీరు చెప్పఁజాలరు. ఏలన నాహారమును దెచ్చి కొండంతయెత్తు గుట్టలు వేసినను, నందుండి వెలువడు శక్తి యేముండును? గర్భితముగనే కావచ్చును, కాని జీవాణువునం దఖండశక్తి కలదు. అటులనే నరునకుఁ దెలిసినను, దెలియకున్నను, వానియాత్మ యఖండశక్తి మంతము. తత్ప్రకాశము కేవలము దానిని గుర్తించుటతోఁ గూడుకొనియున్నది.

ఆత్మజ్యోతి యనేకులలో మఱుఁగుపడియుండును.

ఇయ్యది యినుపపీసాలో నుంచిన దీపమును బోలును, అందుండి కాంతి లేశమును వెలువడఁజాలదు. పర్యవసానమున గాజువలె స్వచ్ఛమై ప్రకాశించుపర్యంతము వైర్మల్యస్వార్థ రాహిత్యములచేఁ గ్రమముగా నీయావరణసాంద్రతను క్షీణింపఁజేసికొననగును. ఎందుండి యంతర్జ్యోతి యథాస్థితి యందుఁ గాంచనగునో యట్టి కాచసంపుటముగా మాటిన యినుప సంపుటమువంటివాఁడు శ్రీరామకృష్ణుఁడు.

‘మొక్కను మన మెదుగఁజేయఁజాలని చందముననే బిడ్డకును మనము బోధింపఁజాలము. మొక్క తన స్వభావమును దానే పెంపొందించుకొనుచున్నది. అట్లే బిడ్డయుఁ దనకుఁదానే బోధించుకొనుచున్నది. స్వీయమార్గమున వికాసము నొందుటకు మనము దానికిఁ దోడ్పడఁగలము, అంతియే. ఆటంకములను దొలఁగించుటయేకాని, లేనిదానిని మనము తీసికొనిరాఁజాలము. ఆటంకములను దొలఁగించి నంతనే జ్ఞానము స్వతస్సిద్ధముగా వ్యక్తమగుచున్నది. మొక్క సులభముగా వెలువడఁ గలుగునట్లు మట్టిని గొంచెము గుల్లబాఱఁజేయుఁడు. ఏజంతువును నమలి వేయకుండునట్లు మొక్క చుట్టును గంచెవేయుఁడు. దానికి వలయు మట్టిని నీటిని గాలిని సమకూర్చి గింజ తన శరీరమును నిర్మించుకొనుటకు వలయు పదార్థములను జేకూర్పుఁడు, మిశ్రత వ్యవసంతియే. మొక్క తనకు వలయుదానినంతయు స్వాభావికముగనే గ్రహించును. నీరు మొదలగువానిని జీర్ణించుకొని సహజముగనే వికాసముచెందును. బిడ్డవిద్యావిషయము నిట్టిదే,

బిడ్డ తానే విద్య నేర్చుకొనుచున్నది. తాను బోధించు చున్నానని భావించినచో, సుపాధ్యాయుఁ డంతయుఁ బాడు చేసినవాఁడగును. మానవుని యంతరంగముననే సమస్త విజ్ఞానమును గలదు, వలయునది ప్రబోధము ; అదియే యుపాధ్యాయుని పని. కాలుసేతులను, గన్నులను, జెవులను సరిగా వినియోగించుకొనునట్లు బుద్ధి నుపయోగింపనేర్చు కొనుటకుఁగాను బాలురకు మనము కేవలము తోడ్పడ వలయును.

ఎవరో చెప్పినమాట విని తాను దనగాడిద గుఱ్ఱముగా మాటుటకుఁగాను దానినిఁ బడఁగొట్టినవాని పద్ధతిని మన బాలురకు విద్య నేర్పఁబూనునట్టి విధానము విరమింపఁబడ వలయును. తల్లిదండ్రు లనుచితాధిపత్యమును నెఱపుచుండుటచే మన బాలురు వికాసము నొందుటకు సహజావకాశమును బొందఁజాలకున్నారు. సాఫల్యము నొందుటకు సదవకాశము నొందఁదగిన ప్రవృత్తు లనంతముగాఁ బ్రతివ్యక్తి యందును గలవు. ఒరులను సంస్కరింపవలయునని బలాత్కారముగాఁ బ్రయత్నించుచో, సిద్ధించున దెప్పుడును నపజయమే. ఒకనిని మీరు సింహము గా నీయకుండినచో, నాతఁడు జిత్తులమారినక్క యగును.

‘అగును, కలదు’ అనెడి నిర్మాణసమన్వయశీలమగు భావములనే ప్రకటింపవలయును. ‘లేదు, కాదు’ అనెడి నాస్తిక వ్యతిరేకభావములు జనులను వట్టి దుర్బలులను జేసివేయును. “నీకుఁ జదువురాదు, నీవు వట్టిశుంఠపు, మూర్ఖుఁ

డవు'' నని యీవిధముగా నిరసించుచు, తల్లిదండ్రులు సదా తమ బిడ్డలను జమవను వ్రాయను వేధించుచుండుటయు, సర్వసాధారణముగా, ఆబిడ్డలపై 'తయారగుచుండుటయు' మీకుఁ గాన్పించువిషయమేకదా? దయార్ద్రహృదయులై మంచిమాటలను జెప్పి మీరు వారిని బ్రోత్సహించిన యెడల, సకాలమున వారభివృద్ధినొందితీరెదరు. నిర్మాణ సమస్వయశీలమగు భావములను మీరు జనులకుఁ దెలుపఁ గలిగినచో, క్రమవికాసమున వారు ధీరులై స్వశక్తిపై నిలువఁగలుగుదురు. భాషావాఙ్మయవిషయములలో నేమి, కళాకవితావిషయములలో నేమి, సర్వవిషయములందును జనులు తమ భావములందును గ్రియలందును బాల్పడు తప్పులను బ్రకటించుటకాక, యాయావిషయములను వారు చక్కఁగా నిర్వహించుమార్గమును దెలుపవలయును. బోధనమనునది బోధితుల యక్కఱల కనుగుణముగా నుండవలయును. పూర్వజన్మసంస్కారముల ననుసరించి మనఃప్రవృత్తు లేర్పడుచున్నవి, కావున శిష్యునిప్రవృత్తిని బట్టి బోధింపుడు. ఎల్లరను వారివారి స్థితినుండియే మనము లేవనెత్తవలయును, పురోగమింపఁజేయవలయును. ఎందులకును గొఱగానివారని మే మనుకొనినవారిని సైతము శ్రీరామకృష్ణుఁడెట్లు ప్రోత్సహించి నూతన ధైర్యోత్సాహముల నొనఁగూర్చి వారల జీవనవిధానమునే మార్చివై చెనో మేము కన్నులారఁ గాంచియున్నాము! ఎవ్వని ప్రత్యేకప్రవృత్తిని నాతఁడు చెడఁగొట్టి యెఱుఁగఁడు: అత్యంతపతితులకు

సైత మాశాసనకములును ధైర్యోత్సాహకరములు నగు
వచనములనే పలికి వారల నుద్ధరించెను.

స్వాతంత్ర్యములేనిదే వికాస మెన్నఁటికిని గలుగఁ
జాలదు. 'ఈ స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యమును, ఈ బిడ్డకు మోక్ష
మును నేను సాధింతు' నని మీలో నెవ్వరైనను జెప్ప
సాహసించురా, అది భ్రమయని, ముహూటికిని భ్రమయని,
చెప్పెదను. లేనిపోని జోక్యమును గల్పించుకొనకుండు! వారి
సమస్యలను వారే పరిష్కరించుకొందురు. సర్వజ్ఞుల మను
కొనుచున్నార కాఁబోలును! భగవంతునికి లేనియధికారము
మాకుఁ గలదని భావింపఁ బోకుండు! ప్రత్యాత్మయుఁ బర
మాత్మస్వరూపమని మీకుఁ దెలియదా? ప్రతివ్యక్తిని
సాక్షాత్పరమేశ్వరస్వరూపముగాఁ గనుండు. సేవించుటయే
మీరు చేయఁగలిగినపని. గర్వింపఁదగిన సదవకాశముగా
గ్రహించి పరమేశ్వరసంతానమును సేవింపుండు. పరమేశ్వ
రుండు తనబిడ్డలలో నెవ్వనికైనను మీరు తోడ్పడ నను
గ్రహించుచో, మీరు ధన్యులు. ఇతరులకు లభింపనియట్టి
దివ్యావకాశము మీకు లభించినచో, నిశ్చయముగా మీరు
ధన్యులు. దాని నారాధనగా నొనర్పుండు.

జ్ఞానమును బొందుట కొక్కటేమార్గము; అదియే
యేకాగ్రత. చిత్రైకాగ్రతయే విద్యాసారము. అత్యల్పండు
మొదలుకొని మహోత్తమయోగివఱకును జ్ఞానోపలబ్ధికి
దానినే వినియోగింపవలసియున్నది. పరిశోధనశాలలోఁ బని
చేయు రసాయనశాస్త్రజ్ఞుండు తన మనశ్శక్తులనన్నిటిని

గేంద్రీకరించి ద్రవ్యములపైఁ బటపినంతనే వాని స్థితిగతులు సుబోధమగుచున్నవి, ఇట్లు వాని శాస్త్రజ్ఞాన మేర్పడుచున్నది. జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞుఁడు తన మనశ్శక్తులను గేంద్రీకరించి సూక్ష్మదర్శనిమూలమున గ్రహసక్షత్రములపైఁ బటపినంతనే యవి గిట్టునఁ దమరహస్యములను వెలిపుచ్చుచున్నవి. కర్చీలోఁ గూర్చుండి చింతించుచుండు ప్రకృతి శాస్త్ర పండితుని విషయమునఁ గానిండు, పుస్తక హస్తాఢైయుండు విద్యార్థివిషయమునఁ గానిండు, జిజ్ఞాసువగు ప్రతి వాని విషయమునను నీ సూత్రమే వర్తించును.

ఏకాగ్రతాశక్తి వృద్ధిపొందినకొలఁదియు విశేషజ్ఞానము లభించుచుండును. చెప్పలకు రంగువేయు మాదిగయైనను, విశేషచిత్తైకాగ్రతతోఁ బనిచేయుచోఁ, మఱిత చక్కఁగారంగువేయును. ఏకాగ్రచిత్తుఁడగు వంటబ్రాహ్మణుఁడు మఱిత బాగుగా వంట చేయును. ధనసంపాదనమునఁగానిండు, భగవదారాధనమునఁ గానిండు, మఱియెందైనను గానిండు, ఏకాగ్రత బలీయమైయున్నకొలఁదియు నాకార్యము మఱిత చక్కఁగా నెఱవేఱుచుండును. ప్రకృతిద్వారములను దెఱచి వికాసమును వెల్లివిరియఁజేయు సాధన మిది యొక్కటియే.

సామాన్య మానవునివలన భావశక్తి నూటికిఁ దొంబదిపాళ్లు వ్యర్థము చేయఁబడుచుండుటచే నిరంతర మాతఁడు పొరపాళ్లు కగ్గమగుచునే యుండును. సుశిక్షితుఁడగువాఁ డెన్నఁడును బొరపాటుపడఁడు. ఏకాగ్రతాశక్తి యందే సరులకును జంతువులకునుగల ముఖ్యభేదము. జంతు

వున కేకాగ్రతాశక్తి యత్యల్పము, జంతువు తనకుఁ దెలుపఁబడిన విషయమును దఱచు మఱచిపోవుచుండుటచే దానికి బోధించుటయందలి కష్టము పెంపుడుజంతువులు కలవారల కనుభవసిద్ధము. జంతువు తనమనస్సును దేనియందును దీర్ఘకాల మేకాగ్రము చేయఁజాలదు. ఇందే నరునకును జంతువులకును గల భేదము. మానవులయందైనను నొకరికిని మఱియొకరికినిగల భేదమెందున్నది?—ఏకాగ్రతాశక్తియందే. అత్యల్పఁడగువాని సత్యత్యక్తుష్టునితోఁ బోల్చి చూడుఁడు. ఏకాగ్రతయందలి తారతమ్యముననే యిరువురకును గల భేదము గోచరించును.

ఏ యుద్యమముననైనను నేకాగ్రతవలననే విజయము సిద్ధించును. గానకవితాదులన్నిటియందును బ్రతిభాసంపద యేకాగ్రతాఫలితమే. చిత్త మేకాగ్ర మొనర్పఁబడి యంతర్మథము గావింపఁబడినప్పు డంతశ్చక్తులన్నియు మనకు దాస్యమొనర్చును; వానికిఁక మన మధిపతులమై వెలయుదుము, యవనులు (గ్రీసు దేశీయులు) తమ యేకాగ్రతను బాహ్యప్రపంచమునఁ గీలించిరి; తత్ఫలితముగాఁ గళావాఙ్మయాదులందుఁ బరిపూర్ణత నొందిరి. హిందువులు తమదృష్టి నంతఃప్రపంచమున, అదృష్టాత్మరంగమున, లగ్నమొనర్చి యోగశాస్త్రమును వెలువరించిరి. ప్రకృతి ద్వారమును దట్టు విధానము మనకుఁ దెలిసినచో, బ్రపంచము తన రహస్యములను వెల్లడింప సంసిద్ధమైయున్నది. ఏకాగ్రతవలన మనకట్టి బలము లభించును.

విషయసంగ్రహణము కాదనియుఁ జిత్తైకాగ్రతయే విద్యాభ్యాస మూలమనియు విద్యాసారమనియు నా యభిప్రాయము. నేను మరల విద్యాభ్యాసము చేయవలసివచ్చుచోఁ, బఠనవిషయములను గమనింపనే గమనింపను; ఏకాగ్రతాశక్తిని, అసంగదృష్టిని వికసింపఁజేసికొని పరిపూర్ణ సాధనముతో స్వేచ్ఛగా సంగతులను సేకరింతును.

పండ్రెండేండ్ల స్థలితబ్రహ్మచర్యమును బరిపాలించువాని కపూర్వశక్తిసామర్థ్యములు లభించును. * సంపూర్ణ బ్రహ్మచర్యము మహాధీశక్తిని విశేషాధ్యాత్మిక ప్రభావమును జేకూర్చును. కామము నిగ్రహింపఁబడినచో, మహాశక్తిమ ఫలప్రదాయకమై యొప్పును. కామశక్తి నాధ్యాత్మిక శక్తిగాఁ బరిణమింపఁజేయుఁడు. ఈ శక్తి బలీయమైనకొలఁదియు ఘనతర కార్యములను సాధింపనగును. ప్రబలజలధారయే జలయంత్రసాధనమున గనులు త్రవ్వపని కుపయోగింపఁబడఁగలదు. బ్రహ్మచర్యము లోపించుటయే మన దేశక్షీణతకును బఠనమునకును గారణము. అవిచ్ఛిన్న బ్రహ్మచర్యపరిపాలనమున సమస్తజ్ఞానమును నత్యల్పకాలముననే మనఃపశము కాఁగలదు; దేనినైనను నొక్కసారి వినినంతనే, లేక చదివినంతనే, మఱచిపోకుండునట్టి యేకసంధాగ్రహణశక్తి బ్రహ్మచర్యమువలననే లభించును. అకలంకమైన మనస్సద్భుతశక్తిమంతమును, మహాసంకల్పబలాన్నితమునై శోభించును. బ్రహ్మచర్యము లేనిదే యాధ్యా

* “బ్రహ్మచర్యప్రతిష్ఠాయాం పీఠ్యలాభః.”

త్రికబలము కలుగఁజాలదు, బ్రహ్మచర్య మద్భుతమానవ వశీకరణసామర్థ్యమును జేకూర్చును. విశేషబ్రహ్మచర్యము నవలంబించినవారే లోకమున నాధ్యాత్మికనాయకులై విలసిల్లుచున్నారు ; అదియే వారలశక్తిసామర్థ్యములందలి రహస్యము.

ప్రతిబాలుఁడును, ప్రతివిద్యార్థియు సస్థలితబ్రహ్మచర్యమును బరిపాలింప నుశిషీతుఁడు కావలయును, బ్రహ్మచర్యముతోడనే శ్రద్ధాభక్తు లుదయించును, ఆత్మవిశ్వాస మేర్పడును. సర్వకాలసర్వావస్థలయందును మనోవాక్చాయములందు నైర్మల్యమే బ్రహ్మచర్యము. మలినకర్మమెంత చెడ్డదియో మలినభావము నంతచెడ్డదియే. మనోవాక్చాయముల నెడి త్రికరణములందును బ్రహ్మచారి వినిర్మలుఁడై యుండవలయును.

గురుకలవాసమే విద్యాభ్యాసము, ఇదియే నావిద్యాశయము. ఆచార్యుని జీవితము కట్టెరుటఁ బ్రకాశింపనిచో విద్యయనునదియే యసంభవము. ఎవ్వఁ శీలము దివ్యతేజోవంతమై భాసించుచుండునో యట్టి మహనీయునితో బాల్యము నుండియు నివసింపవలయును. మహోత్తమభోధల కిట్టి సజీవ నిదర్శనము చిన్ననాటినుండియు విద్యార్థిమ్రోల వెల్గొందవలయును. త్యాగులమూలముననే మన దేశమున సదా విద్యాదాన మొనర్పఁబడుచుండెడిది. జ్ఞానదానమును విద్యాదానమును త్యాగులే మరల నిర్వహింపవలసియున్నది.

భారతదేశమున నేటి విద్యావిధానమునకును

బ్రాచీన విద్యావిధానమునకును హస్తీమశకాంతరము, నాటి విద్యార్థులకు జీతములేదు. విద్య పరమపవిత్రము కావున దానిని విక్రయింపరాదని భావింపబడుచుండెడిది. విద్యాజ్ఞానముల నుచితముగా నొసంగవలయును. గురువులు విద్యార్థుల కుచితముగా విద్యగఱపుటయేగాక, వారల కన్న వస్తువులనుగూడ నొసంగుచుండెడివారు. ఇట్టి గురుపోషణార్థము సంపన్నకుటుంబములు కానుకల సర్పించుచుండ, వారు తమవిద్యార్థులను సంరక్షింపవలసియుండిరి. బ్రాచీన విద్యార్థి—బ్రహ్మచారి—సమితృణీయై గుర్వాశ్రమమున కేగ, గురు వాతని యోగ్యతను గనుగొని, మనోవాక్తాయములందు నిగ్రహ మవలంబింపవలయునని సూచించు మహాంజీబంధన మొనరించి వేదములను బోధింపసాగును.

గురుశిష్యులక్షణములు కొన్నికలవు. విశుద్ధత, నిజమైన జిజ్ఞాస, ధృతియు ననునవి శిష్యుని ముఖ్యలక్షణములు. త్రికరణశుద్ధి యత్యావశ్యకము. జిజ్ఞాసవిషయమున మానము కోరున దేదియో యదియే మనకు లభించుననునది సనాతన నియమము. మనము దేనిని లక్షింతుమో యదియేకాని యన్య మెన్నడును మనకు లభింపజాలదు. ఉత్తమధర్మ జిజ్ఞాస కలుగు పర్యంతము, ఆత్మవిజయము చేకూరుపర్యంతము, మనలో నున్న పశుస్వభావముతో నిరంతరమైన పోరాటము—మహాకఠిన ప్రయత్నము—అనవరతమైన యుద్ధము—సాగింపవలయును. ఇట్టి పూనిక గల శిష్యునకుఁ దుదకు విజయము లభించితీరును.

గురుని విషయమోయనిన, నాతఁడు శాస్త్రహృదయమును గ్రహించినవాఁడై యుండవలయును. లోకమంతయు వేదములను, బైబిలులను, కొరానులను జదువును ; కాని యవి వట్టి మాటలు, వాక్యాన్వయములు, శబ్దనిష్పత్తులు, శబ్దశాస్త్రములు—తత్త్వశరీర శుష్కాస్థులు. ఎంతసేపు శబ్దవ్యాఖ్యానములతోఁ గాలక్షేపముచేయుచు శబ్దార్థమే పరమార్థమని భావించు గురువు శ్రుతితాత్పర్యమునకు వెలియగును.

గురునందుండవలయు రెండవలక్షణము పావనత్వము, పాపరాహిత్యము. ‘గురుని శీలవ్యక్తిత్వములను మనము పరిశీలింపనేల?’ యని యనేకు లనుచుందురు. కాని యది సరికాదు. హృదయనైర్మల్యములేనిదే యెవ్వఁడును సత్యమును గ్రహించి దాని నొరులకు బోధింపఁజాలఁడు. పరిశుద్ధునిమాటలే విలువకలవి. కేవలము శిష్యుని ధీశక్తిని గాని, మఱి యేయితరశక్తులనుగాని రగుల్కొల్పుటతో నాచార్యుని కర్తవ్యము తీరిపోదు ; ఒకానొకప్రభావ మాతనియందుండి శిష్యునకు సంక్రమింపవలయును.

మూడవలక్షణ ముద్దేశసంబంధమైనది. స్వార్థమును మనసులో నిడుకొని ధనకీర్తులకొఱకై గురువు బోధింపరాదు. కేవల వినిర్మలప్రేమచే, విశ్వమానవ ప్రేమానురాగములచే నాతఁడు బోధనకుఁ బూనవలయును. ప్రేమద్వారముననే పారమార్థికశక్తి ప్రసరింపఁగలదు. స్వలాభము, ప్రఖ్యాతి

మొదలగు నే స్వార్థచింతయైనను నున్నచో, వెంటనే యీ ప్రేమద్వారము భగ్నమగును.

గురునియెడ విశ్వాసము, వినయము, విధేయత, కారవము ననునవి లేనిదే శిష్యునకు వికాసము కలుగఁ జాలదు. ఈ గురుశిష్యసంబంధ మలక్ష్యము చేయఁబడు దేశములలో జరుగు ముచ్చట యిది: ఆచార్యుఁడు కేవల ముపన్యాసకుఁ డైనాఁడు; ఆతఁడు తనకు రావలసిన పది రూకలను జూచుకొనుచున్నాఁడు. శిష్యుఁడు తన తల నధ్యాపకుని వాక్యముల కద్దై కిచ్చుచున్నాఁడు. ఈ మహాకార్యము కాసంత కొనసాగినంతనే యెవరిత్రోవను వారేఁగుచున్నాడు.

గురునిఁ బూజింపుము, సాక్షాద్భగవంతునిగా నారాధింపుము, కాని యంధప్రాయముగా వాని మాటల ననుసరింపకుము. పూర్ణగురుభక్తుఁడవయ్యెను నీ యాలోచన వీడకుము.

బ్రహ్మవిద్యయే— పరమార్థమే— విద్యాసారము. మతమనునది— ధర్మమనునది — వాదప్రతివాదములతోఁ గాని, సిద్ధాంతరాద్ధాంతములతోఁగాని కూడుకొనియుండు నట్టిదికాదు. అనుభూతితోడను శీలపరివర్తనముతోడను కూడుకొనియుండునదే మతము. మత మనఁగా సాక్షాత్కారము.

లోకమున మనము మహామేధానిధులమైనను బరమార్థమును దెలిసికొనకయే పోవచ్చును. విశేష ధీసంబంధ

మైన శిక్షణమువలనఁ బరమార్థవిముఖులు— అధార్మికులు— వెలువడుచుండుటయుఁ గలదు. హృదయమును లక్షింపక, శుష్కపాండిత్యమును లక్షించు విద్య పాశ్చాత్య నాగరికతా దోషములలో నొకటి. దానివలన మానవులు సహస్రగుణాధికముగా స్వార్థపరాయణు లగుచుందురు.

ప్రతివ్యక్తికి నున్న తాశయములను దెలిపి స్త్రీపురుషులకుఁ దమ కర్తవ్యమును దాము నిర్ణయించుకొన నవకాశ మొసఁగు నొక సంస్థను స్థాపించుటయే నా పరమాశయము. సర్వభూతములందును నేకాత్మ వెల్లొందుచున్నదని వేదాంతము ఘోషించుచుండ, నీ దేశమున స్త్రీపురుషుల నడుమ సంతటి భేదమేల పాటింపఁబడవలయునో నా కవగాహన కాకున్నది. పురుషులు లేనిపోని స్మృత్యాదులచే స్త్రీలను గఠినశాసన బద్ధురాండ్రును జేసి కేవలసంతానోత్పాదకయంత్రములుగా మార్చి వేసియుండుట శోచనీయము. పతనకాలమున మతాచార్య లితరజాతులను వేదాధికారవిరహితులను జేసి స్త్రీలనుగూడ వారియధికారము లన్నిటినుండియుఁ దొలఁగించిరి. వైదికయగమునను, నుపనిషద్యగమునను గార్గి, మైత్రేయి మున్నగు నారీమతెల్లులు ఋషులస్థానము నాక్రమించియుండుట కాన్పించును. వేదవేదాంతవిదులగు సహస్రబ్రాహ్మణులతోఁ గూడిన మహాపరిషత్తున గార్గి బ్రహ్మమునుగూర్చి తనతోఁ జర్చింపఁ దైర్యసాహసములతో యాజ్ఞవల్క్యు నాహ్వానించును.

స్త్రీల ననేక మహాసమస్య లెదుర్కొనుచున్నను,

విద్యయను మహామంత్రముచేఁ బరిష్కరింపఁబడఁ జాలని దేదియులేదు. మను వేమని విధించియున్నాఁడు? 'పుత్రుల వలెనే పుత్రికలనుగూడ విశేషశ్రద్ధతోఁ బోషించి విద్య చెప్పింపవలయును.' ముప్పదియేండ్ల పర్యంతము బ్రహ్మచర్యమును బరిపాలించినపిమ్మట పుత్రుల నెల్లు వివాహితులను జేయవలసియున్నదో యట్లే పుత్రికలను బ్రహ్మచర్య మవలంబింపఁజేసి తల్లిదండ్రులు విద్య చెప్పింపవలసియున్నది. * కాని నిజముగా మన మేమి చేయుచున్నాము? వారల నెంత సేపు నిస్సహాయత్వమునను, బరాధీనతయందును శిక్షితురాండ్రను జేయుచున్నాము. అందువలనఁ గాసంతవిపత్తుకాని, ప్రమాదముకాని సమీపించినదన్నంతనే వాడు బోరన విలపించుచుఁ గూర్చుందురు. స్వీయమార్గమునఁ దమసమస్యలను దామే పరిష్కరించుకొనునట్టి స్థితి వారలకుఁ గలుగఁ జేయవలయును. ఈ కార్యమొనర్ప మన భారతీయమహిళలు లోకమున మతెవ్వరికిని దీసిపోదు.

దేశక్షేమమునకై తనబిడ్డలలోఁ గొందఱు విశుద్ధ బ్రహ్మచారులును బ్రహ్మచారిణులును గావలయునని భారత మాత కోరుచున్నది.

* షట్ త్రింశద్వికాం చర్యాం గురౌ త్రైవేదికం వ్రతమ్
తదర్థికం పాదికం వా గ్రహణాన్తిక మేవవా,
వేదానధ్యేత వేదౌ వా వేదం వాపి యథాక్రమమ్
అవిప్లవ బ్రహ్మచర్యో గృహస్థాశ్రమ మావసేత్.

—మనుస్మృతి, 3.1.20

విద్యాసాశీల్యశోభితలగు బ్రహ్మచారిణులు బోధన శౌర్యమును బూనవలయును. గ్రామములందును బట్టణములందును విద్యాలయములను స్థాపించి స్త్రీవిద్యావ్యాప్తికై వారు పాటుపడవలయును.

మతము, లలితకళలు, శాస్త్రము, గృహపరిపాలనము, పాకకళ, కుట్టుపని, యారోగ్యశాస్త్రము—వీనిలోని ముఖ్యవిషయములను మనస్త్రీలకు బోధింపవలయును. నీత, సావిత్రి, దమయంతి, లీలావతి, భానా, మీరాబాయి మున్నగువారల సచ్చరిత్రములు వారల స్మృతీరము నలంకరింపవలయును. విదుషీమణులు, పావనచరిత్రలునగు తల్లుల గృహములందే మహనీయులుద్భవింతురు.

జనసామాన్యమున విద్యాబుద్ధులు వ్యాపించిన కొలదియు దేశ మభివృద్ధిచెందుననుట విస్పష్టము. దేశీయభాషలలో జనసామాన్యమునకు—నిమ్నజాతులకు—బోధింపుడు. తారలకు విజ్ఞానమును—సంస్కృతిని—గలుగజేయుడు. సంస్కృతి లేనిదే యుద్ధారణమున నిలుకడ కలుగజాలదు. దేశీయభాషలతోఁ బాటు సంస్కృతవిద్యావ్యాప్తియు జరుగవలయును.

జనసామాన్యమున కై హికాముష్మికవిద్యలను బోధించు ప్రచారకులకు శిక్షణ గలుపుటకై విద్యాసంస్థలను స్థాపించుటయే నా యభిమతము. ఐహికాముష్మికవిద్యా విధానమంతయు మనచేతులలోనే యుండవలయును; సాధ్యమైనంతవఱ కది జాతీయపద్ధతి ననుసరింపవలయును.

పదియవ ప్రకరణము

అనుష్ఠాన వేదాంతము

అనుష్ఠానమునకు బొత్తిగా నయోగ్యమైన సిద్ధాంతముఁ దీసంబంధమైన వ్యాయామసాధనగా నుండుట తప్ప, మఱి యొక విధముగాఁ గేవలనిష్ప్రయోజనము. వేదాంతము నొక మతముగా—ధర్మముగాఁ—గైకొని చూచినచో, అత్యంత మనుష్ఠానయోగ్యమై యుండవలయును. సర్వా వస్థలయందును మనము దాని నాచరింపఁదగినదిగా నుండు వలయును. అంతమాత్రమేకాదు, వ్యవహారమునకును బర మార్థమునకును గల కృత్రిమవైషమ్యము తొలఁగిపోవల యును; ఏలన వేదాంత మేకత్వమును బోధించును—సర్వ విషయములందును జీవన మభిన్నముగ నుండవలయునని శాసించును. మతాదర్శములు జీవనరంగమునం దంతటను సంపూర్ణవ్యాప్తి గలవై, మనభావము లన్నిటియందును, సంకల్పములన్నిటియందును జొచ్చి, విశేషముగా నన్ను ష్ఠానములోనికి రావలయును.

...గ్రహింప దుస్సరమగు నద్వైతము కళాసంశోభి తమై దై నందినజీవితమున సజీవ మై యొప్పవలయును; దుర్భేద్యమైన పురాణములనుండి సుబోధమగు నైతిక సూత్రములు వెలువడవలయును; భీతి గొలుపు యోగ సంప్రదాయములనుండి యత్యంతశాస్త్రీయమగు, ఆచరణ యోగ్యమునగు మానసికశాస్త్రము బయల్పెడల వల

యును—ఇదియంతయుఁ బసిబాలునకు సైత మవగాహన మగు భాషాస్వరూపము నొందవలయును, ఇదియే నాజీవితోద్యమము.

వన గుహాంతరములనుండి వెలువడి యీ వేదాంత సిద్ధాంతము లెట్లు వ్యాపారసంకులములగు వీధులకును వనగరములకును వ్యాపించి పరిణతి నొందినవో మనము గ్రహింపవలసియున్నది. ఈ భావములనేకములు వనములలో ముక్కముాసికొని కూర్చుండువారియందుండికాక, అత్యంతము తీవ్ర ప్రవృత్తిపదులై — నిరంతర కార్యవిమగ్నులై — యుందురని మన మూహింపఁదగినవారియందుండి—రాజ్య పాలన మొనర్చు చక్రవర్తులయందుండి—వెలువడియున్నవి.

మీలో ననేకులు భగవద్గీతను జదివియుందురు, వేదాంత తత్త్వ శాస్త్రమున కది యుత్తమోత్తమమైన వ్యాఖ్య; శ్రీ కృష్ణుఁడెం దీ వేదాంతము నర్జునునకు బోధించెనో, అట్టి బోధనరంగము విచిత్రముగాఁ గదనరంగమై యుండుటయు, తీవ్రకార్యాచరణమునడుమ సంతతప్రశాంతి యనునదియే గీతయందలి ప్రతిపుటయందును బ్రస్ఫుటముగా వెల్లొందు సిద్ధాంతమై యుండుటయు...మనకు ద్యోతకము కాఁగలదు. వేదాంతమునకుఁ బరమావధియైన యీ సిద్ధాంతమే కర్మయోగరహస్యము. అకర్మము, అనఁగా మన మనుకొనునట్టి నిష్క్రియత, యెన్నఁటికిని మన గమ్యము కానేరదు. అటులైనచో, మన చుట్టునున్న గోడలే యత్యంతజ్ఞానవంతము లనవలసివచ్చును; అవి నిష్క్రియము—నిర్వా

పారము—కదా? మట్టిముద్దలు, చెట్లమోళ్లు, లోకమున కెల్ల మునిపుంగవులై యుండవలయును, అవియు నిష్క్రియము గదా? మఱియుఁ గామక్రోధాదులతోఁ గూడిన నిర్వాప్య పారతయుఁ గార్యపరత కాఁజాలదు. వేదాంతగమ్యమగు నిజమైన కార్యపరత సంతతప్రశాంతితో, ఒడుదొడుకు నొందని చిత్తప్రశాంతితో, ఏమి సంభవించినను సరియే, యాందోళనము నొందని సమచిత్తతతో నొప్పుచుండును. ఇదియే కర్మాచరణమున కత్యంతయోగ్యమగు మనోభావ మని యనుభవమువలన మన కందఱకును దెలియఁగలదు.

సాధారణముగాఁ గర్మాచరణమున మన కనుభూత మగు కామము, లేదా, కోరిక లేనిదే. మన మెట్లు కర్మ మొనరింపఁ గలమని యనేకులు నన్నడుగుచుందురు. అనేక సంవత్సరములకు మునుపు నేనును నట్లే తలఁచితిని ; కాని వయఃపరిపాకమున ననుభవము నొందినకొలఁదియు, అది వాస్తవముకాదని గ్రహించుచున్నాను. కామము, లేదా, కామవేగ మెంతతక్కువగా నుండునో మన కార్యాచరణ మంతచక్కఁగా నుండును. మనమెంత శాంతచిత్తులమైన, మనకంత శ్రేయస్కరము, మనము చేయఁగల కర్మమును సంతవిశేషము. మన మనోభావములను, గామాదులను జెలరేఁగనిచ్చినచో, మనశక్తిసామర్థ్యము లెంతయో వ్యర్థ మగును, నాడీ దౌర్బల్యము కలుగును, మనస్సు ఒడుదొడుకు చెందును, అపుడు మన మే విశేషకార్యమును సాధింపఁ జాలకపోదుము. కార్యరూపమున వెలువడఁదగినశక్తి కేవల

కామాదిరూపమున వ్యయింపఁ బడి నిష్ప్రియోజనమై పోవును. మనస్సు ప్రశాంతముగా నున్నప్పుడే శక్తి సామర్థ్యములన్నియు సత్కార్యచరణమున వినియోగింపఁ బడఁగలవు. లోకమందలి మహాకార్యశూరుల జీవితచరిత్రలను మీరు గమనించినచో, వారత్యచ్ఛత ప్రశాంత చిత్తులని మీకుఁ దోచును. ఏమి సంభవించినను సరియే, నమచిత్తతను—స్థైర్యమును—గోల్పోయినవారు కాదు వారు. కావుననే కోపియగువాఁడు విశేషకార్యములను సాధింపఁజాలకుండుటయు, దేనివలనను గోపము చెందనివాఁడెంతయో సాధించుచుండుటయుఁ గనుచుందుము. కామక్రోధాదులకు లొంగిపోవువాఁడు పనిచేయఁజాలఁడు, ఒడలంతయు ‘హూనముచేసికొనుట’ తప్ప, ప్రత్యక్షముగా దేనిని సాధింపఁజాలఁడు. శమదమాదులతో శోభించు మానసము వలననే మహాకార్యములు జరుగఁగలవు.

ఏకత్వమే వేదాంతమందలి ప్రధానాదర్శమని సదా మీరు మది నుంచుకొనవలయును. ఎందును ద్వైతమును నది లేదు ; రెండు భిన్నజీవనములు లేవు ; ఇహమున కొక జీవనము, పరమునకు మఱియొకవిధమైన జీవనము ననెడి భేదము లేనేలేదు ; అది కృత్రిమము. వేదములు మొదట స్వర్గాదులనుగూర్చి ప్రసంగించినను, క్రమముగా వేదాంత మహోన్నతాదర్శములనుగూర్చి తెలుపుచో, వీనినన్నిటిని ద్రోసిరాజనును, ఒక్కటే జీవనము ; ఒక్కటే ప్రపంచము ;

ఒక్కటే య స్థిత్యము—సర్వమును నేకమే ; తారతమ్యమే కాని వాస్తవభేదము లేదు. మనజీవితములలో గోచరించు భేదము నిజమైన వర్గభేదము కాదు, అది యంశసంబంధమైన తారతమ్యము. జంతువులు నరులకంటె భిన్నములనికాని, నరుని కాహారముగా నుండ భగవంతునిచే సృష్టింపఁ బడెననికాని— యిట్టి నీచభావములను వేదాంత మెంత మాత్రము ప్రతిపాదింపదు, అంగీకరింపదు.

భగవంతుఁడు నరులనెడి తనబిడ్డలయెడఁ బక్షపాతము వహించి, జంతువులనెడి బిడ్డలయెడఁ గ్రూరుఁడగుచో, ఆ భగవంతుఁడు పితౄహింసకంటె హింసఁడనవలసియుండును. అట్టివానిని బూజించుటకంటె నూఱుసాదులైనను మరణించుట మేలనుకొందును. అట్టిదేవునితోఁ బోరాడుటకే నా జీవితము సంతయు వినియోగింతును. కాని యిట్టి భేదమేమియు లేదు; కలదనువారు తమబాధ్యతను గుర్తింపని దయావిహీనులును, అజ్ఞానులు నని చెప్పవలసియున్నది. విషయమేమన, “ ఆచరణీయము, ” లేక, “ అనుష్ఠాన యోగ్యము ” అనుమాట యపార్థము చేయఁబడుచున్నది. నేను సరియైన శాకాహారిని గాకపోవచ్చును, కాని యీ విషయమున నాదర్శ మెట్టిదో నా కవగతమైయున్నది. మాంసము తినుచో, అది తప్పని నాకుఁ దెలియును; కొన్ని పరిస్థితులలోఁ దినుట తప్పనిసరియైనను, క్రూరమని నాకుఁ దెలియును. నా యాదర్శమును నా వర్తమానస్థితికి దింపి, నా దుర్బలవర్తనమున కీవిధముగా సాకులు గల్పింపఁ జూడ

దగదు. సర్వజంతువులును నాసోదరులే కావున, మాంసము దినకుండుటయే, ఏ జీవిని హింసింపకుండుటయే యాదర్శము, ధర్మము. అవి నీ సోదరులని భావింపఁగలుగుదువేని, సర్వ జీవసౌభ్రాతృదర్శవిషయమునఁ గొంతవికాసము నొందిన వాఁడవగుదువు. విశ్వమానవసౌభ్రాత్రముమాట యింకఁ జెప్పెడిదేమి? వట్టి చిలుకపలుకులు! అనేకుల కిది ప్రియముగా నుండదనుట వాస్తవము; ఏలన, ప్రత్యక్ష విషయములను — ఇంద్రియభోగములను—విడిచి, పరమాదర్శ మార్గమునఁ బురోగమింపుఁడని వేదాంతము బోధించును. కాని జనులు ప్రస్తుతవర్తనమున కనుకూలమగు సిద్ధాంతమును దేనినైనను జూపినప్పుడే సంపూర్ణానుష్ఠానయోగ్యముగాఁ బరిగణింతురు.

నీయం దెన్ని శక్తిసామర్థ్యములు, ఎంతటిప్రభావము, ఎన్నిమహిమము లణఁగియున్నవో నీకుఁ దెలియునా? మానవునందలి మహత్త్వమును సర్వము నెఱింగిన శాస్త్ర వేత్త యెవఁడు? మానవుఁ డీలోకమున నవతరించి కోట్ల కొలది సంవత్సరములు గడచినను, వానిశక్తులలో సహస్రాంశమైనను నింకను బ్రకాశితముకాలేదు. కావున ‘నేను దుర్బలుఁడ’నని నీ వెన్నఁడును ననరాదు. పైకిఁ గాన్పించు క్షీణత మఱుఁగున నెన్ని సదవకాశము లున్నవో, సాధింపఁ దగిన యెన్ని షహాశక్తులున్నవో యెవ్వ రెఱుంగుదురు? నీ తత్త్వమునుగూర్చి నీకుఁ దెలిసిన దత్యల్పము. నీ కాధార

భూతమై యనంతశక్తిసాగరము — అఖండసచ్చిదానంద సాగరము—వెల్లొందుచున్నది.

“శ్రోతవ్యః”—* ఆత్మనుగూర్చి మొట్టమొదట విన వలయును. నీ వాత్మవను విషయము నహర్నిశము విను చుండుము. అది నీ రక్తనాళములలోఁ జొచ్చి, ప్రతిరక్త బిందువునందును స్పందించువఱకును, నీ సప్తధాతువులలోఁ, బంచకోశములలోఁ, బ్రవేశించువఱకును రేయింబవల్లు మననము చేయుచుండుము. “నిత్యము, బ్రహ్మనందమయము, సర్వజ్ఞము, సర్వశక్తిమంతము, స్వయంప్రకాశమానము నగు నాత్మను నే” నను భావమున నీ తనవంతయు నిండి నిబిడికృతము కావలయును. దివారాత్రము దీనినే మన నముచేయుము; నీ జీవితముతో ఈ తత్త్వ మవినాభావ సంబంధము నొందువఱకును — ఐక్యమగువఱకును—మన నముచేయుము, చింతనచేయుము. దీనినే సదా ధ్యానము చేయుము, అందుండి క్రియాశక్తి వెలువడఁగలదు. “నిండు హృదయమునుండి వాక్కులు వెలువడును” (“Out of the fullness of the heart the mouth speaketh”) అను సామెత కలదు; నిండుహృదయమునుండియే క్రియలును వెలువడును; అందుండియే క్రియాశక్తి యుదయించును. ఆదర్శముతో నిండియుండుము; ప్రఫుల్లహృదయఁడవై యుండుము. నీ వేమి చేసినను, దానిని గూర్చి పర్యాలోచింపుము. భావప్రభావ

* “శ్రోతవ్యో మస్తవ్యో నిఃధ్యాసితవ్యః.”—బృహదారణ్య కోపనిషత్తు, 2. 4. 5.

ముచే నీ క్రియలు ద్విగుణీకృతశక్తిమంతములగును, పరిణామము నొందును, దివ్యములై శోభించును, జడపదార్థమే శక్తిమంతమైనచో, భావము సర్వశక్తిమంతము. ఈ భావమును నీ జీవితమున వర్తింపజేసికొనుము. నీ సర్వశక్తిమత్త్వమును, నీ యశాన్నత్యమును, నీ వైభవమును—గూర్చిన భావములతో నిండియుండుము.

వివేకమును వినియోగింప నేర్చికొనుటకు,—మన జీవితమున ననుక్షణమును, బ్రతిచేష్టయందును, ధర్మమేదియో, యధర్మమేదియో; సత్యమేదియో, యసత్యమేదియో తెలిసికొనఁగలుగుటకు—నైర్మల్యము, నేకత్వము ననెడి సత్యలక్షణములను గ్రహించియుండవలయును. ఏకత్వమును సిద్ధింపజేయున దంతయు సత్యము. ప్రేమ సత్యము, ద్వేష మసత్యము; ఏలన ద్వేష మనేకత్వమునకు—భిన్నత్వమునకు—దారితీయును. మానవులనడుమ భేదబుద్ధిని గల్పించునది ద్వేషమే, కావున నది దోషము, మిథ్య. అది విచ్ఛేదనశక్తి, భేదములను గల్పించి విశాళము గల్గించును.

అనుష్ఠాన వేదాంతము ప్రపంచమును గాదనదు, కాని దాని హేతుస్వరూపములను బోధించును; జీవుని ద్రోసిరాజనదు, కాని వాని సత్యస్వరూపమును బ్రకటించును; వ్యక్తిత్వమును ధ్వంసముచేయదు, కాని దాని యథార్థ స్వరూపమును వెల్లడించును, తత్కార్యకారణములను వివరించును. ప్రపంచము — సంసారము — నిరర్థకమనియు, లేనేలేదనియుఁ జెప్పక, “ఈ ప్రపంచము—ఈ

సంసారము—ఎట్టిదో తెలిసికొనుము, అపుడు బాధితుఁడవు గాకుండువు” అని బోధించును.

ముఖ్యవిధానము సాధన, అనుష్ఠానము. ఎన్నటి కైనను సాధనయే కార్యసిద్ధికి మార్గము. మతము—బ్రహ్మ విద్య — యనుష్ఠానశాస్త్రము. దైవప్రోక్షమతమనునది యేదియుఁ బూర్వము వెలయలేదు, ముం దుండఁబోదు. మొదట సాధన, అనంతరము జ్ఞానోపలబ్ధి.

సర్వమును నాత్మనుండియే వెలువడుచున్నదని, ఆత్మ సర్వాంతర్యామియని గ్రహించి శుభాశుభములను బరిగణింపరాదని భావము; సంసారమును నిరాకరింపవలయునని, సంసారమునుండి దృష్టి మరల్పవలయునని భావము; స్వర్గ నరకములందును, జనన మరణములందును సమానముగనే యాత్మను గాంచవలయునని భావము...భూమి యాత్మ ప్రతీకము; ఆకాశ మాత్మ; మన మాక్రమించియున్న యీశ్వర మాత్మ. సర్వము నాత్మయే, బ్రహ్మమే. అత్మను గూర్చి ప్రసంగించినంతమాత్రమున, భావించినంతమాత్రమున, జాలదు,—వలయున దాత్మావలోకనము, ఆత్మ సాక్షాత్కారము.

వేదాంతము ననుసరించి చూచినచో, నిట్టి యనుభూతి నొందినవాడే ముక్తుఁడు; ఆతడే యీలోకమున జీవింప నర్హుఁడు. ఇతరు లర్హులుకారు. దోషదర్శియగువాఁ డీలోకమున నెట్లు మనఁగల్గును? వానిజీవితము దుఃఖభూయిష్టము, అనర్థములను బ్రమాదములను గాంచువాని

మనుగడ దుఃఖమయము. మృత్యువును జూచువాని బ్రదుకు దుఃఖపూరితము. తత్త్వదర్శియై, సర్వమునను దత్త్వమును గాంచినవాడే, “ నే నీ జీవితానందము ననుభవించుచున్నాను, నా కీజీవిత మానందమయమై యున్నది ” యని చెప్పగల్గును ; అట్టివాడే యీలోకమున జీవింప నర్హుడు. ఈ సందర్భమున నొకవిషయమును దెలుపనగును : వేదములలో నెచ్చటను నరకప్రసంగము లేదు, నరకసంబంధమైన భావమే లేదు. అది చాలకాలమునకుఁ బిమ్మటఁ బురాణములందుఁ దలచూపుచున్నది. వేదముల ననుసరించి చూచినచో, ఈ లోకమునఁ దిరిగి జన్మించుటే, మఱియొకసారి యైహికజీవితావశ్యకతను బొందుటే ఘోరతమశిక్ష. వేదములలో నాదియుండియు భగవద్భావము నిర్గుణనిరాకారరూపమును దాల్చి నుద్యమించుచున్నట్లు గోచరించును. శిక్షాసంబంధమైనట్టియుఁ బ్రతిఫలసంబంధమైనట్టియు భావములు బహుస్థూలభావములు; మనవలెనే యొకరిని బ్రేషించుచు, మరియొకరిని ద్వేషించుచుండునట్టి మానవ లక్షణాన్వితుఁడగు భగవంతునివిషయమున మాత్రమే యవివర్తించును. అట్టి భగవంతుఁడు కలఁడని విశ్వసించునప్పుడే శిక్షాశయమును బ్రతిఫలాశయమును ఆమోదనీయములు కాగలవు.

స్వయముగా మనహృదయమునందును బ్రతి జీవీయందును భగవంతునిఁ గనఁజాలనిచో, వానిని గాంచుటకై యెచటికిఁ బోవుట? “ నీవే స్త్రీవి, నీవే పురుషుఁడవు, నీవే

బాలికవు, నీవే బాలుడవు. కఱ్ఱ నూతఁగాఁ గొని తూఁగాడు వృద్ధుడవును నీవే. బలగర్వమున సంచరించు యువకుడవును నీవే. ” * నీవే విశ్వమునఁ గల సర్వము, విశ్వమునందలి యద్భుతము, అద్వితీయమునగు తత్త్వమవు, సజీవప్రత్యక్షదైవమవు. ఇయ్యది సాంప్రదాయకమగు భగవద్భావమునకు, — భగవంతుఁ డెచ్చటనో తెరచాటున, అదృశ్యుడై, అగోచరుడై యుండునని తెలుపు పరంపరాగత భగవద్భావమునకుఁ — గేవలవిరుద్ధముగా నున్నట్లనే కులకుఁ దోఁపవచ్చును. తాముచెప్పినదానికెల్ల చిత్తమనుచు, తమ మందలింపులకుఁ జెవియొగ్గుచు, మనకోసము తాము నిర్ణయించిన మార్గమున జవదాఁటక వర్తించినయెడల, — మరణానంతరము భగవన్ముఖారవిందమును గాంచఁ గల్గునట్లు చేయుటకు మన కధికారపత్రము నిచ్చెదమని మతగురువులు మన కభయహస్త మిచ్చుచుందురు! ఈ స్వర్గాది భావము లన్నియు సర్థరహితమతాచార్యకై తవమునకు మాఱురూపములుగానిచో, మతేమి ?

భయమువలన నీతిధర్మములు వికాసము చెందునని భావించుటెట్లు? అసంభవము. “ఎచట నొకఁ డన్యనిఁ గాంచునో, ఎచట నొకఁ డన్యని బాధించునో, అదంతయు మాయ. అన్యనిఁ గాంచకుండునప్పుడు, అన్యని బాధింప

* త్వం (త్వీ) త్వం పుమానసి త్వం కుమార ఉత వా కుమారీ, త్వం శ్రీరో దక్షేన వంచసి త్వం జాతో భవసి విశ్వతో ముఖః.” — శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు.

కుండునప్పుడు, సర్వ మాతృయై భాసించునప్పుడు, ఎవ్వరి నెవరు చూచుట? దేని నెవ్వరు కనుగొనుట? * సర్వ మాతృయే, సర్వము నేనే. ఇట్లు భావించు జీవుఁడు నిర్మలుఁడై యొప్పును. వానికే ప్రేమయననేమో యర్థమగును. భయమువలనఁ బ్రేమ కలుగఁజాలదు; ప్రేమనిలయము స్వాతంత్ర్యము, స్వేచ్ఛ. లోకమును నిజముగాఁ బ్రేమింప నారంభించునప్పుడే విశ్వమానవసాభ్రాతమనఁగా నేమో, మానవకోటియనఁగా నేమో, మనకు బోధపడఁగలదు.

విముక్తులు కండు, స్వతంత్రులుకండు; ఎవ్వరిసాయము నపేక్షింపకుండు. మీ జీవితమునుగూర్చి మీరు సింహావ లోకనమొనర్చితిరేని, ఇతరుల సాయమునకై సదా వ్యర్థ ప్రయత్న మొనర్చుచుంటిరనియు నట్టిదెన్నఁడునుబ్రాప్తింపనే లేదనియు గ్రహింతురని నా నిశ్చయము. ఏదేని సాయము లభించియుండెనా, అదియంతయు మీయందుండియే వెలు వడియున్నది. స్వయముగా మీరు దేనికై కృషిచేసితిరో తత్ఫలమునే మీరు వడసియుందురు.

* “యత్ర హి ద్వైతమివ భవతి తదితర ఇతరం జిఘ్రతి తదితర ఇతరం పశ్యతి తదితర ఇతరం శృణోతి తదితర ఇతర మభివదతి తదితర ఇతరం మనుజే తదితర ఇతరం విజానాతి, యత్రవా అస్య సర్వమాత్మై వాభూత్ తత్కేన కం జిఘ్రేత్ తత్కేన కం పశ్యేత్ తత్కేన కం శృణుయాత్ తత్కేన కం అభివదేత్ తత్కేన కం మన్వీత తత్కేన కం విజానీయాత్, యేనేదం సర్వం విజానాతి తం కేన విజానీయాత్ విజ్ఞా తారమరే కేన విజానీయాత్ ఇతి.”

—బృహదారణ్యకోపనిషత్తు, 2.4.14.

ఆశను విడనాడుమని వేదాంతము చాటును. మీ రాశపడు తెందులకు? సర్వము మీకుండనే యున్నది,— కాదు, మీరే సర్వము. దేనికై మీ రాశపడుట? ఒక రాజునకుఁ బిచ్చియై త్తి తనదేశపురాజును గాంచవలయు నని పరుగులిడ మొదలిడినాఁడట! తానే రాజైయుండఁ దనకు రాజు గాన్పించుటెట్లు? తన దేశమునఁ బ్రతిబట్టణ మునను, ప్రతిగామ్రమునను, ఇంటింటను వెదకులాడుచు, నేడ్చుచు, బొబ్బలిడుచు నాతఁడు తిరుగాడినను రాజును గనఁ జాలఁడు,—తానే రాజుగదా! మనమే బ్రహ్మమని తెలిసి కొని బ్రహ్మదర్శనమునకై యీ మూర్ఖాస్వేషణము విరమించుట మేలు; బ్రహ్మమని తెలిసికొనినచో, సుఖములమై సంతృప్తులమగుదుము. ఈ వెట్టివెదకులాట లన్నిటిని గట్టి పెట్టి, నాటకరంగమున నటకునివలె నీ విశ్వమున మీ మీ పాత్రానుగుణముగా నటించుడు.

అటు లొనర్చితిరా, దృశ్యమంతయు మాటిపోవును; శాశ్వత కారాగారమగుటకుబదులుగా నీ విశ్వమే క్రీడారంగముగాఁ బరిణమించును; స్వర్ధకుఁ బుట్టినిల్లగుటకు బదులు కుసుమవి కాసములతో, భ్రమరక్రీడలతో నొప్పారు సంతత వసంతనిలయమై శోభించును. ఇంతకుముందు నరకప్రాయముగానున్న యీప్రపంచమే స్వర్గధామమై వెలయును. బద్ధుని కన్నుల కిది ఘోరయాతనానిలయము, బుద్ధునికన్నులకో, ముక్తునికన్నులకో, ఆనందనిలయము. ఈ జీవనమే విశ్వజీవనము, స్వర్గనరకములన్నియు నిచటనే యున్నవి. మానవుని

మూలరూపములగు సమస్త దేవతలును నిచ్చటనే యున్నారు. దేవతలు తమకుఁ బ్రతిరూపముగా మానవుని సృజింపలేదు, మానవుఁడే దేవతలను సృజించియున్నాఁడు. ఇంక నిచ్చటనే మానవ ప్రతిరూపులగు నింద్రుఁడు, వరుణుఁడు, విశ్వమండలి సమస్త దేవతలును గలరు. మన చిన్నచిన్న ప్రతిరూపములను మనమే మనయందుండి వెలువఱుచుచున్నాము; ఈ దేవతలకు మాలికరూపములము మనమే; మనమే పూజనీయ దేవతలము, యథార్థ దేవతలము; మనకంటె నన్యులు లేరు. ఇదియే వేదాంతమతము, ఇదియే యాచరణపరత్వము. ముక్తులమైనంతనే మతిహీనులమైనమాజమును విడనాడి, యే యరణ్యమునందో, కొండగుహయందో మరణించుటకై పరుగెత్త నక్కఱలేదు, ఉన్నతావుననే యుండుము, — విశేషమేమన, యథార్థము మనకు బోధపడును, — అతియే. పూర్వదృశ్యమే నిలిచి యుండును, కాని నూతనార్థముతో వెలయును. విశ్వమనగా నేమో మనకింకను దెలియదు; ముక్తిమూలముననే యది యెట్టిదో, దాని స్వభావమేమో తెలియఁగలదు. నియమమనియు విధిమనియుఁ బ్రారబ్ధమనియుఁ జెప్పఁబడున దంతయు మన స్వభావమున నత్యల్పాంశమునకుమాత్రమే వర్తించునని మనకపుడు తెలియఁగలదు. అది కేవల మొకవైపు, రెండవ వైపున ముక్తి భాసించుచునే యుండెను, కాని యది మనకుఁ దెలియలేదు. వేటకాండ్రచేఁ దఱుమఁబడుచు, దన్ను రక్షించుకొనుటకై మొగము నేలను దాచుకొను కుండేటి

వలె దోషవిముక్తులమగుటకై మనము వ్యర్థప్రయత్న మొనర్చుచుంటిమి. మాయామోహితులమై మన స్వభావమును మఱవయత్నించుచుంటిమి, కాని మఱవఁజాలకుంటిమి; అది మనలను సదా మేల్కొల్పుచు, భాసించుచునే యుండెను; మన భగవదన్వేషణము, దేవతాన్వేషణము, లేదా, బాహ్యమోక్షాన్వేషణమంతయు మనయథార్థస్వభావాన్వేషణమే కాని మఱియొకటి కాదు. మనకు వినవచ్చిన వాణిని మనము వేఱుగాఁ దలఁచితిమి. అది యగ్నియందుండియో, యొకానొక దేవతయందుండియో, సూర్యునియందుండియో, చంద్రునియందుండియో, నక్షత్రములనుండియో వెలువడినదని భ్రమించితిమి, కాని తుదకది మనయందుండియే వెలువడినదని గ్రహించితిమి. నిత్యమోక్షమునుగూర్చి చాటునీ శాశ్వతవాణి మనయందే కలదు, తదీయగానవాహిని నిరంతరము ప్రవహించుచునేయున్నది. ఈ యాత్మగానము నందలి యొకయంశమే భూమియై, నియమమై, యీ విశ్వమై యున్నది, కాని యది యెప్పుడును మనదే, మనదిగనే యుండును. ఒక్కమాటలోఁ జెప్పినెడ, మానవునియథార్థస్థితిని గ్రహించుటయే వేదాంతాశయము; ప్రత్యక్షబ్రహ్మస్వరూపమగు మీ సోదరమానవుని మీరు పూజింపఁ జాలరేని, యవ్యక్తపరబ్రహ్మమును మీ రెఱ్ఱిపాసింపఁ గలరనుటయే వేదాంతసందేశము.

“నీవు కన్నులారఁ జూచు నీసోదరుని ప్రేమింపఁ జాలనిచో, నీ కగోచరుడగు భగవంతు నెఱ్ఱి ప్రేమింపఁగలవు?”

అను బైబిల్ వచనము * మీకు జ్ఞప్తిలేదా? మానవముఖమున మీరు దేవునిఁ గనఁజాలనిచో, మేఘములలో, లేక నిర్జీవజడపదార్థనిర్మితవిగ్రహములలో, లేక మీ మనః కల్పితగాథలలో వాని నెట్లు గాంచఁగలరు? సమస్తస్త్రీపురుషులలో మీ రేనాఁడు భగవంతునిఁ గాంచనారంభింతురో, నాఁటినుండియే మీరు పారమార్థికులని చెప్పెదను; కుడిచంపపై మిమ్ముఁ గొట్టినవానికి నెడమచెంపఁ జూపుట యనఁగానేమో మీ కపుడు బోధపడఁగలదు. మానవుని బ్రహ్మస్వరూపముగాఁ గాంచఁగలిగిననాఁడు, సర్వమును—పెద్దపులినిసైతము—మీ రాహ్వనింపఁ గలుగుదురు. మన కేది ప్రాప్తించినను,—మన తండ్రి, మన తల్లి, మన మిత్రుఁడు, మన బిడ్డఁడు మొదలగు వివిధరూపములఁ దాల్చి మనకు దర్శన మిచ్చు పరమేశ్వరుఁడే, అల శాశ్వత పరమాత్మయేయని గ్రహింపఁ గలుగుదుము; మనతోఁ గ్రీడించు మన యంతరాత్మయే వారు.

మన మానవబాంధవ్యము లీవిధముగా దివ్యము లొనర్పబడఁదగిన చందముననే, మన భగవత్సంబంధమును వీనిలో నేరూపమునైనను గైకొనవచ్చును; భగవానుని మన తల్లిగాఁగాని, తండ్రిగాఁగాని, మిత్రునిగాఁగాని, ప్రాణప్రియునిగాఁగాని భావింపవచ్చును. భగవంతుని మన తండ్రి

* "He that loveth not his brother whom he hath seen, how can he love God whom he hath not seen?"—St. John, Epistles, 4.20.

యని పిలుచుటకంటెఁ దల్లియనుట యున్నతాదర్శము, మిత్రుఁడనుట యంతకంటెను నుత్తమము, కాని మన ప్రాణ ప్రియుఁడనుట సర్వోత్తమము. ప్రియునకును బ్రియురాలికిని భేదమును గాంచకుండుటయే పరమోత్తమభావన. ప్రాచీన పారసీకగాథ యొకటి కలదు. దానిని మీరు వినియుందురు. ప్రియుఁడు తన ప్రియురాలి యింటిగుమ్మముకడకు వచ్చి తలుపుఁ దట్టఁగా, “ఎవరు వా”రని యామె యడుగును. “నే”నని యాతఁడు సమాధానింపఁగా బదులురాదు. రెండవ సారి యాతఁడు వచ్చి, “నేనే యిచ్చట నున్నది” యనును. అప్పుడును దలుపు తెఱవఁబడదు. మూడవతడవ వచ్చి నప్పుడు, “ఎవరు వా”రని లోపలినుండి వచ్చుప్రశ్నకు, “ప్రియురాలా! నీవే నేను” అని సమాధానింపఁ దలుపు తెఱవఁబడును. మనకు భగవంతునితోఁ గల సంబంధము నిట్టిదే. ఆతఁ డన్నిటను గలఁడు, అన్నియు నాతఁడే. ప్రతి పురుషుఁడును బ్రతిస్త్రీయును బ్రత్యక్షసజీవమూర్తియుఁ గేవలానందమయుఁడు నగు భగవంతుఁడే. భగవంతు డజ్ఞాతుఁ డనువా రెవరు? వానిని వెదకి కనుఁగొనవలయు ననువా రెవరు? మనము నిత్యము భగవంతునిఁ గనుఁగొ నుచునేయున్నాము. నిత్యము భగవంతునియందే మను చున్నాము. ఎల్లెడలను భగవంతుఁడు తెలియవచ్చుచునే యున్నాఁడు, సదా పూజింపఁబడుచునే యున్నాఁడు.

ఇతరోపాసనావిధానములు దోషములు కావని యిక నొక విషయము తేలుచున్నది. మనము మదినుండు

కొనవలసిన ఘన విషయములలో నిది యొకటి, — మన కెంత మోటుగాఁ గనఁబడిననుసరియే, రూపములను గర్మకలాపములను గల్పించి భగవంతు నారాధించువాడు దోషులుకాదు. ఒక సత్యమునుండి మఱియొక సత్యమును, అల్పసత్యమునుండి ఘనతరసత్యమును బ్రాపించుటకై నడుండు కావించు యాత్రయే జీవయాత్ర. చీకటియనునది యల్పప్రకాశము; దోషమానునది యల్పగుణము. అపవిత్రతయనునది యల్ప పవిత్రత. మనము నడిచినత్రోవనే యితరులును వచ్చుచున్నారను తెలివితో సానుభూతి వహించి ప్రేమదృక్కులతో, వారి నవలోకించుట మన విధియని సదా మదినుంచుకొనవలయును. నీవు ముక్తుడవై నచో, ముందుఁగనో వెనుకఁ గనో యందఱును ముక్తులగుదు రని తెలిసికొనఁగల్గుదువు. నీవు ముక్తుడవైతివా, నశ్వరమగునది నీ కెట్లు గోచరింపఁ గలదు? నీవు నిజముగాఁ బరిశుద్ధుడవైతివా, యపరిశుద్ధమగునది నీ కెట్లు కాన్పింపఁగలదు? లోపలనున్నదియేకదా బయటనున్నది? మనలో మా లిస్యము లేనిదే బాహ్యమున దానిని గనఁజాలము. వేదాంతసిద్ధాంతమున ననుష్ఠానవిషయములలో నిది యొకటి. మన మందఱ మీ దృక్పథ మవలంబింపఁ బ్రయత్నింతుముగాక. మన మీ ధర్మము ననుష్ఠానమునకుఁ గొనివచ్చుటకే మన యీజీవితము. దీనివలన మన కొకమహాలాభము చేకూరఁగలదు: సత్యస్వరూపమై వెల్లుగు బ్రహ్మము నిత్యము మనయందే కలదనియు, అది స్వతస్సిద్ధమనియు, దానిని బ్రకటికరించి ప్రత్యక్ష

మొనర్చుకొనుటయే మన కర్తవ్యమనియు గ్రహించుటచే నసంతుష్టులమై, అత్యుత్పలమై వర్తించుటకు మాటుగా సంతుష్టులమై, సంతృప్తులమై మహానందముతో విహిత కృత్యములను నిర్వర్తింపఁ గల్గుచుము.

భక్తిని వీడి, హృదయమును శుష్కింపఁజేసికొని, ప్రేమానురాగములను మంటఁ గలిపి, సంఘమునకు వెలియై మనిననేకాని జ్ఞానము లభింపదని సామాన్యముగా లోకుల భావన, ఆత్మసాధన కంతరాయములనెడి దుర్భావమున సోదరమానవులయెడలను జీవకోటియెడలను నిట్లు ద్వేషభావమును వహించి సాధకుఁడు పెడత్రోవ త్రొక్కుచుండును. కాని శ్రీరామకృష్ణుఁడు తన దివ్యభావమునఁ బల్కిన... మహోపదేశేవాక్కులవలన, మానవుఁ డింటనుండియే, యతులును దాపసులును సంఘమును వీడి యొనర్చునట్టి తత్త్వజ్ఞానసాధన నొనర్పవచ్చునని నాకు విశేషమైనది;— వేదాంతము నిత్యకృత్యములం దనుష్ఠానమునఁ జూపఁదగునని నాకు విశేషమైనది. మానవుఁ డేయాశ్రమముననున్నను, ఏ వృత్తి నవలంబించుచున్నను సమస్తజీవకోటియు సాక్షాత్కృత్యవత్స్వరూపమేయని గ్రహించుఁగాక!... మానవ సేవయే మార్గవసేవ.

స్వీయమోక్షప్రాప్తిచే నేమి ప్రయోజనము? మధురాహారమును విశేష మనుభవించువాఁ డెవఁడు? అంతయుఁ దానే తినువాఁడా, అన్యులతోఁగూడి భుజించువాఁడా? సమస్తప్రపంచమును మనతోఁగూడ మోక్షసాధమునకుఁ

గొనిపోవలయును. ఈ మాయాప్రపంచమున మన మాధ్యాత్మికదావాన్నినిఁ బ్రజ్వలింపఁజేయవలయును. అపుడే సచ్చిదానందసామ్రాజ్యమున సుప్రతిష్ఠితులమై వెలయఁగలము. ఓహో! శాశ్వతాత్మానందమున కెనయగు నానంద మెద్ది ? 'సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతానిచాత్మాని' — తన్ను సర్వభూతములందును సర్వభూతములయందును దన్నుఁ గాంచునట్టి యా యనిర్వాచ్యస్థితిలో వివశులై మీరు బ్రహ్మనందసాగరమున నోలలాడెదరు.* సమస్తజీవులందును నిరుపమాన ప్రేమసానుభూతులను జూపుట మీ కవుడు నైసర్గికమగును. ఇదియే యనుష్ఠానపేదాంతము.

పదునొకండవ ప్రకరణము

ప్రాకృచ్ఛిమములు

స్వాతంత్ర్యములేని దే వికాసమనునది కలుగ నేరదు. మన పూర్వులు మతవిషయములలో స్వాతంత్ర్యము నొసఁగిరి: తన్మూలమున నద్భుతమైన మతము మనకు లభించినది. కాని సమాజశరీరమును వారు సంకెలలచే బంధించినారు—ఫలితమేమి? మనసమాజము రాక్షససమాజమైనది. పాశ్చాత్యదేశములందో, సమాజము సదా స్వాతంత్ర్యము ననుభవించుచున్నది—అందుచే ఆసమాజ మెట్లు వికాసము

* “ సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతానిచాత్మాని, ఈక్షతే యోగయంతౌత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః.” — గీత, 6.29.

నొందుచున్నదో చూడుడు. ఇక వారిమత మెట్లు సంకుచిత మైపోవుచున్నదో గమనింపుడు.

ఇపుడు ప్రాచ్యసంఘమునుండియేగాక, పాశ్చాత్య మతమునుండియు బంధములు సడలుచున్నవి.

ఒకనైపున సునిశితమైన ప్రత్యక్ష క్తులవినియోగ ముచే సంగ్రహీతమగు ప్రమాణములనెడి రథము నధిరో పించి, సహస్రసూర్యకాంతితోఁ గన్నులను మిర్చిల్లుగొల్పు నవీనపాశ్చాత్యవిజ్ఞానము; మఱియొకనైపునఁ బ్రాచీనభారత మహోచ్ఛదశయందలి పూర్వుల బలప్రదాయకాశాజనక మగు సంప్రదాయములు, — స్వదేశీయవిదేశీయమనీషులచేఁ బ్రకటితములై యుగయుగాంతరములనుండియు సర్వభూత ప్రేమానురాగములతో జాతీయశరీరమునందంతటను బ్రవ హించు మహాసంప్రదాయములు, — దేవతలకు సైత మలభ్య మగు నపూర్వవీర్యమును, అమానుషప్రతిభను, అఖండ ధ్యాత్మికశీలమును బ్రకటించు దివ్యసంప్రదాయములు. ఒక నైపున భౌతికవాదము, ధనధాన్యసమృద్ధి, అఖండశక్తి సంచయము, ప్రబలవిషయసుఖములు — ఇవన్నియు విదేశీయవాఙ్మయమూలమునఁ గోలాహల ముదయింపఁజేసినవి; మఱియొకనైపున హీనస్వరమున, — అయ్యును విస్పష్టమగు రీతి, నీకోలాహలము నెట్లో భేదించుకొని, హృదయవిదారణమై ప్రాచీన దేవతల యార్తనాదములు వినవచ్చుచున్నవి. కట్టెదుటఁ బాశ్చాత్యదేశములనుండి ప్రవేశించిన వివిధ విచిత్రభోగములు, — విచిత్రయానములు, విచిత్రపానములు,

సుసజ్జితభోజనములు, విద్యావతియగునారి లజ్జాహీనయై
 సంచరించు విచిత్రవేషభూషాదులు, నూతనభావములు,
 నూతనమర్యాదలు, నూతనరీతులు, — నివన్నియు నపూర్వ
 వాంఛలను రేకెత్తించుచున్నవి; మరల నీదృశ్యము మాటి,
 యాతావున నిశ్చలగంభీరస్వరూపమున, సీతాదేవి, సావిత్రీ
 దేవి, వ్రతములు, ఉపవాసములు, తపోవనములు, జటా
 వల్కములు, కాషాయవస్త్రములు, కౌశీనధాదులగుమునులు,
 ఆత్మానుసంధానము, (ఆనందనిలయమగు) సమాధిస్థితి—
 యివన్నియు దీపించుచున్నవి. ఒకవంక, స్వార్థము నాధార
 ముగాఁ గొనిన పాశ్చాత్యసమాజముల స్వాతంత్ర్యము;
 మఱియొకవంక నాధ్యుల యఖండస్వార్థత్యాగము. ఇట్టి
 విషమసంఘర్షమున భారతీయసమాజ మాందోళనము
 నొందు టబ్బురముకానేరదు. పాశ్చాత్యుల గమ్యము వ్యక్తిగత
 స్వాతంత్ర్యము, భాష — ధనసంపాదకవిద్య, సాధనము — రాజ
 కీయము; భారతీయుల గమ్యము ముక్తి, భాష — వేదము,
 సాధనము — త్యాగము.

నవీనభారతదేశము తాత్కాలికముగా నిట్లు తలచు
 చున్నదని చెప్పగొప్పను, — “ఎన్నఁదో కలుగఁబోవున నెడి
 యాముష్మిక శ్రేయమను మోహమునకు లోనై, నా యైహిక
 జీవితమునంతయు నట్టేటఁ గలుపుకొనుచున్నాను;” కాని
 మంత్రముగ్ధవలె మరల నిట్లు వినుచున్నది:—

“ఇతి సంసారే స్ఫుటతరదోషః,
 కథమివ మానవ తవ సంతోషః?”

—ఓ మానవుడా! దోషభూయిష్టమగు నీసంసారమున నీసంతోషమున కవకాశ మెక్కడిది?"

ఒకవైపున నవ్యభారతదేశ మిట్లనుచున్నది: “వధూ వరు లొండొరులను వరించుపట్ల మాకు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము కావలయును; ఏలన, మా భావిజీవితసుఖదుఃఖములన్నియు నెందు నెలకొనియుండునో యట్టివివాహమును స్వేచ్ఛగా నిర్ణయించుకొనుటకు మా కధికారముండవలయును.” మఱియొకవైపునఁ బ్రాచీనభారతవర్ష మిట్లాదేశించుచున్నది: “వంశమును నిలుపుటకై సంతానార్థము కాని, వివాహ మింద్రియసుఖార్థము కాదు, సంతానము గనుటచే సాంఘిక భావిశుభాశుభములలో నీవు భాగస్వామి వగుచున్నావు, కావున నీవెవరినిఁ బెండ్లియాడవలయునో, ఎవరిని మానవలయునో శాసించుటకు సమాజమున కధికారము కలదు; సమాజక్షేమమున కేది యత్యంత మనుకూలించునో యట్టివివాహప్రణాళికయే యందుండును; బహుజనసుఖార్థము నీ వ్యక్తిగతసుఖేచ్ఛను ద్యజింపుము.”

ఒకవైపున నవీనభారతదేశ మిట్లు పలుకుచున్నది: “పాశ్చాత్యభావములను పాశ్చాత్యవేషభాషలను పాశ్చాత్యహారవిహారములను పాశ్చాత్యాచారమర్యాదలను మనచువలంబించినచో, మనమును పాశ్చాత్యులవలెనే బలవీర్య సంపన్నులమై యుండుము;” మఱియొకవైపునఁ బ్రాచీనభారతవర్ష మిట్లు పుండలించుచున్నది: “అవివేకలారా! అనుకరణమువలనఁ బరులభావము లెన్నఁటికిని మీవి

కానేరవు,— పులినిఁ జూచి నక్క వాఁతఁ బెట్టుకొనినదనునట్లార్జింపనిదే యేదియు మీది కానేరదు.”

ఒకవైపున నవీనభారతదేశ మిట్లు సాయించుచున్నది: “పాశ్చాత్యజాతు లేమి చేయుచున్నవో, యది యంతయుఁ దప్పక మంచిది, కానిచో నవి యంతటి ప్రబలమై టైనవి?” మఱియొకవైపునఁ బ్రాచీనభారతవర్ష మిట్లు ప్రవచించుచున్నది: “బాలురారా! చూడుఁడు, మెఱుపు మిర్మిట్లు గొల్పుచున్నది, కాని దానిప్రాబల్యము క్షణకాలమే, కావున జాగ్రత!”

ఐనచోఁ బాశ్చాత్యులనుండి మనము నేర్చుకొనవలసిన దేమియు లేదా? అభ్యుదయము నొందుటకై మనము ప్రయత్నింపనక్కఱలేదా? మనము పరిపూర్ణులమా? మన సమాజ మకలంకమా? అం దేలోపమును లేదా?—మనము నేర్చుకొనవలసినవిషయము లనేకములు కలవు. ఆమరణము మనముప్రయత్నింపవలయును,—ప్రయత్న మేపురుషార్థము, మానవజీవితోద్దేశము. “జీవించియున్నంతకాలము నేర్చుకొనుచునేయుందు”నని శ్రీరామకృష్ణుఁడు పలుకును. ఏవ్వక్తి, లేక యే సమాజము నేర్చుకొనవలసిన దేమియు లేకుండునో, దాని కవసానసమయము సమీపించిన దన్నమాటయే. కలదు,—కాని యందుఁ బ్రమాదమును గలదు.

అల్పబుద్ధియగు నొకయువకుఁడు శ్రీరామకృష్ణునిసమక్షమున నెప్పుడును శాస్త్రములను నిందించువాఁడు. ఒకనాఁడతఁడు గీతను విశేషముగాఁ బ్రశంసించెను; అంతట

శ్రీరామకృష్ణుఁ డిట్లు వచించెను: “చూచితిరా? ఎవరో యెరోపాపండితుఁడు గీతను బ్రశంసించెననుకొందును, కావున నీతఁడును బ్రశంసించినాఁడు.”

ఓ భారతీయులారా! ఈ మహాప్రమాదమును గుర్తింపుఁడు. పాశ్చాత్యానుకరణవ్యామోహము మిమ్మావహించియున్నది, కీడేదియో, మేలేదియో, వివేకముచే, విచక్షణచే, శాస్త్రప్రమాణములచే మీరింక నెంతమాత్రము నిర్ణయించుకొనుటలేదు. పాశ్చాత్యులు—శ్వేతములు—కొనియాడిన భావములెల్ల, ఆమోదించిన యాచారములెల్ల, మంచివి; ఇంక వారికి రుచింపనివెల్ల, వారు దూషించిన వెల్ల చెడ్డవి! ఆహా! మాధ్యమున కింతకంటె బ్రత్యక్ష నిదర్శన మేముండును?

పాశ్చాత్యప్రీతి స్వేచ్ఛగా నెల్లెడలను సంచరింతురు,—కావున నది మంచిది; వారు స్వయముగాఁ దమ భర్తలను వరింతురు,—కావున నది యున్నతికి మహోన్నత సాధనము; పాశ్చాత్యులు మన వేషభూషణములను నాహార విహారములను నామోదింపరు,—కావున నవి చాల చెడ్డవి; పాశ్చాత్యులు విగ్రహారాధన దోషమందురు,—విగ్రహారాధన మహాదోషము, సంశయమేమి?

పాశ్చాత్యు లేకేశ్వరారాధన శ్రేయస్కరమందురు,—కాఁబట్టి మన దేవతలనందఱిని గట్టగట్టి గంగలోఁ గలిపి వేయదము!—పాశ్చాత్యులు జాతిభేదములు నింద్యమందురు,—కావున సర్వజాతులను—సర్వవర్ణములను—

గలిపివేయుదము! పాశ్చాత్యులు బాల్యవివాహము సర్వ
దోషాకరమందురు, — కావున నదియుఁ జాల చెడ్డదనుటకు
సందియములేదు !

ఈ యాచారములన్నియు రక్షణీయములూ, త్యాజ్య
ములూ యనువిషయమును మన మిచటఁ జర్చించుటలేదు;
కాని మన యాచారసంప్రదాయములు మూలఁ బడవలయుననుటకుఁ
బాశ్చాత్యుల నిరసనమే ప్రమాణమన్నచోఁ, గాదనుట మన
కర్తవ్యము.

ప్రస్తుత లేఖకునకుఁ బాశ్చాత్యసమాజమునుగూర్చి
కొంచెము ప్రత్యక్షజ్ఞానము కలదు. తన్మూలమున నాతనికిఁ
గలిగిన నిశ్చితాభిప్రాయ మేమనఁ, బ్రధానగమనవిషయ
మునను గమ్యవిషయమునను బ్రాచ్యపాశ్చాత్యసమాజముల
నడుమ నపారమైన భేదముండుటచే, భారతదేశమునఁ
బాశ్చాత్యపద్ధతి ననుకరించుచు, నే సంప్రదాయము బయ
ల్యెడలిసను నది విఫలమైపోవును. పాశ్చాత్యసమాజమున
నెన్నఁడును మసలనివారగుటచే, స్త్రీపురుషులసమావేశమును
గూర్చి యచట నున్నట్టియుఁ, బాశ్చాత్యస్త్రీలపవిత్రతను
గాపాడుటకై యుద్దేశింపఁబడినట్టియు నచటి సాంఘికవిధి
నిషేధముల నిసుమంతయు నెఱుంగక, మనసమాజమున
నదుపాజ్ఞలులేని స్త్రీపురుష స్వేచ్ఛాసమావేశములకుఁ దల
లూఁపువారియెడ మా కెంతమాత్రమును సానుభూతిలేదు.

భారతీయు లైరోపీయ (European) వేషభాషలను
దాల్చుచుండుట చూచినప్పుడు నే నిట్లనుకొనుచుండును;—

నిరక్షరకక్షులు, దండ్రులు, అధఃపతితులు నగు భారతదేశీయులతో సజాతీయతను సంబంధమును సంగీకరించుట బహుశః వారికి సిగ్గుగా నున్నది కాబోలును!!...

శిఖ నుంచుకొనుటకుబదులు 'క్రాపు'నుంచుకొని పాపట దుష్టకొనుచు, తమపూర్వాచారసంప్రదాయములను విడనాడి, సగము ప్రాచ్యనివలెను, సగ మప్రాచ్యనివలెను దోచెడి 'యర్థ యూరోపియన్ వేషము' ధరించి, సర్వసాంకర్యసన్నివిష్టులై, నవీనాగతపాశ్చాత్యమర్యాదల నవలంబించు బ్రాహ్మణబ్రువుల బ్రాహ్మణత్వమున సమాజమునకు విశ్వాసము లేదు.

ఓ భారతీయులారా! పరులవెంటఁ బడి ప్రాచులూడు నిట్టి పరానువాదముతో, ఈ పరానుకరణముతో, ఈ పార తంత్ర్యముతో, ఈ దాస్యదౌర్బల్యముతో, ఈ నీచ నిందిత—క్రౌర్యముతో,—ఈసంపదతోనేనా, విజ్ఞానగౌరవ శిఖరముల నధిరోహింపఁ దలంచుచున్నార? వీరభోగ్యమగు స్వాతంత్ర్యము మీలజ్జాకరభీగుత్వముచే నెన్నఁడై నను మీకు లభింపఁగలదా?...

ప్రతిజాతీయందును బ్రత్యేకలక్షణములు గోచరించు చుండును. పరమార్థికదృష్టి, లేదా, అంతరవలోకనపర త్వము భారతీయులందును, వైజ్ఞానికదృష్టి, లేదా, బాహ్యవ లోకనపరత్వము పాశ్చాత్యులందును విలక్షణమై కాన్పించును. పరమార్థమునంతయుఁ బాశ్చాత్యులు సాంఘికవికాస మూలమునఁ బడయఁగోరుదురు; ప్రాచ్యులో, సమస్త సాంఘికశక్తులను బరమార్థమూలమునఁ జేపట్టఁదలఁతురు.

హిందూసంఘమును సంస్కరింపవలయునన్నచో, సనాతన ధర్మమును నిర్మూలించుటకంటె మఱియొకమార్గములేదని నవీనసంస్కర్తలకుఁ దోచుట కిదియే హేతువు. వారు ప్రయత్నించి విఫలమైనారు. ఎందువలన? వారిలో నెవ్వరును స్వీయమతధర్మములెట్టివో పరిశీలింపకుండుటవలన— సమస్తమతధర్మములకును దల్లియనఁడగు సనాతనధర్మ తత్త్వమును గ్రహించుటకు వలయు శిక్షణమును బొందిన వ్యక్తి వీరిలో నొక్కఁడును లేకుండుటవలన. హిందూసంఘమును బాగుపఱచుట కెట్టి ధర్మవిశాసమును జేయనక్కఱ లేదనియు, నేటి సాంఘికదుఃస్థితికి మూలము మతధర్మము లెంతమాత్రము గావనియు వానిని సంఘమున కనువర్తింపఁ జేయకుండుటయే హేతువనియు నేను నొక్క వక్కాణింతును. ఇందలి ప్రత్యక్షరమును మన వేదశాస్త్రములనుండి నిరూపింప సంసిద్ధుఁడనై యున్నాను. ఇదియే నా హితోపదేశము. దీనిని నిర్వహించుటకు యావజ్జీవము, 'యావచ్ఛక్తి' తోడను బ్రయత్నింపవలసియున్నది.

మొత్తముమీఁద మన పేదహిందువులే పాశ్చాత్య దేశీయులందఱి కంటెను గోటిరెట్లు విశేషపారమార్థికశీలురు. మతధర్మములపట్ల వారు (పాశ్చాత్యులు) మోసమును లేదా, మూర్ఖాభిమానము నవలంబింతురు. సమాలోచన పరులు మూఢవిశ్వాసయుతములగు తమ మతములనిన విసువు చెంది నూతనవికాసార్థము భారతదేశముదెసఁ జూచుచున్నారు. నవీనభౌతికశాస్త్రములదాడి నెదిర్చి నిలువఁగలిగిన

మన పవిత్ర వేదములందలి ప్రతిదివ్యాశయము నెంతటితమక
ముతో—ను క్కు వ తో—బా శ్చ త్యు లు స్వీ క రిం చు
చున్నారో వచ్చి చూచినచో, మీకుఁ దెలియఁగలదు. శూన్య
మునుండి సృష్టి బయలుదేరినదను రిక్తవాదము—ఆత్మ
సృజింపఁబడినదను వెట్టి సిద్ధాంతము—స్వర్గము (Heaven)
అను నొకానొకతావున సింహాసనాధుఁడై దేవుఁడను
నొకమహాచండశాసనుఁడు గలఁడను మూఢసిద్ధాంతము—
శాశ్వతఘోరనరకములు గలవను పిడివాదము—నివన్నియు
విద్యావంతులకు విసుగుఁ బుట్టించినవి ; సృష్టియు నాత్మయు
శాశ్వతమనియు—దేవుఁడు మనయంతరాత్మయే యనియుఁ
బ్రకటించు నుత్కృష్టవైదికభావముల నేదియో యొకరూప
మున వారందఱును ద్వరితగతి నవలంబించుచున్నారు. అర్థ
శతాబ్దములొపుననే ప్రపంచమునందలి విద్యాధికులు మన
పావనవేదములలోఁ దెలుపఁబడినరీతిని సృష్టియు నాత్మయు
శాశ్వతములనియు మహోత్తమము, పరిపూర్ణమునగు మన
తత్త్వమే భగవంతుఁడనియు నమ్మి తీరెదరు. వారి మతా
చార్యులలోఁ బ్రాజ్ఞులగువా రిపుడే బైబిలు నీవిధముగా
వ్యాఖ్యానించుచున్నారు. వేయేల, పాశ్చాత్యులకు విశేష
ముగాఁ బారమార్థికనాగరికతయు మనకు విశేషముగా
నైహికనాగరికతయు నావశ్యకమై యున్నవని నాయభి
ప్రాయము.

పేదలదుఃస్థితియే హిందూదేశమునందలి చెడుగుల
కన్నిటికిని బుట్టినిల్లు. పశ్చిమఖండమునందలి పేదలు కేవల

రాక్షసులు ; వారితోఁ బోల్చి చూచినచో, మనవారు దేవతలని చెప్పవచ్చును, అందుచే మన పేదలను లేవనెత్తుట యంత కష్టసాధ్యమైన పనికాదు. విద్య నేర్పుట, వారు కోల్పోయిన వ్యక్తిత్వమును వెలుపడఁజేయుట—ఇదియే పేదలకు మనము చేయవలసిన సేవ. దేశీయప్రభువులు జనసామాన్యము నుద్ధరించుటకుఁగాను జేయవలయు మహాకార్యమిది. ఇంతవఱ కీ విషయమునఁ గలుగఁజేసికొనినవా రెవ్వరును లేరైరి. మతాచార్యుల నిరంకుశాధికారముచే నేమి, విదేశీయులవలని యోటమిచే నేమి, యనేకశతాబ్దములనుండియు జనసామాన్య మధఃపతితమైయున్నది. తుదకుఁ దాము మానవులమను మాటనే మఱచిపోయినారు మన పేదలు. వారికి మనము సదాశయములను దెలుపవలసియున్నది; తమచుట్టును లోకమున నేమి జరుగుచున్నదో కన్నులు విప్పి చూపవలసియున్నది. అపుడు స్వయముగనే వారు తమవిమోచనమును సాధించుకొనఁ గలరు. ప్రతిజాతియుఁ బ్రతిపురుషుఁ డును బ్రతిస్త్రీయును దనవిమోచనమును దానే సాధించుకొనవలయును. జనులకు సదాశయములను దెలుపుఁడు—వారికి వలయు సాయ మిదియే, మిగిలినదంతయుఁ దన్ములముననే జరిగితిరును. రసాయనముల నొండాంటితోఁ జెర్చుటయే మనపని, ప్రకృతినియమముల ననుసరించి స్వయముగనే స్ఫటికమేర్పడును. జనుల కాశయములను గలుగఁజేయు నంతవఱకే మన కర్తవ్యము, మిగిలిన పనియంతయు వారిదే. ఇదియే భారతదేశమున మనము చేయవలయు కార్యము.

ఐహికనాగరితనుగూర్చి మన మేమేమో ప్రలాపించుచుందుము. ద్రాక్షపళ్లు పులుపన్నదంట నక్క! మాటవదలుకామూర్ఖప్రలాపముల నన్నిటిని యథార్థమేయని యంగీకరించినను భారతదేశమందంతటను నొకలక్షమంది నిజమై పారమార్థికులుందురేమో. ఇంక వీరిపారమార్థికసాధనలక్ష్యముప్పదికోట్లమంది జనులు నిరాహారై, పశుప్రాయులై, తమస్సునఁ బడి తల్లడిల్లవలసినదేనా? ఎవ్వరైన నెందులకుఁ బస్తుపడియుండవలయును? మహమ్మదీయులచే హిందువుల జయింపఁబడు లెట్లు సంభవించినది? ఐహికనాగరికతను హిందువు లెఱుంగకుండుటచే సంభవించినది. కుట్టఁబడి పదుస్తులను గట్టుకొనుట మహమ్మదీయులు హిందువులకు నేర్పిరి. వీధులలోని ధూళితోఁ గలియకుండఁ తమయాహారమును శుచిగా నెట్లు తినవలయునో మహమ్మదీయులు హిందువులకు నేర్పిన బాగుండెడిది! పేదలకుఁ బని కల్పించుటకై యైహికనాగరితకాదు, భోగములుపైత మావశ్యకమని చెప్పెదను. అన్నము! అన్నము! ఈలోకమున నాకు అన్నము పెట్టఁజాలక యెక్కడనో పరలోకమున శాశ్వత బ్రహ్మానందము నొలకఁబోయునను దేవునియందు వాకు నమ్మకములేదు. ఇస్సీ! భారతదేశ ముద్ధరింపఁబడవలయును, మతాచార్యుల—పురోహితబ్రువుల—దుండగములను నిర్మూలింపవలయును. మతాచార్యకై తవ మిఁకఁ జెల్లదు, సాంఘిక నిరంకుశాధికార మిఁకఁ జెల్లదు; వలయునది ప్రతివ్యక్తికిని మఱియొక కబళమన్నము, (అభ్యుదయమునకుఁగాను) నుండు.

కొంత యవకాశము! ఆంగ్లేయులయొద్దనుండి మఱికొన్ని హక్కులను బొందు తలంపున మన “యువక మూర్ఖులు” సభలుచేయుచుందురు. వారు (ఆంగ్లేయులు) ఊరక నవ్వు చుందురు. ఒరులకు స్వాతంత్ర్యము నీయ సంసిద్ధులు కాని వారు స్వయముగాఁ దాము స్వాతంత్ర్యము నొందుట కెట్లర్హులు? మాటవదన కాంగ్లేయులు మిమ్ము సమస్తాధికారములకును బట్టాభిషిక్తులను జేయుదురనుకొండము. చెప్పనేల? అధికారులగువారు జనసామాన్యమును కాలిక్రిందవేసి త్రొక్కుదురు. వారు జనసామాన్యమును స్వాతంత్ర్యము ననుభవింపనిత్తురా? బానిస లొరులను బానిసలను జేయుటకే యధికారము గోరుదురు.

ప్రాకృచ్ఛిమ దేశములకుఁ గల భేదమంతయు నిది : పశ్చిమ దేశములు జాతీయాశయములు గల సంఘములు, మనము కాము; అనఁగా నాగరికతయు విద్యయు నచట సర్వజనసాధారణములు, జనసామాన్యమున నివి ప్రవేశమంది నవి; హిందూ దేశమునను నమెరికా దేశమునను నగ్రజాతులు సమానమేకాని రెండిటియందలి నిమ్న జాతులకుఁ గల భేదము హస్తీమశకాంతరము. ఆంగ్లేయులు హిందూ దేశము నంత సులభముగా జయించుటకుఁ గల కారణమేమి? వారొక సంఘమైయుండుటయు మనము కాకుండుటయునే. మన దేశములోని ఘనులలో నొకఁడు గతించిన, మఱియొకఁడు లభించుటకు మనము శతాబ్దములపర్యంతము కనిపెట్టుకొని యుండవలయును—ఆంగ్లేయసంఘమో, తనయందు ఘను

లగువారు గతించియు గతింపకమునుపే యితరుల నట్టివారిని వెలువరించును.... ఏ మూడు నాలుగు, లేదా, ఆఱుకోట్ల జనాభానో కలిగియున్న సంఘములతోఁ బోల్చిచూచినచో, ముప్పదికోట్ల జనాభా గల (మన) సంఘ మెప్పటికప్పుడు ఘనులను సమకూర్చుకొనఁ జాలకున్నది. దేశమున వలసినంతమంది విద్యావంతులగు స్త్రీపురుషులు లేకుండుటయే యిందులకు హేతువని వేఱుగఁ జెప్పనక్కఱలేదు... మన సంఘమందలి మహాలోపమిది, దీనిని మనము తొలగించుకోవలయును. జాతీయభావము గల సంఘము నిర్మింపఁబడవలయునన్నచో, విద్యగఱపి జనసామాన్యమును లేవనెత్తవలయును. పుం డెచటనున్నదో మనసంఘసంస్కర్తలు చూడరు, విధవావివాహములమూలమున వారు మనసంఘమును ద్ధరింపఁదలఁతురు—సంఘసముద్ధరణము విధవలకు లభింపఁగల భర్తలసంఖ్యపై నాధారపడియుండుననియూ మీ యభిప్రాయము? దోషము మన సనాతనధర్మమునకును నంటఁగట్టఁదగదు—ఏమందురా, ఒక విగ్రహమెక్కువయైనను దక్కువయైనను దుడకొక్కటియే. ఉన్నదోషమంతయు, లోపమంతయు, నిది: కుటీరమున వివసించు నిజమైన సమాజము తన మానవత్వమును వ్యక్తిత్వమును గోల్పోయినది, మఱచిపోయినది. ఏ హిందువులో, మహమ్మదీయులో, క్రైస్తవులో, కాలిక్రిందవేసి త్రొక్కివేయుచుండఁ, జేతఁ బదికాసులున్న ప్రతి వ్యక్తిచేతను దాను ద్రొక్కఁబడుటకే పుట్టితినని తలఁచునట్టి దుఃస్థితికి దిగినది మన సమాజము. పేదలు గోల్పోయిన

స్వక్రిత్యమును దిరిగి వారి కొసంగవలయును. వారిని విద్యా
వంతులను గావింపవలయును. విగ్రహములు నిలుచునా,
నిలువవా, విధవలకు వలసినంతమంది భర్తలు దొరకుదురా,
దొరకరా, వర్ణవ్యవస్థ మంచిదా, చెడ్డదా—యనునట్టి
సమస్యలనుగూర్చి నాకేల తేనిపోని తాపత్రయము? ప్రతి
స్వక్రియఁ దనమోక్షమును—తరణోపాయమును—దా నే
పాధింపవలసియున్నది....జనులకు మన ముత్తమాశయము
లను గలుగఁజేయుదము, మిగిలినదంతయు వారు చేయవల
సిన పనియే. అనఁగా జనసామాన్యమునకు మనమిపుడు
పిద్య గలుపవలసియున్నది. ఇందలి చిక్కు-లివి : దరిద్రప్రభు
త్వమేమియుఁ జేయఁజాలదు, చేయదు. కావున, ఆ వైపు
నుండి సాయము లభించుననుకొనుట కలలోనివార్త.

ప్రస్తుతకాలావశ్యకతను గుర్తింప...(విదేశీయులగు
వీరు) పరిపూర్ణప్రబోధము నొందినట్లు కాన్పించును...ఇంక
జీవితమంతయు నర్థరహితప్రసంగములుచేయు వట్టి 'కబుర్ల
రాయ'శ్లగు మీరో,...వచ్చి యీ...దేశీయులను జూచి
సిగ్గుచేఁ దలవంచుకొనుఁడు. స్వమతదురభిమానమున మతి
హీనులగు మీరు బయటికి వచ్చినంతనే జా-తి-భ-ష్ట-త
నిద్దించును మీకు, పా-ప-ము! “ఈ యాహారము స్పృశ్య
మో, ఆ యాహారము స్పృశ్యనూ?” యను చర్చలతో
తక్కిసామర్థ్యముల నన్నిటిని శతాబ్దములనుండి వ్యయించుచు,
బహుయుగపర్యంతమగు సాంఘికరాక్షసశాసనములచే
మానవత్వమనున దడుగంటఁ, గరుడుకట్టిన ఛాందసముచే,

మూఢవిశ్వాసములచేఁ దల దిమ్మెత్త, శతాబ్దములకొలఁది చతికిలపడియున్న మీరో,—మీస్థితి యెట్లున్నది? ఇంక మీరిపుడు చేయుచున్నదేమి?... “పుస్తకం హస్తభూషణమ్” అనునట్లు చేతులలోఁ బుస్తకములతో సముద్రతీరమున విహరించుచు, నైరోపాధీసంజాతమైన యే (భౌతిక) శాస్త్రమునుండియో నాలుగుముక్కలు ముక్కన కంటించుకొని వాని నేకరువుపెట్టుచు, యావదాత్మను ముప్పదిరూకల ‘గుమస్తాపదప్రాప్తి’పై లేదా, యువభారతదేశమున ‘కాశాపరమావధియనఁదగు ‘లాయరుపదవి’పై లగ్నమొనర్చి— యింకఁ బ్రతివిద్యార్థియు తుద్యాధచే నల్లాడు పిల్లలపటాల మాహారముకొఱకుఁ ‘గాకురు బీకురు’ మనుచుఁ దన వెంటఁ బడి దేవిరించుచుండ—మీరిపుడు చేయుచున్నదేమి?... మిమ్ములను, మీ పుస్తకములను, మీ గౌనులను, మీ విశ్వవిద్యాలయ బిరుదములను సమస్తము ముంచివేయఁ జాలినంత నీరు సముద్రమున లేదా?

లెండు, మీ పౌరుషమును బ్రకటింపుఁడు! సదా పురోవృద్ధి నరికట్టు పురోహితబ్రువులను మతాచార్యులను లేశమును లక్షింపకుఁడు. ఏలందురా, వారిమనస్సు లింక మాఱవు, వారిహృదయములు వికసింపవు. తరతరముల నుండి వచ్చుచున్న మూఢవిశ్వాసములును రాక్షసశాసనములును వారిని గన్నతల్లులు. మతాచార్యకై తపమును గూఁకటివేళ్లతోఁ బెల్లగించివేయుఁడు. లెండు, మీ మానవత్వమును బ్రకటింపుఁడు! మీ కూపములనుండి వెలువడి

బాహుటముగా నలువైపులను దిలకింపుడు. ప్రపంచమందలి వివిధజాతులెల్లముందంజవేయుచున్నవోచూడుడు. (సోదర) మానవుని మీరు ప్రేమింతురా? స్వదేశమును మీరు ప్రేమింతురా? ప్రేమించుచో రండు, ఉన్నత పరిస్థితులకై, యోగ్యతరస్థితిగతులకై, నడుముగట్టుదము. వెనుకకుఁ జూడకుడు.

వ్యక్తిగానిండు, సంఘముగానిండు, ఇతరులతో, నితరసంఘములతో సంబంధము వీడి, యేకాకియై మనః జాలదని నానిశ్చితాభిప్రాయము; తాము గొప్పవారమని కాని, యది యొకమహానీతియనికాని, దురభిప్రాయమున నెవ్వరైనను నటులొంటరిగా నుండఁబ్రయత్నించినపుడెల్ల మహోపద్రవము సంభవించితీరినది.

దానము, ప్రతిగ్రహము—ఇదియే నియతి. భారత జాతి పునరుద్ధారణ నందవలయునన్నచో, విధిగాఁ దనరత్న రాసులను వెలికిఁ గొనివచ్చి బాహుటముగాఁ బ్రపంచ జాతుల కందఁజేయవలయును, తత్ప్రతిఫలముగా నితరు లేమి యొసఁగెదరో దానిని బరిగ్రహింప సంసిద్ధము కావలయును.

భారతపుత్రులారా! నేడు మనము భారత దేశమునే కాక ప్రపంచమునంతయు మేల్కొల్పవలసియున్నది.

ఏ దోషములుండుఁగాక, నైతికముగను భారమార్థికముగను నితరజాతులన్నిటికంటెను హిందువులు కోటిరెట్లు ఘనులని నా నిశ్చయము; స్వార్థరహితులగు భారతపుత్రు

లండనును శ్రద్ధవహించి తగురీతిని బ్రయత్నించుచో, బాశ్చత్యతీవ్రకార్యదక్షతను భారతీయప్రశాంతి సందీపితసుగుణములతో మేళవించుటచే లోకమునఁ బరమోత్కృష్టులగు వ్యక్తులు వెలువడఁగలరని నా నమ్మకము.

నేటిపరిస్థితులను లక్షణములను గమనింపఁజాలనివారంధులు, జాత్యంధులు!... భారతదేశపునరుద్ధారణమునకే శ్రీరామకృష్ణపరమహంస యాగమనము. ఈదివ్యసంఘటనము సకాలమున మనకు సంప్రాప్తమైనది.

పండ్రెండవ ప్రకరణము

శ్రీ రామకృష్ణుడు

శ్రీరామకృష్ణనిజీవితము దివ్యజ్యోతి. తదీయతేజఃప్రసారమున సనాతనధర్మ పరమావధినంతయు, సనాతనధర్మ పరమాదర్శముల నన్నిటిని యథారూపమున గ్రహింపనగును. వేదశాస్త్రోక్తజ్ఞానమున కంతకును నాతఁడే ప్రత్యక్ష ప్రమాణము. ఋషులును నవతారమూర్తులును నిజముగా వేనిని బోధింపనెంచిరో యా తత్త్వముల నన్నిటిని నీతఁడు తన జీవితమునఁ బ్రకటించెను. మతగ్రంథములు వాదమాత్రములు, ఈతఁడో, తదీయాచరణము, అనుభవము. ఈ పురుషుఁడు తనయేఁబదియేండ్లలోనే పంచసహస్రవర్ష పర్యంతమగు భారతజాతీయపారమార్థికజీవితమునంతయు జీవించి, భావిసంతతి కాదర్శనీయుఁడై యొప్పెను.

ద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము, అద్వైతము ననునవి యాత్మ
వికాసమునఁ గ్రమావస్థల నెడి యీతనిసిద్ధాంతమువలననే
వేదము లర్థవంతములగును, శాస్త్రములకు సమన్వయ
మేర్పడును. అన్యమతసహనము నవలంబింపవలయునను
టయేకాక, యన్యమతములును మోక్షమార్గములేయని
మనఃపూర్వకముగా నంగీకరింపవలయుననియు సత్యమే సర్వ
మతములకును మూలాధారమనియు నాతని యుపదేశము.

భగవంతుఁడు సర్వాంతర్యామియైయున్నను మానవ
రూపమునను మా నవ శీలము ననుమాత్రమే మనకు
గ్రాహ్యము కాఁగలఁడు. రామకృష్ణునంతటి పరిపూర్ణమైన
వ్యక్తియు రామకృష్ణునిశీలమంతటి పరిపూర్ణమైన శీలమును
మున్నెన్నఁడును వెలసియుండలేదు—ఆతని శీలవ్యక్తిత్వ
ములే మన యాదర్శము కావలయును; మఱియుఁ బ్రతి
వ్యక్తియుఁ దన దృక్పథము ననుసరించి యాతని భగవంతుని
గనో, రక్షకునిగనో, ఆచార్యునిగనో, ఆదర్శమూర్తిగనో,
మహాపురుషునిగనో పరిగణింప మన మంగీకరింపవలయును.

పూర్వాచార్యులందఱియుపదేశములకంటెను బరమ
హంసదేవుని యుపదేశములు విశేషముగా స్వతంత్రములు,
ఉదారాశయసమన్వితములు, వికాసశోభితములు. పూర్వా
చార్యులభావము లొకవిధముగాఁ బాక్షికములైయుండ,
యోగ జ్ఞాన కర్మ భక్తిమార్గములందలి యుత్తమతత్త్వ
ములు నూతనసమాజమును నిర్మించునటుల నేఁ డొండొం
టితో సమ్మేళన మొందింపఁబడవలయునని యీ యాచార్య

శేఖరుఁడు—అవతారమూర్తి—మన కు ప దే శిం చు
చున్నాఁడు....పూర్వసంప్రదాయములు మంచివే, కాని
యోగజ్ఞానకర్మభక్తి సంయోగము—ప్రీపురుషాదిభేదము
లను బాటింపక, ఆచండాలము భక్తిజ్ఞానములనందఁజేయుధర్మ
వ్యాపనము—వర్తమానయుగనవీనధర్మము, నవీనమతము.
పూర్వావతారపురుషులు తెలిపిన విషయములు మంచివే,
కాని యవి యన్నియు రామకృష్ణనివ్యక్తిత్వమున సమ్మేళన
మొందినవి...నవీనదైవముతో, నవీనవేదములతో నొప్పు
నవీన భారతవర్షము నేఁడు మనకు లభ్యమైనది. ఎంతసేపు
పురాతనవిషయములను బట్టుకొనియే—ప్రాతపుంతలను బట్టు
కొనియే—ప్రాచులాడుచుండు నీ ఛాండిసమునుండి, పరమే
శ్వరా! మా దేశ మెపుడు విముక్తి నొందునోకదా!

పదుమూడవ ప్రకరణము

ఉ ద్భో ధ న

హే! భారతజననీ! నీ సతీత్వాదర్శము నీత—సావిత్రి—
దమయంతి — యనుమాట మఱవకుము;— సర్వసంగ
పరిత్యాగియు యతీశ్వరుఁడు నగు శంకరుఁడు—ఉమా
మహేశ్వరుఁడు— నీ కారాధ్యుఁడనుమాట మఱవకుము;—
నీ వివాహమునకు, నీ ధనమునకు, నీ జీవితనమునకుఁ బరమా
ర్థము తుచ్ఛవిషయసుఖము గాదనుమాట, వ్యక్తిగత
భోగము గాదనుమాట మఱవకుము;—యజ్ఞనారాయణున

కాహుతియగునిమిత్తము జన్మించితివనుమాట మఱవకుము;—నీసమాజ మనంతజగన్మాతృత్వమునకుఁ బ్రతిబింబమనుమాట మఱవకుము;—నిమ్నజాతులు, దీనులు, దరిద్రులు, అజ్ఞులు, నిరక్షరాస్యులును నీ తనూభవులనుమాట మఱవకుము. ఓ వీరభారతమాతా! ధైర్యము విడనాడకుము! ఓ వీరభారతపుత్రా! ధైర్యము వీడకుము! “నేను భారతీయుఁడ” నని గర్వింపుము! “నేను భారతీయుఁడను, ప్రతిభారతీయుఁడును నా సహోదరుఁడు” అని సగర్వముగాఁ బ్రకటింపుము! “అజ్ఞ భారతీయుఁడు, దీన భారతీయుఁడు, బ్రాహ్మణ భారతీయుఁడు, చండాలభారతీయుఁడు నా సహోదరుఁడని ప్రకటింపుము! జీర్ణ వస్త్రధారివగు—కటిమాత్ర వస్త్రధారివగు—నీవును సగర్వముగా నెలుగెత్తి యిట్లు ఘోషింపుము : “భారతీయుఁడు నా సోదరుఁడు, భారతీయుఁడు నా ప్రాణము; భారతీయ దేవతలే నాదైవతము; భారతసంఘము నా బాల్యఢోలిక, యశావననందనవనము, వార్ధకవారణాసి.” సోదరా! ఇట్లు చాటుము : “భారతభూమి నా మహోన్నత స్వర్గము, భారతశ్రేయమే నాశ్రేయము.” అహర్నిశ మిట్లు ప్రార్థింపుము: “ఓ మహేశ్వరా! ఓ లోకేశ్వరీ! నాకు మానవత్వమునుబ్రసాదింపుఁడు, నా దౌర్బల్యమును దొలఁగింపుఁడు, నన్ను ధీరు నొనర్పుఁడు!”

ఉద్దేశములందును, ఆశయములందును, భారత దేశీయ సంస్థలను మించిన సంస్థలతోఁగూఁగిన దేశము ప్రపంచమున వేతొకటి లేదని సదా జ్ఞప్తి నుంచుకొనుఁడు. ఇంచు

మించుఁగాఁ బ్రపంచమునఁ బ్రతిదేశమునందును జాతులను నేను గాంచియున్నాను, కాని వానివిధానమును, ఉద్దేశమును నిచటిజాతుల విధానోద్దేశములంతటి మనఃసీయమైనవి కావు. జాతివ్యవస్థ యిట్లనివార్యమైయున్నచో, డాలర్లపై (అనఁగా ధనముపై) నాధారపడియుండుదానికంటెఁ ద్వార్యగనైర్మల్య విజ్ఞానములపై నాధారపడియుండునదియే నాకు విశేషవాంఛనీయము. కావున నిందాలాపముల నాడకుఁడు. మానము వహించి మీహృదయ ద్వారమును దెఱచుకొనుఁడు. మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు భారమంతయుఁ దనపైనున్నదని భావించి భారతదేశముక్తిని యావత్ప్రపంచవిముక్తిని సాధింపుఁడు. వేదాంతజీవనవికాసముల నింటింటికిని గొనిపోయి, ప్రతివ్యక్తియందును నిద్రాణమైయున్న దేవత్వమును మేల్కొల్పుఁడు. అపుడు మీ రేపాటి విజయమును సాధించినను, ఒకమహోద్యమమునిమిత్తమై జీవించి, కృషియొనర్చి మరణించితిమను సంతృప్తి నొందఁగలరు. ఎట్లు సాధింపఁబడుఁగాక, యీ యుద్యమవిజయముననే మానవకోటియిహపర శ్రేయమంతయు నెలకొనియున్నది.

సాంఘికరాజకీయాశయములను భారతదేశమున వ్యాప్తిచేయుటకుముందుఁ బరమార్థికాశయములచే దేశము నాప్లావిత మొనర్పుఁడు. మనప్రథమకర్తవ్యమిది: మనయువనిషత్తులలో, మన వేదశాస్త్రములలో, మనపురాణములలో నిమిడియున్న యద్భుతతత్త్వములను గ్రంథములనుండి వెలికిఁగైకొనివచ్చి, మఠములనుండి యీవలకుఁ దీసికొనివచ్చి,

యరణ్యములనుండి పైకిఁ గొనివచ్చి, ప్రత్యేకసమాజముల
యధీనమునుండి బయటికి లాగుకొనివచ్చి, దేశమందంత
టను—ఉత్తరమునుండి దక్షిణమువఱకును దూర్పునుండి
పడమరవఱకును, సింధునదినుండి బ్రహ్మపుత్రానదివఱ
కును, ఆ సేతుహిమాచలము—వ్యాప్తిచేయవలయును.

భారతవర్షము నశించెనా, ప్రపంచమందలి పార
మార్థికతయంతయు నశించును; నైతికపరిపూర్ణతయంతయు
నశించును; దివ్యానందసంధాయకమగు మతసానుభూతి
యంతయు నశించును; ఆదర్శజీవనమంతయు నశించును;
వానితావున ధనమను పురోహితునితో, స్పర్థావంచనా
బలాత్కారములను నుపచారములతో, మానవాత్మయను
బలితో కామభోగములనెడి స్త్రీ పురుషదేవత లేలుబడి
సాగింతురు. కాని యట్టిదెన్నఁడును జరుగఁజాలదు. కార్య
శక్తికంటెఁ గష్టానుభవశక్తి కోటిరెట్లు ఘనతరము; ద్వేష
శక్తికంటెఁ బ్రేమశక్తి కోటిరెట్లు ఘనతరము.

వత్సలారా! ధీరోదాదులారా! సహృదయులారా!
ఉజ్జ్వలదీప్తాదత్తులు కండు, ఆశయసాఫల్యమునకుఁగాను
గృహిచేయుఁడు, కార్యక్రమమును గొనసాగింపుఁడు! పేరు
ప్రతిష్ఠలనుగాని, మఱియేమూర్ఖతనుగాని యాసింపకుఁడు.
స్వార్థమును బాటఁద్రోలి కార్యాంగణమున నులుకుఁడు!
గడ్డిపోచలను బేని వెంటిగాఁ జేసినచో, వానితో మదిం
చిన యేనుఁగును బంధింపవచ్చునని జ్ఞప్తి నుంచుకొనుఁడు.
సర్వేశ్వరుఁడు మిమ్మందఱ ననుగ్రహించుఁగాక! సర్వేశ్వర

శక్తి మీయండటయందును వెల్లొందుఁగాక!—వెల్లొందు చున్నదనియే నానమ్మకము. “ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్య వరాన్ని బోధత!” (కఠోపనిషత్తు)—లెండు, మేల్కొనుఁడు, పరమపదప్రాప్తిపర్యంతము నాఁగవలదని వేదము లుద్ఘోషించుచున్నవి. లెండు, లెండు! దీర్ఘనిశీధము పటాపంచలగు చున్నది, ప్రభాతము సమీపించుచున్నది. ఉత్సాహ తరంగము బయల్పెడలినది, తత్ ప్రభావము నెవ్వరునరికట్టఁ జాలరు. ధైర్యసాహసములు, వత్సలారా! ధైర్యసాహసములు! ప్రేమ, నాయనలారా! విశ్వమానవ ప్రేమ; విశ్వాసము—ఆత్మవిశ్వాసము; ఇక భయములేదు! భయమే మహాపాతకము!

ఘనకార్యములు జరుగవలసియున్నవి. భావిభాగ్యోదయముతోఁ బోల్చిచూచినచో, నీయల్పవిజయ మేపాటిది? నమ్ముఁడు, నామాట—భారతదేశ ముద్ధారణ నొందితీరును, జనసామాన్యమును బేదలును సుఖవంతు లొనర్పఁబడితీరెదరు—ఇది విధాయకము, ఈశ్వరాజ్ఞ. ఆనందింపుఁడు... ఆధ్యాత్మికవాహిని బయల్పెడలినది. అపారము, అప్రతిహతము, సర్వాప్లావమునై యీ దివ్యవాహిని మాతృభూమిపైఁ బ్రవహించుట నాకుఁ బ్రత్యక్షమై భాసించుచున్నది. ప్రతివ్యక్తియు ముందునకేగఁ, బ్రతిశక్తియుఁ దత్ ప్రభావము నుద్దీప్తమొనర్పఁ, బ్రతిమానవుఁడును దన్నార్గమును రాజమార్గ మొనర్పఁ దోడ్పడును! జయ! పరమేశ్వర! వత్సలారా! ముందంజ వేయుఁడు! లోకమునకంత

కును వికాస మత్యావశ్యకమైయున్నది. దానికై లోకము వేచియున్నది. భారతదేశముననే యావికాసము—జ్ఞాన తేజము—కలను; ఇంద్రజాలముననా? కాదు; మంత్రతంత్రములందా? కాదు; పరమార్థవైభవబోధనమున—మహోన్నతాధ్యాత్మికతత్త్వబోధనమున — నయ్యది వెల్గొందుచున్నది ఇందువలననే సమస్తవిఘాతములనుండియు భారతజాతిని విధాత కాపాడి, నేటివఱకును నిలిపియున్నాడు. ఇపుడు సమయము వచ్చినది. వత్సలారా! ధీదులారా! మీరందఱును ఘనకార్యము లొనర్చుటకు జన్మించితిమని నమ్ముడు! శ్వానగర్జనములకు—మూర్ఖప్రతిఘటనములకు—జడియకుడు, వజ్రాయుధఘాతమునకైనను వెఱవకుడు, సుస్థిరులై కృషి సాగింపుడు!

ప్రాచీన భారతవర్షము మహత్తరమైనదనుటకు సందియములేదు, కాని భావిభారతవర్ష మింకను విశేషమహిమోపేతమై వెలయునని నా నిశ్చయము.

దీర్ఘ నిశీధము పటాపంచలగుచున్నది, దుస్సహ యాతన తుదముట్టుచున్నది, మృతప్రాయమగు కళేబరము చైతన్యవంతమగుచందమునఁ బొడకట్టుచున్నది. చరిత్రగాని, యితీహాసముగాని కని విని యెఱుంగని ప్రాచీన కాలమునుండి యొకదివ్యవాణి—భారతవర్షమందుండియే—జ్ఞాన భక్తి కర్మముల కనంతహిమాలయమనఁదగు మనమాతృభూమియందుండియే—మాఱుమ్రోగుచు, శాంతమయ్యను విస్పష్టస్వరకలితమై, దినములు గడచినకొలదియు గంభీ

రమై, యొకదివ్యవాణి—వినవచ్చుచున్నది. అదిగో, నిద్రిత మేల్కొంచుచున్నది. మందమలయానిలము చందమున నాదివ్యవాణి చైతన్యరహితమగు స్నాయువులను నస్థులను బ్రాణవంతమొనర్చుచున్నది. అలసత గతించుచున్నది, మన భారతాంబ తనదీర్ఘనిద్రనుండి మేల్కొంచుచున్నది. అంధులు కనఁజాలకుందురుగాక, కుత్సితమతులు కననొల్ల కుందురుగాక; ఆమె నెవ్వరు నికఁ బ్రతిఘటింపఁజాలదు; మన భారతమాత మఱల నిద్రపోఁబోవదు; ఏ బాహ్య శక్తియు నామె నిక నిరోధింపఁజాలదు. అఖండభారతశక్తి విజృంభించుచున్నది.

భారతదేశపునరుద్ధారణకై స్వామి తెల్పిన విధానమందలి
ముఖ్య విషయములు

(1) వర్ణములలో నుపశాఖలను బోనడఁచి, యీ యుపశాఖలలో నంతర్వివాహములు జరుపుకొనవలయును. వివాహములకుఁ గొంత మిత్యనునది యుండవలయును. “ప్రతి వ్యక్తియుఁ బెండ్లికై యుబలాటపడి దేశమున మఱి పదుగురు బానిసలను గనుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదు.”

(2) తత్త్వబోధలకుముం దన్న పానములను సమకూర్చి జనసామాన్యస్థితిని బాగుచేయవలయును. ఇందులకై జనులలో విద్యావ్యాప్తిచేయుట త్యాగశ్రమము. బ్రాహ్మణులను పండితులను నిందింపరాదు. ఏలన భారతీయవిజ్ఞానఖనులగు వేదశాస్త్రములను నిలువఁబెట్టినవారు బ్రాహ్మణులే. వారు లేనిచో భారతదేశమున సంస్కృత మీపాటి కంతరించెడిదే.

(3) దేశములోఁ దగురీతిని సంస్కృతవిద్యావ్యాప్తి జరుగవలయును.

(4) బలిష్ఠులను మేధానిధులను వెలువడఁజేయు జాతీయవిశ్వవిద్యాలయములు స్థాపింపఁబడవలయును.

(5) భారతదేశచరిత్రను భారతీయులే వ్రాయవలయును.

(6) త్యాగము, సేవ—ఇవియే మహాత్తమాదర్శములని భారతీయులు గుర్తింపవలయును.

(7) అంతఃకలహములను బోనడఁచి జనులలో నైకమత్యమును బెంపొందింపవలయును.

(8) స్త్రీలను నిమ్నజాతులను నుద్ధరింపనిదే మన భారతాంబ మేల్కొనదు.

(9) సనాతనధర్మతత్త్వములను బాశ్చాత్యులకు బోధించుటకును వారి పారిశ్రామికవిద్యలను నేర్చికొనుటకును యువకులకుఁ దగు శిక్షణ గఱపి పంపవలయును.

ఓం తత్ సత్

శ్రీ రామకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ రామకృష్ణమఠ ప్రచురణములు

శ్రీ వివేకానంద జీవిత చరిత్ర

(శ్రీ చిరంతనానందస్వామి విరచితము, నాల్గవకూర్పు)

“...ఈ గ్రంథము ప్రతిగృహమునను భాండాగారమునను వెలయునని నమ్ముచున్నాను. శ్రీ చిరంతనానందస్వామివంటి ప్రతిభాశాలియు చిట్టయునగు రచయిత మనకు లభించెగదాయను గర్వసంతోషములు వన్నిట్లు వ్రాయఁ బురికొల్పుచున్నవి....”

(సం.) కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి.

సుమారు 350 పుటలు, చక్కని అట్ట బైండింగు. రూ. 2-0-0

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి అనువాదములు

శ్రీ వివేకానంద ప్రణీతములు

ప్రబోధ రత్నాకరము

గద్యానువాదకుఁడు శ్రీ చిరంతనానందస్వామి, పద్యానువాదకులు మహాకవి విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, కవికోకిల జి. జాషువ. సుమారు 200 పుటలు, సాగపై న కూర్పు. రూ. 1-12-0

శ్రీ వివేకానంద లేఖావళి (మొదటి భాగము)

“...ఎల్లరును శ్రద్ధతో పఠేపఠే చదువవలసిన పుస్తకములలో నది యొకటి...అనువాదకులగు శ్రీ చిరంతనానందస్వాములవారు గద్య రచనయం దాధునికులలో నద్వితీయులు....”

(సం.) కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి.

276 పుటలు, ముచ్చటగు కూర్పు.

రూ. 1-8-0

శ్రీ వివేకానంద సందేశామృతము (పికాగో ఉపన్యాసములు) అ. 6

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి అనువాదములు

రా జ యో గ ము

సవ్యాఖ్యాన పాఠంజలయోగసూత్రసహితము. రూ. 2-4-0

కర్మయోగము (నల్లవ కూర్పు)

బి. ఎ., విద్వాన్ పరీక్షలకు పాఠ్యగ్రంథము. రూ. 1

భక్తియోగము రూ. 1. యతిగీతము అ. 1

నవీన భారతదేశము అ. 4. నామతము అ. 1/2, డజను అ. 5

శ్రీ వివేకానంద సింహగర్జన, భారతదేశపునరుద్ధారణ

ఒక్కొక్కటి అరణా, డజను 5 అణాలు.

భ క్తి మార్ గ ము

శ్రీ పరమానందస్వామి ప్రణీతము, ముద్దలాలకు కూర్పు. అ. 8.

శ్రీ రామకృష్ణ బోధామృతము

1121 మహాపదేశములు. సంగ్రహజీవిత సహితము. శ్రీ చిరంతనానందస్వామి అనువాదము.

సుమారు 400 పుటలు, చక్కని అట్టబైండింగు. రూ. 2-8-0

అచ్చగుచున్న యితర గ్రంథములు

భగవదీత, శ్రీ వివేకానంద లేఖనా (2-వ భాగము)

శ్రీ రామ కృష్ణ

1944-వ జూలై నుండి కలెక్షనుచున్న మొత్తము
సంవత్సరచందా (పోస్టేజితో సహా) రూ. 3
వివరములు గల మా కేటలాగు తెలియజేయుదు :

శ్రీరామకృష్ణమతము, బాపూరు, పశ్చిమ బెంగాలు, 4.

